

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

**Súdne procesy s nacistickými zločincami – Adolf Eichmann
Diplomová práca**

Študijný program: politológia

Číslo a názov študijného odboru: 3.1.6 politológia

Školiace pracovisko: Katedra politológie a európskych štúdií

Školiteľ: prof. PhDr. Pavol Mešťan, DrSc.

Nitra 2010

Bc. Alexander Čudai

Pod'akovanie

Týmto ďakujem vedúcemu diplomovej práce prof. PhDr. Pavlovi Mešťanovi, Dr.Sc. za odborné vedenie, cenné rady a pomoc pri spracovaní uvedenej témy. Tiež ďakujem Michaelovi L. Millerovi z CEU v Budapešti za poskytnuté informácie, svojim rodičom, že mi umožnili štúdium na vysokej škole a Ing. Miroslave Kántorovej za psychickú podporu.

Abstrakt

Alexander Čudai, Súdne procesy s nacistickými zločincami – Adolf Eichmann. Diplomová práca, Katedra politológie Filozofickej Fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, vedúci diplomovej práce prof. PhDr. Pavol Mešťan, DrSc., Nitra 2010, 96 s. a 10 s. príloh.

Predkladaná práca rozoberá problematiku súdnych procesov s vojnovými zločincami po skončení druhej svetovej vojny. Podrobne sa venuje posledným dňom nacistického odporu a chronologicky opisuje pád Nemeckej Ríše a postupné kolabovanie fašistickej ideológie v celej Európe. Veľký priestor je venovaný systematickému zoradeniu najvýznamnejších súdnych procesov s nacistami a ich kolaborantmi. Zachytené sú aj rozdielne prístupy k spravodlivosti v jednotlivých krajinách. Pozornosť je venovaná aj vzniku, priebehu a výsledkom Medzinárodného vojenského tribunálu v Norimbergu. Práca rozoberá aj politické pozadie jednotlivých procesov a vplyv vládnucich strán na rozsudky obžalovaných. Osobitný priestor je venovaný prípadu najväčšieho vykonávateľa židovského konečného riešenia, Adolfa Eichmanna. Opísané sú aj skutočnosti jeho pôsobenia v nacistickom aparáte, jeho útek do Južnej Ameriky, ako aj jeho dolapenie izraelskou tajnou službou a postavenie pred súdny tribunál.

Kľúčové slová: nacizmus, súdne procesy, Medzinárodný vojenský tribunál v Norimbergu, Nemecká Ríša, retribučné súdnictvo, vojnové zločiny, zločiny proti ľudskosti, zločiny proti mieru, vedenie agresívnej vojny.

Abstract

Alexander Čudai, Nazi criminal trials – Adolf Eichmann. Graduation thesis, Department of Political science and European Studies, Faculty of Arts, Constantine the Philosopher University in Nitra, Graduation thesis supervisor prof. PhDr. Pavol Mešťan, DrSc., Nitra 2010, 96 p. and 10 p. appendices.

The thesis analyzes an issue of war criminal trials after the Second World War. The paper pays attention to last days of nazi resistance and describes chronologically the fall of the Third Reich and the total collapse of fascist ideology in Europe. A big part focuses on a systematic collocation of the most important trials with nazi criminals and their collaborators. Different ways of understanding the justice in particular countries are also mentioned. A great attention is devoted to the International Nuremberg Trial, its creation, process and conclusions. The thesis presents the political background of particular trials as well as the impact of predominant political parties on the results of the trials. Peculiar space is addressed to the case of Adolf Eichmann, the greatest executor of the jewish final solution. The paper describes his activities in the nazi apparatus and his escape to South Amerika as well as his capture by Israeli secret service and his trial.

Key words: nazism, trials, International Nuremberg Trial, Third Reich, retributive justice, war crimes, crimes against humanity, crimes against peace, aggressive wars.

Obsah

0 Úvod	13
1 Pád vlády nacistických pohlavárov	15
1.1 Začiatok konca	15
1.1.1 Oslobodzovanie Európy	15
1.1.1.1 Teheránska konferencia	15
1.1.1.2 Postup červenej armády	15
1.1.2 Slovenské národné povstanie	18
1.1.3 Deň D	19
1.1.4 Konferencia na Jalte	20
1.2 Posledné dni odporu	22
1.2.1 Obkľúčenie Berlína	22
1.2.2 Boje v Berlíne a postavenie SS	23
1.2.3 Situácia v Bunkri Führera	24
1.2.4 Pokusy o vyjednávanie	26
1.3 Kapitulácia	29
2 Súdne procesy	32
2.1 Nemecko	32
2.1.1 Tí čo sa vyhli súdu	32
2.1.2 Norimberský proces	40
2.1.2.1 Dolapenie obžalovaných	43
2.1.2.2 Samotné pojednávanie	46
2.1.2.3 Ostatné norimberské procesy	51
2.1.3 Ďalšie súdne procesy v Nemecku	53
2.2 Rakúsko	61
2.3 Slovensko	62
2.4 Čechy a Morava	67
2.5 Maďarsko	68
2.6 Poľsko	72
2.7 Rumunsko	74
2.8 Juhoslávia	75
2.9 Ukrajina	75
2.10 Taliansko	75

2.11 Lotyšsko	76
2.12 Sovietsky zväz	77
2.13 Kanada	77
2.14 Izrael	77
2.15 Belgicko	78
2.16 Holandsko	79
2.17 Francúzsko	80
3 Adolf Eichmann	83
3.1 Ricardo Klement	83
3.2 Rozsudok „ <i>trest smrti</i> “	86
4 Záver	89
Zoznam bibliografických odkazov	90
Prílohy	

Zoznam skratiek

Aktion Reinhard – Z nemeckého výrazu Aktion Reinhard, do slovenčiny prekladané ako Operácia Reinhard. Bol to krycí názov pre nacistický plán zavraždenia poľských Židov.

Arajs Kommando – Z nemeckého výrazu Arajs Kommando, do slovenčiny prekladané ako Komando Arajs. Viedol ho Viktors Arajs a išlo o lotyšské pomocné komando SD.

BBC – Z anglického výrazu British Broadcasting Corporation, do slovenčiny prekladané ako Britský rozhlas. Najväčšia rozhlasová organizácia na svete, založená v roku 1932.

ČSR - Česko-slovenská republika. Štát v strednej Európe existujúci od roku 1918 do roku 1992, s výnimkou obdobia 1939 až 1945.

DS - Demokratická strana. Vo voľbách v roku 1946 sa pod jej menom zjednotili demokratické sily krajiny.

Einsatzgruppen – Z nemeckého výrazu Einsatzgruppen, do slovenčiny prekladané ako Skupina špeciálneho určenia. Boli nacistické vojenské oddiely, operujúce na obsadených územiach, ktorých úlohou bolo terorizovať miestne obyvateľstvo, likvidovať nežiadúce osoby, rasovo prenasledovaných a potenciálnu opozíciu.

Feldgendarmerie – Z nemeckého výrazu Feldgendarmerie, do slovenčiny prekladané ako Poľné žandárstvo. Išlo o nemeckú vojenskú políciu.

Feldpolizei – Z nemeckého výrazu Feldpolizei, do slovenčiny prekladané ako Poľná polícia. Bola nacistickou tajnou vojenskou políciou, založená v roku 1939.

Gestapo – Z nemeckého výrazu Geheime Staatspolizei, do slovenčiny prekladané ako Tajná štátna polícia. Bola nacistickou inštitúciou vytvorenou v roku 1933 na prenasledovanie odporcov nacizmu. V roku 1946 bola na Norimberskom procese uznaná ako zločinecká organizácia.

HG - Hlinkova Garda. Polovojenský poriadkový zbor zriadený v rámci HSĽS.

Hitlerjugend – Z nemeckého výrazu Hitlerjugend, prekladaného ako Hitlerova mládež. Bola polovojenská mládežnícka organizácia NSDAP, ktorá pôsobila od roku 1922 do roku 1945.

Holokaust – Z anglického výrazu Holocaust. Je označenie pre systematické, štátom vykonávané prenasledovanie a hromadné vyvražďovanie etnických, náboženských, či politických skupín počas druhej svetovej vojny, vykonávané nacistickým Nemeckom a jeho spojencami.

HSĽS - Hlinkova slovenská ľudová strana. Bola pravicovou politickou stranou pôsobiacou na Slovensku v prvej polovici 20.storočia.

Konečné riešenie – Používalo sa pre konečné riešenie židovskej otázky. Bol to nacistický plán systematického vyvražďovania európskeho židovstva.

Krištal'ová noc - Je označenie pre protižidovský pogrom, ktorý sa odohral v noci z 9. na 10. novembra 1938 v Nemecku, k nemu pripojenému Rakúsku a v Sudetách.

Liebstandarte – Z nemeckého archaického výrazu Liebstandarte, do slovenčiny prekladané ako osobný strážca vojenského veliteľa. Liebstandarte SS Adolf Hitler bola jeho osobnou strážou.

Mosad – Z anglického výrazu Mosad, do slovenčiny prekladané ako Organizácia pre výzvedné a špeciálne úlohy. Oficiálne vznikla v roku 1951. Jej agenti stáli pri zajatí Adolfa Eichmanna.

NKVD – Z ruského výrazu Narodnyj komissariat vnutrennych děl, do slovenčiny prekladané ako Ľudový komisariát vnútra. V roku 1941 pôsobila ako štátna polícia a v roku 1946 sa pretransformovala na ministerstvo vnútra.

NSDAP – Z nemeckého výrazu Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, do slovenčiny prekladané ako Národnosocialistická nemecká robotnícka strana. Založená bola

v roku 1922 a fungovala na antisemitskom princípe. V roku 1946 bola na Norimberskom procese uznaná ako zločinecká organizácia.

RSHA – Z nemeckého výrazu Reichssicherheitshauptamt, do slovenčiny prekladané ako Hlavný ríšsky bezpečnostný úrad. Bol založený v roku 1939 Heinrichom Himmlerom a slúžil na boj proti nepriateľom v vnútrozemí aj za hranicami Nemecka. V roku 1946 bola na Norimberskom procese uznaná ako zločinecká organizácia.

RUSHA – Z nemeckého výrazu Rasse- und Siedlungshauptamt, do slovenčiny prekladané ako Rasový a osídľovací úrad. Úrad dohliadajúci na rasovú čistotu SS.

SD – Z nemeckého výrazu Sicherheitsdienst, do slovenčiny prekladané ako bezpečnostná služba. Vznikla ako tajná spravodajská služba pre SS v roku 1933, neskôr bola pretransformovaná na RSHA.

Sipo – Z nemeckého výrazu Sicherheitspolizei, do slovenčiny prekladané ako Bezpečnostná polícia. Pôsobila ako štátna polícia v Tretej Ríši. V roku 1939 sa stala súčasťou RSHA.

SNP - Slovenské národné povstanie. Ozbrojené povstanie slovenských povstaleckých jednotiek počas druhej svetovej vojny proti vstupu nemeckých vojsk na slovenské územie. Začalo sa 29. augusta 1944.

SNR - Slovenská národná rada. V rokoch 1943 až 1960 pôsobila ako orgán slovenskej emigrácie.

Sonderkommando – Z nemeckého výrazu Sonderkommando, do slovenčiny prekladané ako Zvláštny oddiel. Komandá tvorili väzni, prevažne židia, ktorí boli využívaní na prácu v plynových komorách a peciach na spaľovanie ľudí.

SS – Z nemeckého výrazu Schutzstaffel, do slovenčiny prekladané ako Ochranný oddiel. Ozbrojená teroristická organizácia NSDAP pôsobiaca v rokoch 1925 až 1945. Pôvodne pôsobila ako osobná stráž Adolfa Hitlera. V roku 1946 bola na Norimberskom procese uznaná ako zločinecká organizácia.

Šípové kríže – Z maďarského výrazu Nyilaskeresztes Párt-Hungarista Mozgalom. Bola maďarská fanatická katolícka a fašistická politická strana, ktorú založil roku 1935 Ferenc Szálasi. Hlavným cieľom strany bolo vyvraždiť všetkých živých Židov.

Totenkopf – Z nemeckého výrazu Totenkopf, do slovenčiny prekladané ako Lebka. Insígnie používané viacerými nacistickými militantnými zložkami.

USA – Z anglického výrazu United States of America, do slovenčiny prekladané ako Spojené štáty americké. Federatívny štát nachádzajúci sa v Severnej Amerike.

ÚŠB - Ústredňa štátnej bezpečnosti. Bol najvyšší policajný úrad počas prvej Slovenskej republiky. Založený v roku 1940.

Volkssturm – Z nemeckého výrazu Volkssturm, do slovenčiny prekladané ako Nemecká ľudová domobrana. Bola tvorená nemeckými mužmi vo veku od 16 do 60 rokov a vznikla v roku 1944 na rozkaz Adolfa Hitlera.

Werwolf – Z nemeckého výrazu Werwolf, do slovenčiny prekladané ako Vlkolak. Bol to jeden z posledných nacistických plánov na vytvorenie komanda operujúceho za nepriateľskými líniami.

WVHA – Z nemeckého výrazu Wirtschafts-Verwaltungshauptamt, do slovenčiny prekladané ako Ekonomické a administratívne oddelenie.

ZDF – Z nemeckého výrazu Zweites Deutsches Fernsehen, do slovenčiny prekladané ako Druhá nemecká televízia. Je to nemecká verejnoprávna televízia založená v roku 1963.

ZSSR - Zväz sovietskych socialistických republík. Komunistický zväzový štát vo východnej Európe a severnej časti Ázii. Zanikol v roku 1991.

Židovská otázka – Pojem používaný genocídu a vysídľovanie európskeho židovstva.

0 Úvod

Písal sa dátum 2.máj 1945. Niekdajší neohrozený vládca Tretej Ríše a antisemita Adolf Hitler spáchal predchádzajúci deň samovraždu a Berlínu, ako poslednej nacistickej bašte nezostávalo nič iné ako kapitulovať. V tento deň sa udalosti otočili o stoosemdesiat stupňov. Všetci tí, čo horlivo a mnohokrát z vlastného presvedčenia viedli útočné vojny, prenasledovali a vraždili Židov, Cigánov, Homosexuálov, Politických väzňov a mnohé ďalšie menšiny začali pociťovať strach a neistotu. Z lovca sa stala odrazu korisť. Začalo hromadné zatýkanie nacistických pohlavárov a ich podriadených. Fašistická ideológia najsilnejšej Národnosocialistickej nemeckej robotníckej strany a krutá realita Norimberských zákonov prijatých 15.septembra 1935 boli aplikované aj v mnohých európskych krajinách, ktoré sa stali nemeckými satelitmi, alebo boli Nemcami okupované. V každej z týchto krajín sa našli politické špičky, ktoré skôr, či neskôr plnili tieto zákony dobrovoľne. Na správnosť aplikovania nemeckých požiadaviek často dohliadali berátori, ktorých nacisti posielali do jednotlivých krajín. Počty obetí zvráteného vyvražďovania, známeho ako *Endlösung*, čo v slovenčine znamená *konečné riešenie*, dosahovali neuveriteľné rozmery. Podľa niektorých zdrojov sa čísla pohybujú od 4,2 do 4,6 miliónov obetí, iní uvádzajú dokonca 6 miliónov zavraždených. Po páde nacizmu sa väčšina vojnových zločincov začala ukrývať a hľadať pomoc v zahraničí, či v odľahlých častiach Nemecka. V obehu boli tisíce falošných dokladov, ktoré maskovali pravú totožnosť ich nositeľa. Bolo to obdobie veľkého honu na nacistických zločincov. Mnohým sa podarilo uniknúť pred spravodlivosťou a úspešne emigrovali do cudziny a ich ďalší osud zostal neznámy, iní spáchali samovraždu, alebo boli zavraždení. Najčastejším cieľom nemeckých zločincov boli krajiny Južnej Ameriky, ale aj niektoré krajiny Európy. Ako raj pre nacistov bolo známe Rakúsko, ktoré napriek svojmu dištancovaniu od nacizmu a sľubom o potrestaní jeho prívržencov, odsúdilo len nepatrné množstvo z nich a neprebehol tu žiaden väčší a významný súdny proces. Víťazné mocnosti, prešli dlhú cestu rozhodovania v otázke, ako potrestať zadržaných zločincov. Z niekoľkých variánt bol napokon vybraný medzinárodný súdny tribunál, ktorý sa konal v Norimbergu. Tu boli súdený najväčší nacistický pohlavári a tento tribunál sa stal predchodcom neskoršieho stáleho medzinárodného tribunálu v Haagu. Ostatní zločinci boli podľa Moskovskej deklarácie z roku 1943 súdený v krajinách, v ktorých počas vojny pôsobili. Výnimkou boli súdne procesy konané na pôde Izraela, ktorý počas vojnového obdobia neexistoval.

Cieľom práce bolo poukázať na fakt, že nie všetky krajiny, či už kolaborujúce, alebo obsadené Nemeckom, pristupovali k potrestaniu nacistických zločincov rovnako. Niektoré krajiny dávali prednosť zabudnutiu na minulosť a nechať históriu za sebou. Je ťažké posúdiť, či bolo pre nich toto obdobie až natoľko bolestivé, alebo sa len boja do akého svetla by prípadné procesy a fakty z nich vyplývajúce vrhli ich krajinu a politických predstaviteľov. Typickým príkladom boli udalosti vo francúzskom mestečku Oradour-sur-Glane. Vychádzali sme hlavne z hypotézy, že v zákonoch jednotlivých krajín boli a sú medzery, ktoré umožnili dožiť mnohým bývalým nacistom ich životy na slobode. Aj po ich dolapení boli krajiny a ich súdy bezzubé a zločincov z rôznych dôvodov prepúšťali na slobodu, alebo im udeľovali príliš nízke tresty.

Z dôvodu rozsahu tejto témy sme sa nemohli venovať všetkým súdnym procesom s nacistickými zločincami podrobne a spomenuli sme, len tie najvýznamnejšie. Jadro práce sme rozdelili do troch kapitol. V prvej rozoberáme posledné dni existencie Tretej Ríše a správanie nacistov v tejto situácii. Priblížili sme ich snahu o záchranu Nemecka, pokusy o separátne vyjednávanie, ale aj surovosť zložiek SS, ktoré ostali verné do poslednej chvíle. Druhá kapitola sa venuje zatýkaniu zločincov a konkrétnym súdnym procesom v jednotlivých krajinách Európy, ale aj mimo nej. Priblížili sme aj vznik, priebeh a význam Norimberského súdneho tribunálu. Posledná kapitola sa zaoberá prípadom jedného z najväčších bývalých židovských nepriateľov. Podrobne v nej spomíname pôsobenie počas druhej svetovej vojny, skrývanie a útek do Južnej Ameriky, ako aj dolapenie a súdny proces s Adolfom Eichmannom. Eichmann je považovaný za najväčšieho vykonávateľa židovskej fyzickej likvidácie. V závere našej práce sme sa pokúsili opísať jednotlivé fakty, ku ktorým sme počas písania práce dospeli.

Danej téme sa venuje stále väčší počet autorov, čoho dôkazom sú pribúdajúce štúdie a výskumy. Z takmer nevyčerpatelného množstva relevantnej bibliografie sme vychádzali hlavne z knihy Joea. J. Heydeckera a Johannesesa Leeba *Norimberský proces*, ale rovnako dôležité bolo štúdium knihy Istvána Deáka, Jana T. Grossa a Tonyho Judta *The Politics of Retribution in Europe*, ako aj dokumentov Štátneho archívu v Bratislave a množstva ďalších domácich aj zahraničných zdrojov.

Pri snahe priblížiť danú problematiku čo najviac, sme používali najmä opisnú a súhrnnú metódu. Rovnako sme sa snažili dosiahnuť logickú chronologizáciu práce a získať tým jej celkovú prehľadnosť.

1 Pád vlády nacistických pohlavárov

1.1 Začiatok konca

1.1.1 Oslobodzovanie Európy

1.1.1.1 Teheránska konferencia

V období, keď nacistickej Tretej ríši pomaly dochádzal dych a o osude vojny bolo prakticky rozhodnuté sa v Teheráne stretli predstavitelia USA, ZSSR a Britského spojeného kráľovstva. Teheránska konferencia sa uskutočnila v dňoch od 28. novembra do 1. decembra 1943. USA zastupoval F. Roosevelt, ZSSR J.V.Stalin a za Veľkú Britániu bol prítomný W. Churchill.¹ Body, ktoré boli prejednané zásadne ovplyvnili ďalší postup spojeneckých armád. Najzásadnejšie ustanovenie, ku ktorému dospeli bolo otvorenie druhého, západného frontu v Európe. Toto rozhodnutie sa však nerodilo ľahko a zástupcovia spojeneckých mocností museli, neraz potláčať svoje vlastné záujmy do úzadia. Churchill navrhoval otvorenie druhého frontu v priestore Stredomoria a pripraviť vhodné podmienky na následné vylodenie na Balkáne. S týmto návrhom však nemohol súhlasiť Stalin, ktorý by tým prišiel o svoje neohrozené pôsobenie v Strednej Európe. Navyše by sa tým nevylučovala ani možnosť spojeneckého vylodenia v západnej Európe. Na stranu Stalina sa pridal aj Roosevelt a veľká trojka sa nakoniec dohodla na otvorení druhého frontu len v priestore severného Francúzska s vylodením cez kanál La Manche na jar roku 1944. Vylodenie malo byť sprevádzané podpornými operáciami na juhu Francúzska. Teheránska konferencia priniesla jasnú víziu pre budúcnosť vojnovnej Európy a dala pevné základy jej postupnému oslobodzovaniu.²

1.1.1.2 Postup červenej armády

V posledných rokoch vojny sa zbrojársky priemysel ZSSR ocitol na vrchole svojich vtedajších možností. Napriek tomu, že produkoval menej ton ocele, vyrábala v roku 1944 viac bojových lietadiel a tankov ako Nemecko. Konkrétne na jednu tonu vyprodukovanej ocele vyrábala Sovietsky zväz 2,6 krát viac lietadiel a trikrát viac tankov ako Nemecko.³ Aj tieto údaje nasvedčovali tomu, že pri oslobodzovaní východnej a strednej Európy bude hrať ZSSR rozhodujúcu úlohu. V pozadí červenej armády stála Komunistická strana so

¹ Hickmann, K. *World War II: Tehran Conference*. [cit. 2010.03.12.]. Dostupné na internete: <http://militaryhistory.about.com/od/militarystrategies/p/tehran.htm>

² Amort, Č. 1974. *Svět proti fašismu*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1974. s. 130

³ Kubišta, V. a kol. 1974. *Fakty o druhej svetovej vojne*. 1. vyd. Bratislava: Ústredný výbor Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, 1974. s. 82

svojou silnou protifašistickou ideológiou. V tých časoch sovietská vláda vyhlásila za svoje hlavné ciele tieto body:

1. *„Oslobodiť európske národy od fašistických okupantov a pomôcť im pri obnovovaní vlastných nezávislých národných štátov.*
2. *Ponechať oslobodeným národom úplnú slobodu pri rozhodovaní o štátnom a spoločenskom zriadení.*
3. *Urobiť opatrenia, aby hlavní vojnoví zločinci, ktorí zaviniли vojnu a utrpenie národov, boli za svoje zločiny náležite potrestaní.*
4. *Nastoliť v Európe taký poriadok, ktorý by úplne vylučoval novú nemeckú agresiu.*
5. *Zahájiť dlhodobú hospodársku, sociálnu a kultúrnu spoluprácu všetkých európskych národov, založenú na vzájomnej dôvere a pomoci, ktorá by prispela k obnoveniu hospodárstva a kultúry v krajinách okupovaných a vydrancovaných fašistami.“⁴*

ZSSR a jeho armáda predstavovali hlavnú pomoc pri oslobodzovacom procese krajín východnej a strednej Európy. Počas vojnových rokov si nacistické Nemecko podmanilo mnoho krajín, ktoré sa stali jeho satelitmi, alebo si ich jednoducho pripojila k Veľkonemeckej ríši. Fanatická ideológia fašizmu si našla svojich prívržencov aj v týchto štátoch a preto proces liberalizácie nebol jednoduchý a mnohokrát mu bránili práve domáce fašistické organizácie. Krajina, ktorá utrpela jednu z najväčších strát pod priamou nemeckou okupáciou bolo Poľsko. K jeho oslobodeniu prišlo v lete 1944, keď hranicami prešli divízie červenej armády, spolu s ňou postupovali aj v ZSSR sformované oddiely Prvej poľskej armády. Proti nacistom sa postavil zdecimovaný ľud a do čela vlasteneckých síl v boji proti okupantom sa postavila poľská robotnícky trieda. 21. júla 1944 sa začalo oslobodzovanie krajiny, keď sovietske vojská a jednotky Poľskej ľudovej armády prekročili Bug. Situácia sa vyhrcovala, čo viedlo k povstaniu vo Varšave 1. augusta 1944. Proti domobrane stála obrovská nemecká presila. V hlavnom meste sa bojovalo doslova o každú ulicu. Napokon sa podarilo koncom októbra povstanie potlačiť. Niekdajšie veľkolepé mesto sa ocitlo v sutinách a počet jeho obyvateľov klesol z 1,5 milióna na 700 tisíc. Varšava bola napokon oslobodená 17. januára 1945. Konečná liberalizácia Poľska bola dosiahnutá v apríli roku 1945⁵.

Rumunsko sa stalo jedným zo štátov, ktorý kolaboroval s nacistickým Nemeckom. Za hlavného prívrženca fašizmu v Rumunsku môžeme označiť generála Antoneska. Jeho

⁴ Amort, Č. 1974. *Svět proti fašismu*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1974. s. 131

⁵ Amort, Č. 1974. *Svět proti fašismu*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1974. s. 134

diktatúra bola zvrhnutá 23. augusta 1944. Zvrhnutie fašistického režimu bolo dosiahnuté ľudovo demokratickým frontom a podporou červenej armády, ktorá prenikla na územie štátu. Okamžite po odstránení diktatúry vypovedala nová Rumunská vláda vojnu Hitlerovmu Nemecku. Rumunské vojská sa podieľali na neskorších bojoch v Maďarsku a Československu⁶.

Vojnu Nemecku vyhlásil aj jeho ďalší satelit a to Bulharsko. Vyhláseniu vojnového stavu s bývalým spojencom predchádzalo povstanie, ktoré vypuklo 9. septembra 1944. K povstalcom sa pridala väčšina vojenských zložiek a boli podporovaný aj partizánmi vedenými Todorom Živkovom. Výsledkom bolo zvrhnutie fašistického režimu a liberalizácia krajiny. Nová bulharská armáda sa zúčastnila aj bojov za oslobodenie Juhoslávie. Koncom septembra 1944 prenikla na juhoslovanské územie aj červená armáda a spolu s jednotkami juhoslovanskej národnooslobodzovacej armády dosiahli oslobodenie Belehradu 22. septembra⁷.

K oslobodeniu Maďarska došlo 4. apríla 1945. Maďarsko rovnako ako ďalšie nacistické satelity vyhlásilo Nemecku vojnu po boku spojencov. Územiu bývalého protektorátu Čechy a Morava prikladali Nemci veľkú dôležitosť. V roku 1944 stále ešte počítali s tým, že sa svetové mocnosti nedohodnú na spoločnom postupe a Tretia ríša vyhlási spolu s USA a Veľkou Britániou vojnu ZSSR. V takomto prípade by malo toto územie veľký strategický význam a preto sem postupne premiestnili veľkú časť vojenského arzenálu a armádnych jednotiek. Odpor nemeckých jednotiek bol preto oveľa intenzívnejší ako na iných územiach. Červenej armáde sa spolu s národno-osloboditeľským frontom a partizánskymi jednotkami podarilo postupne oslobodiť Hodonín 13. apríla, Brno 26. apríla a napokon po ťažkých bojoch aj priemyselne dôležitú Ostravu 30. apríla 1945. Najdôležitejším bodom však bolo oslobodenie Prahy. Vojská ZSSR spolu s domobranou boli v časovej tiesni a potrebovali sa dostať do hlavného mesta čo najrýchlejšie. Útok sa preložil o dva dni skôr z 11. mája na 9. mája. Dôležitosť rýchleho zásahu zvýrazňoval aj rozkaz maršála Koneva zo 6. mája 1945: *„Nepočítať s únavou vojakov a s inými prekážkami, rozvíjať útok rýchlim tempom. 30 až 40 kilometrov za deň, tanky 50 kilometrov za deň. Útočiť aj v noci... Za niekoľko dní bude koniec vojny a vojaci si odpočinú. Vydajte zo seba všetko!“*⁸ Praha bola napokon po ťažkých bojoch oslobodená

⁶ Amort, Č. 1974. *Svět proti fašismu*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1974. s. 136

⁷ Amort, Č. 1974. *Svět proti fašismu*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1974. s. 137

⁸ Amort, Č. 1974. *Svět proti fašismu*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1974. s. 147

9. mája 1945 a oslobodenie celého územia bolo zavŕšené 12. mája 1945. Slovensko bolo liberalizované 3. a 4. apríla 1945 dobytím Bratislavy.

1.1.2 Slovenské národné povstanie

Pri oslobodení Slovenska hralo najväčšiu rolu Slovenské Národné Povstanie. Výrazne prispelo k vytlačeniu nemeckých vojsk z nášho územia a k zosadeniu klérofašistickej slovenskej vlády. S blížiacim sa koncom vojny narastal aj odpor Slovenského obyvateľstva proti Nemeckej ríši. V krajine sa posilňovali partizánske jednotky, ktoré fungovali v ilegality. Začali sa prípravy na protinemecké povstanie.⁹ Už v máji 1944 sa presúvali dve divízie na východné Slovensko. Ich úlohou bolo začať povstanie obsadením Duklianskeho priesmyku v spolupráci s prichádzajúcou červenou armádou. Ďalším krokom, o ktorom sa uvažovalo bola obrana trojuholníka Banská Bystrica-Brezno-Zvolen. Jej významom bolo udržanie karpatských priesmykov a reagovať na prípadné nemecké útoky pod priamym velením pplk. Jána Goliana. Golian predpokladal začiatok povstania na 26., 27., ale s najväčšou pravdepodobnosťou na 28. augusta 1944. Po vzrastajúcich aktivitách partizánskych jednotiek, narastali obavy vedenia Tretej Ríše a stále viac uvažovali o vyslaní jednotiek Wehrmachtu na slovenské územie. Slovenská vláda povolila 28. augusta 1944 vstup nemeckých vojsk na Slovensko. Urobila tak po tom ako nemecký veľvyslanec na Slovensku Hans Elard Ludin požiadal Berlín o vojenský zásah.¹⁰ Na druhý deň sa Nemci dostali do miest Púchov a Žilina. Týmito udalosťami sa po rozkaze Jána Goliana začalo 29. augusta 1944 Slovenské národné povstanie. Nasledovalo množstvo bojov v ťažkých podmienkach. Neskôr vystriedal Goliana vo vedení Rudolf Viest. Nemecká presila nakoniec potlačila partizánske jednotky a celkové povstanie. 30. októbra 1944 usporiadal generál Hermann Höffle za spoluúčasti predstaviteľov slovenskej vlády na čele s Jozefom Tisom vojenskú slávnosť v Banskej Bystrici. Pri tejto príležitosti vyznamenal Tiso príslušníkov Waffen-SS a verejne poďakoval Adolfovi Hitlerovi. Podľa údajov 1. československej armády padlo do tohto dňa 1720 ľudí a ďalších 3600 bolo zranených. Nemeckí okupanti zajali dokopy okolo 10 tisíc povstalcov.¹¹ Za hlavných vodcov Slovenského národného povstania boli považovaní Rudolf Viest a Ján Golian.

⁹ Lipscher, L. 1992. *Židia v slovenskom štáte 1939-1945*. Banská Bystrica: Print-servis, 1992. s. 189

¹⁰ SNP. *Historický kalendár udalostí od 4. augusta do 31. augusta 1944*. [cit.2010.03.13.]. Dostupné na internete: <http://www.snp.sk/index.php?id=historia3>

¹¹ SNP. *Historický kalendár udalostí od 4. augusta do 31. augusta 1944*. [cit.2010.03.13.]. Dostupné na internete: <http://www.snp.sk/index.php?id=historia3>

K ich zatknutiu došlo 3.novembra 1944. Obaja generáli nakoniec zahynuli v nacistickom zajatí.

O úspechu, či neúspechu SNP sa do dnešného dňa vedú diskusie. Zástancovia SNP obhajujú jeho význam tým, že značne pomohlo a zaktivizovalo Slovákov v čase nemeckej okupácie. Demonštrovalo otvorený nesúhlas s politikou krajnej pravej a hlavne radikálneho krídla Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. Ďalším argumentom bolo tvrdenie, že SNP nás postavilo do lepšieho svetla na medzinárodnom poli. Naopak odporcovia SNP, ho obviňujú za to, že jeho účastníci sa postavili proti jednote Slovenského štátu a proti Slovákom samotným. Považujú ho za vojenský puč organizovaný Moskvou. V lepšom prípade tvrdia, že SNP nesplnilo svoju úlohu zabezpečiť rýchli prechod frontu našim územím.

Faktom však zostáva, že SNP do značnej miery prispelo k liberalizácii Slovenska. Bol to otvorený boj proti fašizmu, na ktorom sa zúčastnili aj príslušníci Francúzska, Belgicka, Holandska, Talianska, Grécka, Španielska, či príslušníci štátov neskoršej Varšavskej dohody.¹²

1.1.3 Deň D

Ďalším dôležitým faktorom, ktorý prispel k pádu Nemeckej Ríše bolo otvorenie západného frontu. Vylodenie v Normandii začalo 6. júna 1944. Operácia dostala názov Overlord a zúčastnili sa ich jednotky 12 národov: Austrália, Belgicko, Kanada, Československo, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Nový Zéland, Nórsko, Poľsko, Spojené kráľovstvo a Spojené štáty americké.¹³ Vylodenie na pobreží Normandie sa tiež nazýva Deň-D. Otvorenie druhého frontu sa začalo 5. júna šifrovanou správou pre francúzsky odboj. Správa bola zachytená vo francúzskom vysielaní BBC. Mala dať signál o vylodení spojeneckých vojsk nasledujúci deň. Pôvodne malo 5. júna prísť k samotnému vylodeniu, ale vzhľadom na nepriaznivé počasie sa útok preložil na 6. júna. Nemecké veliteľstvo, ktoré tiež zachytilo správu odvysielanú v BBC, ju považovalo za nepravdivú a neprikladalo jej veľkú dôležitosť. Nepredpokladali, že spojenci sa vylodia na tomto mieste a za takýchto poveternostných podmienok. K tomu prispeli aj rôzne krycie operácie, ktoré spojenci spustili na prelome 5. a 6. júna. Išlo hlavne o akcie pod názvom Taxable, Glimmer a Titanic. Posledne menovaná mala vyvolať falošný dojem úspešného vylodenia

¹² Amort, Č. 1974. *Svět proti fašismu*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1974. s. 127

¹³ Operation Overlord. *D-Day: The assault*. [cit.2010.03.14.]. Dostupné na internete: http://www.6juin1944.com/assaut/en_index.html

v inej oblasti. Názov operácie, ktorá mala za úlohu samotné vylodenie bol operácia Neptun.¹⁴ Spojenci sa rozhodli vylodiť hodinu po odlive. Ako prvý sa dosiahli brehy Francúzska americká vojská na plážach Utah a Omaha. Z hodinovým oneskorením, z dôvodu nepravidelnosti odlivu v prieplave La Manche, sa vylodili britské a kanadské vojská na plážach Gold, Juno a Sword. Pôdu pre úspešné vylodenie pripravilo mohutné letecké a námorné bombardovanie územia. Následné boje trvali viac ako dva mesiace. Po obsadení oblasti Falaise sa vojská sústredili na oslobodenie Paríža. Hlavné mesto Francúzska bolo v moci spojencov 25. augusta 1944. Straty na oboch stranách boli obrovské. Nemci prišli o približne 450 tisíc vojakov, s ktorých polovica padla v boji, alebo do zajatia. Zasiahnutých bolo 209 972 mužov spojeneckých vojsk, pričom zabitých bolo okolo 39 976 z nich. Napriek veľkým prípravám a nasadeniu mnohých krajín malo otvorenie západného frontu skôr morálny význam. Ukázalo jasne Nemecku, že spojenci sú pripravený zasiahnuť do bojov popri červenej armáde a nie ju len podporovať dodávkami vojenského arzenálu. Čo sa týka ujmy, ktorú spojenci spôsobili Tretej ríši operáciou Overlord, sa nedá považovať za veľmi úspešnú. Na západom fronte sa im podarilo na seba naviazať nie viac ako 20% nepriateľských vojsk a do konca vojny dokázali na západnom fronte zničiť len 7% celkových nemeckých vojenských síl.¹⁵

1.1.4 Konferencia na Jalte

V období keď bolo hitlerovské Nemecko zvierané z dvoch strán súčasne, v priestore Arden na západnom fronte a blížiacou sa červenou armádou k Berlínu z východnej strany, sa uskutočnila v poradí druhá konferencia Veľkej Trojky. Tento krát sa konala na Jalte od 4. do 11. februára 1945. Fakt, že oddiely sovietskej armády pod vedením generála Žukova boli len 65 kilometrov od Berlína, ako aj miesto konania konferencie dávalo jasné signály silného postavenia Sovietskeho Zväzu na tejto konferencii.¹⁶ Na stretnutí sa zúčastnili USA, Spojené Kráľovstvo a ZSSR v zastúpení prezidenta Franklina D. Roosevelta, premiéra Winstona Churchilla a generála Josipa Stalina. Medzi jednotlivými zúčastnenými vládli rozmanité vzťahy. Zatiaľ, kým Churchill nedôveroval Stalinovi a pokladal jeho režim za diktátorský a nebezpečný, Roosevelt ho považoval za

¹⁴ Operation Overlord. *D-Day: The assault*. [cit.2010.03.14.]. Dostupné na internete: http://www.6juin1944.com/assaut/en_index.html

¹⁵ Kulkov, E.N. – Ržeševskij, O.A. – Čelyšev, I.A. 1985. *Pravda a lež o druhej svetovej válce*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko. 1985. s. 175

¹⁶ Hanula, M. 2005. *Jaltská konferencia*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://encyklopedia.sme.sk/c/1916303/jaltska-konferencia.html>

potencionálneho partnera v budúcnosti. Aj s týchto dôvodov, bola hlavnou otázkou konferencie do akej miery bude ZSSR ochotné ustúpiť svojim partnerom. Hlavnou ideou Jaltského stretnutia bolo prerokovanie plánov konečného rozdrvenia nacistického Nemecka a povojnového usporiadania sveta. Najväčšia diskusia sa rozprúdila pri povojnovom usporiadaní Poľska a vymedzení demarkačných línií Nemecka. V prípade Poľska sa rozhodlo, že dočasná vláda zostavená Sovietskym zväzom sa rozšíri aj o štátnych predstaviteľov poľskej exilov vlády v Londýne.¹⁷ Nové autority dostali za úlohu usporiadať demokratické voľby. Čo sa týka geografického usporiadania povojnového Poľska, dohodli sa spojenci, že stratí svoje provincie na východe na úkor ZSSR, ale naopak získa územia na severe a západe od porazeného Nemecka. Všetky rozhodnutia boli prijaté na Jaltskej konferencii bez vedomia poľských vládnych kruhov.¹⁸ Nemecko bolo rozdelené do štyroch okupačných zón pod kontrolou USA, Spojeného kráľovstva, Francúzska a ZSSR. Jednania na Jaltskej konferencii dospeli k týmto hlavným výstupom:

1. *„Ujednotenie o bezpodmienečnej kapitulácii nacistického Nemecka. Po vojne má byť Nemecko rozdelené do štyroch okupačných zón.*
2. *Stalin súhlasil s tým, aby Francúzi dostali štvrtú okupačnú zónu v Nemecku a Rakúsku, pod podmienkou, že bude sformovaná z americkej a britskej zóny.*
3. *Nemecko sa podrobí demilitarizácii a denacifikácii.*
4. *Reparácie Nemecka mali byť realizované z časti nútenou prácou. Nútená práca mala byť použitá nápravu škôd spôsobenú Nemcami na svojich obetiach.*
5. *Vznik reparačnej rady, ktorá má byť umiestnená v ZSSR.*
6. *Dohoda o reorganizácii dočasnej poľskej komunistickej vlády zostavenej Sovietskym zväzom podľa širšieho demokratického vzoru.*
7. *Poľsko stratí svoje územia na východe a získa provincie na severe a západe od Nemecka.*
8. *Churchill sám sa snažil presadiť slobodné voľby v Poľsku. Vyslovil sa, že by nemohol súhlasiť so žiadnym riešením, ktoré by nezanechalo Poľsko ako slobodný a nezávislý štát.*
9. *Občania Sovietskeho zväzu a Juhoslávie mali byť odovzdaný svojim vlastným štátom, bez ohľadu na to, či s tým súhlasia.*
10. *Roosevelt dosiahol dohodu so Stalinom o participovaní v Spojených Národoch.*
11. *Stalin žiadal, aby sa všetkých 16 Sovietskych socialistických republík stalo členmi Spojených Národov. Štrnástim z nich však bol prístup zamietnutý.*

¹⁷ Amort, Č. 1974. *Svět proti fašismu*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1974. s. 139

¹⁸ ThinkQuest. *Conference in Jalta and its results*. [cit.2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://library.thinkquest.org/11369/jalta.htm>

12. *Stalin súhlasil s účasťou v bojoch proti Japonsku, do 90 dní od porážky Nemecka.*

13. *Nacistický zločinci mali byť pochytaný a postavený pred spravodlivosť“.*¹⁹

Trinásty bod konferencie bol obzvlášť dôležitý a predurčoval osudy nacistických zločincov a ich kolaborantov. Zároveň pre nich slúžil ako varovný signál a mnoho z nich sa pokúsilo v posledných dňoch vojny zmiznúť a skrývať sa pod falošnou identitou. Začal sa lov na nacistických kriminálnikov.

1.2 Posledné dni odporu

1.2.1 Obkľúčenie Berlína

Čím viac sa spojenecké vojská zo západu a červená armáda z východu približovali k Berlínu, stával sa boj o hlavné mesto Nemecka otázkou prestíže. Jedna aj druhá strana sa usilovali prekročiť brány mesta ako prvý.

Začiatkom roku 1945 požiadali západné mocnosti červenú armádu o zvýšenie aktivity na východnom fronte. Chceli tým odľahčiť svoje jednotky bojujúce pri Ardenách. Bitku o Ardeny začali Nemci v decembri roku 1944 keď uskutočnili útok do severovýchodného Francúzska a Belgicka cez Ardeny. Spojenecké jednotky boli zatlačené a držané v meste Bastonge. Po odľahčení západného frontu sa im podarili vymaniť zo zovretia až začiatkom januára 1945.²⁰ Na začiatku roku 1945 to vyzeralo tak, že do Berlína sa ako prvé dostanú spojenecké vojská západu. Po tom ako 1.januára rozpútalo nemecké Luftwaffe jednu z najväčších, zároveň však neúspešnú operáciu Bodenplatte, ktorou zaútočili na letiská v Holandsku prešli spojenci do ofenzívy. 14.januára zaútočili britské a americké jednotky na oblasť Roerskeho trojuholníka. Nemecké vojská boli z tejto oblasti postupne vytláčané. Prispeli k tomu aj útoky na východnom fronte, kam nacisti sústredili veľkú časť svojich jednotiek. Spojencom tak nič nebránilo k postupu a keby sa neotočili smerom k Bavorsku a Rakúsku dosiahli by brány Berlína ako prvý. Oni však predpokladali, že nacisti začnú partizánsku vojnu v Alpách a preto obrátili svoje jednotky na juh. Neskôr dosiahli riekou Rýn a jej strategické mosty a 11.apríla boli spojenci pri riek Labe, kde si vybudovali predmestie približne 80 kilometrov od Berlína. Rozpadávala sa aj línia v severnom Taliansku a červená armáda zvierala Nemcov z východu.

Nemecku zostával posledný spojenec a ním bolo Maďarsko. Jeho územie sa pokúšali získať na fronte južne od Karpát, to však bolo obsadené sovietskou armádou 13.februára

¹⁹ThinkQuest. *Yalta: The Beginning of the End*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://library.thinkquest.org/10826/yalta.htm>

²⁰Worldwar2database. 2007. *The Ardennes Offensive December 16, 1944 - January 30, 1945*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://worldwar2database.com/html/ardennes.htm>

1945. Červená armáda postupovala smerom dopredu a 13.apríla dosiahla Viedeň. Medzi najdôležitejšie bitky, ktoré postupne otvárali cesty spojencom k Berlínu, bola Visliansko-Oderská operácia, ktorá začala 13.januára 1945.²¹ Seelowské výšiny za riekou Odra boli poslednou prirodzenou prekážkou pred Berlínom. Obom stranám bolo jasné, že toto územie je kľúčové z hľadiska celej vojny. Berlín vedel, že ho musí udržať čo najdlhšie a sústredil sem väčšinu nemeckej armády. Boje začali 1.mája 1945. Berlín bol na kolenách.

1.2.2 Boje v Berlíne a postavenie SS

Hlavný útok smerom na Berlín sa začal 16.apríla 1945. Červená armáda spustila na Nemcov mohutnú delostreleckú paľbu prostredníctvom 1. bieloruského frontu vedeného generálom Žukovom. Nemecká obrana bola vytrvalá a silná, držala svoje postavenie až do 19.apríla keď začala pomaly kolabovať a strácať dych. Hitler usporiadal poslednú operačnú poradu, na ktorej rozhodol, aby boli všetky zvyšné nemecké jednotky presunuté do bojov o Berlín. Veľké nádeje vkladal do jednotiek Obergruppenführera Steinara, ktoré mali posilniť obranu juhovýchodne od mesta²² a do 12.nemeckej armády generála Walthera Wencka, ktorá sa po tomto rozkaze obrátila smerom k Berlínu. Ten však nikdy nedosiahla. Predmestie hlavného mesta Nemecka bolo sovietskymi dosiahnuté 24.apríla a jeho posledné dni boli spočítané. Obrana tvorená vojakmi Wehrmachtu sa začala rozpadávať. Jej členovia boli demoralizovaní a unavení. Často pomýšľali na dezerciu, hlavne v radoch Berlínčanov. Mnohí z nich sa ukryvali, zahadzovali svoje uniformy, ba dokonca si prefarbovali vlasy, aby neboli odhalení.

Dôvodom ich strachu pred odhalením boli tvrdé opatrenia proti zradcom a dezertérom. Na potrestanie vojakov boli 13.februára zriadené poľné sudy. Ich rozhodnutie bolo konečné a nedalo sa proti nemu odvolať. Rozsudok bol často smrť obesením, alebo zastrelením.

Všetci vojaci, ktorí vstúpili do Wehrmachtu museli podpísať vyhlásenie tohto znenia: „*Bol som velením uvedomený, že v prípade môjho prebehnutia k Rusom bude celá moja rodina-otec, matka, žena, deti aj vnuci zastrelená.*“ Toto rozhodnutie bolo prijaté dokonca už koncom roku 1944. V posledných dňoch vojny, keď sa vojská dostali do ulíc Berlína boli opatrenia ešte viac sprísnené. Na Goebbelsov rozkaz mal byť potrestaný každý, kto odmietal premeniť svoj dom v pevnosť slúžiacu obrane, poprava postihla každého rodiča, ktorý odmietol poslať svojho nepnoletého syna do Volkssturmu, ale aj toho, kto vyvesil na

²¹ Weider History Group. 2010. *Operation Varsity: Allied Airborne Assault Over the Rhine River*. [cit. 2010.02.15.]. Dostupné na internete: <http://www.historynet.com/operation-varsity-allied-airborne-assault-over-the-rhine-river.htm>

²² Butler, R. 1996. *Černí andělé*. Praha: Columbus, 1996. s. 236

svoj dom bielu zástavu. Berlínčania boli zodpovedný za ochranu každého bytu, čo znamenalo, že ho nesmeli opustiť a boli tak odsúdení vopred.²³

Hitlerova dôvera sa v týchto dňoch obracala na Waffen SS, Volkssturm a jednotky Hitlerjugend. Najvernejšou zložkou sa ukázali Waffen SS, ktorí fanaticky bránili Berlín najdlhšie. Práve oni popravovali všetkých dezertérov a zradcov. Najčastejšie boli zastrelení, alebo obesení a na uniforme mali pripnutý leták s textom: „*Visím tu, lebo som bez dovolenia opustil jednotku.*“²⁴ Ríšsky vedúci SS Heinrich Himmler sa v roku 1944 o SS vyjadril: „*Zbrane SS zatiaľ za žiadnych okolností nesklamali a nesklamú ani v budúcnosti, aj keby narazili na akúkoľvek ofenzívu.*“²⁵ SS hrali hlavnú úlohu v posledných dňoch obrany Berlína a neoficiálnym pánom mesta sa stal Heinrich Himmler. Vyznačovali sa hlavne svojou krutosťou a precíznosťou vo výkone svojich rozkazov. V ich radoch sa často nachádzali kriminálnici, bývalí strážcovia z koncentračných táborov a psychicky labilní jedinci. V Berlíne bol v týchto dňoch veľký nedostatok potravinových zásob. Jedinou výnimkou, bol obchodný dom Karstadt, ktorý nemal o potraviny núdzu. Na jeho obranu boli pridelené dobrovoľnícke zložky SS, ktoré mali za úlohu ubrániť tento sklad pre prichádzajúce oddiely, ktoré sa mali postaviť červenej armáde. V skutočnosti však takéto oddiely už neexistovali. Počas celej doby útokov boli nacistický pohlavári schovaní v betónovom bunkri pod ríšskym snemom. Celé okolie strážili výberové jednotky SS. Hitler stále vkladal do jeho špeciálnych jednotiek veľké nádeje. Prvýkrát zapochyboval až vtedy, keď Steiner neposlúchol jeho rozkaz obrátiť svoje jednotky smerom k Berlínu. Vodcu začínali zrádzať aj jeho najbližší ľudia.

Hlavná ofenzíva na Berlín začala 25. apríla 1945. O tri dni neskôr bola podstatná časť mesta dobytá a červená armáda mala svoje pozície v strede mesta. Posledný silnejší odpor bol zaznamenaný pri obrane budovy veliteľstva Gestapaa Ríšskeho snemu, kde Waffen SS nasadili 5 tisíc mužov podporovaní Volkssturmom. 30. apríla bránili mesto len malé jednotky sústredené v okolí ZOO. Berlín kapituloval 2. mája 1945.

1.2.3 Situácia v Bunkri Führera

Počas posledných dní to vyzeralo, akoby v Hitlerovom bunkri existoval úplne iný svet ako ukazovala realita v Berlínskych uliciach. Hitler do poslednej chvíle dúfal vo víťazstvo Tretej Ríše. Vydával nezmyselné rozkazy a na vojenskej mape operoval

²³ Makarenko, J. 1981. *Bílé vlajky nad Berlínem*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1981. s. 100

²⁴ Butler, R. 1996. *Černí andělé*. Praha: Columbus, 1996. s. 233

²⁵ Butler, R. 1996. *Černí andělé*. Praha: Columbus, 1996. s. 234

s neexistujúcimi jednotkami. Svojim fanatizmom však dokázal získať, aj keď stále menší počet, stúpencov. 21.apríla, po tom ako Steiner neuposlúchol jeho rozkaz vydal Hitler rozkaz, aby boli do bojov poslaní všetci dostupní vojaci a dôstojníci v Berlíne. Podporil ho ďalším rozkazom, ktorý znel: *„Všetkých, ktorí sa udržia na nohách, okamžite predaj Steinerovi. Každý veliteľ, ktorý tento rozkaz nesplní, bude do piatich hodín popravený.“*²⁶ Hitlerov zdravotný stav sa stále zhoršoval. V období medzi 20. a 24. aprílom odišli z vodcovho bunkra Dönitz, Himmler, Ribbentrop a Speer a rozhodli sa ísť na sever, Göring si to namieril na juh. Snaha o zmiznutie nacistických zločincov sa začala. Na sever krajiny sa postupne prevelilo vedenie Wehrmachtu na čele s Jodlom a Keitelom a velenie vojenského námorníctva na čele s Dönitzom. Dönitz obdržal 30.apríla 1945 rádiogram z vedenia Ríšskeho snemu. Bol podpísaný Martinom Bormannom a stálo v ňom: *„Ríšsky vodca Vás ustanovuje, pán veľkoadmirál, na miesto doterajšieho ríšskeho maršála Göringa, ako svojho nástupcu. Písomná plná moc je na ceste. Odo dneška máte podnikat všetky opatrenia, ktoré vyplývajú zo súčasnej situácie.“*²⁷

Na druhý deň dostal ďalší rádiogram: *„Do rúk veľkoadmirála Dönitza. Veliteľská záležitosť. Len pre dôstojníkov! Vodca skončil včera o 15.30. V záвете z 29.4. na Vás preniesol úrad ríšskeho prezidenta, na ríšskeho ministra Goebbelsa úrad ríšskeho kancelára, na ríšskeho vedúceho Bormanna úrad ministra strany, na ríšskeho ministra Seysse-Inquarta úrad ríšskeho ministra zahraničia. Ríšsky vedúci Bormann sa ešte pokúsi za Vami prísť a informovať Vás o situácii. Forma a čas oznámenia vojsku a verejnosti Vám budú doručené.“*²⁸

Na týchto príkladoch môžeme vidieť, že rozkazy sa vydávali do poslednej chvíle a nacisti stále živili nádej na úspech.

Po odchode svojich podriadených z bunkra, zostali pri Hitlerovi okrem Evy Braunovej, len Martin Bormann a Jozef Goebbels. Hitler stále rozprával o 9. a 12. armáde, ktoré v skutočnosti nemali už žiaden vojenský potenciál. Ďalšia spáva, ktorá ešte viac zlomila Hitlera bola zachytená vo vysielaní BBC z Londýna. Podľa nej vyjednával Himmler z kniežat'om Bernadottom a ponúkol Eisenhowerovi kapituláciu nemeckých vojsk na západe. Hitlera táto správa privádzala do šialenstva a preklínal Himmlera, ako aj Seppa, ktorý zlyhal v Maďarsku. Obaja patrili medzi jeho najspoľahlivejších mužov.²⁹ Až potom ako sa červená armáda dostala na vzdialenosť dvoch ulíc od vodcovho bunkra uznal Hitler,

²⁶ Makarenko, J. 1981. *Bílé vlajky nad Berlínem*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1981. s. 64

²⁷ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 43

²⁸ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 44

²⁹ Butler, R. 1996. *Černí andělé*. Praha: Columbus, 1996. s. 238

že je koniec. Začal robiť posledné opatrenia. 29.apríla sa oženil s Evou Braunovou, vydal rozkaz zatknúť zradcov Himmlera a Göringa a napísal svoj politický závet a poslednú vôľu. V rovnaký deň spáchal Hitler samovraždu zastrelením a jeho manželka Eva Braunová sa otráвила.

1.2.4 Pokusy o vyjednávanie

Za akýkoľvek akt vlastizrady bol spravidla trest smrti. Vyjednávanie s nepriateľskými štátmi medzi takéto akty bezpochyby spadalo. Napriek tomu k takýmto pokusom dochádzalo. Prvé boli zachytené už v roku 1939. Ponuky dostávala britská vláda v tomto roku od mnohých nacistických pohlavárov, medzi nimi oficiálna ponuka na mier od ministra zahraničných vecí Nemecka Joachima von Ribbentropa. Švédsko sa stalo hlavným terčom nemeckých vyjednávaní z mnohých dôvodov. Ten najdôležitejší azda bol blízky vzťah tejto krajiny so Spojeným kráľovstvom. Švédsko teda pôsobilo ako spojka medzi vyjednávaniami Nemcov a Britov o uzavretí separátneho mieru. Nacistická iniciatíva išla v tej dobe cez švédskeho baróna Knuta Bondeho, ktorý ponuky posúval britskej strane, v tom čase hlavne lordovi Halifaxovi. V 1939 kontaktoval Bondeho nemecký diplomat von Cramm. Cramm prišiel s ponukou od Göringa na uzavretie mieru. Plán bol zosadiť Hitlera a na jeho miesto sa mal postaviť Hermann Göring ako vodca ríše. V jeho memorande, ktoré Bonde odovzdal lordovi Halifaxovi na tajnom stretnutí v hoteli Dorchester v zime roku 1939 boli slová nasledovného charakteru: „*Göring je k Hitlerovi maximálne lojálny, kým nenastane čas ho zavrieť.*“³⁰ Halifax na jednaní toto memorandum odmietol, lebo dával prednosť jednaniu s Hitlerom, ako jeho vražde. Snažil sa zmierniť Göringov prístup k veci a začal konkrétne jednania s ríšskym vodcom. Tie však nepriniesli, želaný úspech, lebo Hitlerovou hlavnou prioritou bolo v tej dobe vojenské víťazstvo. Uprednostňoval porážku svojich protivníkov, ako s nimi vyjednávať.³¹

Medzi kuriózne prípady patrí záhadný let Rudolfa Hessa do Veľkej Británie, za účelom mierových jednaní. Hess sa pripravoval na tento let dlhé mesiace. Absolvoval niekoľko skúšobných letov. Konečný let sa uskutočnil 10.mája 1941. Po pristání bol zatknutí a domáhal sa stretnutia s vojvodom z Hamiltonu, s ktorým sa údajne poznal z roku 1936. Jeho ďalšie vyjednávania nemali úspech, Hess bol navyše považovaný za mierne psychicky narušeného jedinca.³²

³⁰ Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 60

³¹ Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 60

³² Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group,k.s. – Ikar, 2007. s. 97

Ďalším dôverníkom Hitlera, ktorý inicioval vyjednávania bol Heinrich Himmler. V tom období sa všetky jednania odrážali hlavne od odstránenia Hitlera a Churchilla, ktorých považovali za hlavné prekážky vo vyjednávaniach. Himmler, šéf Waffen SS mal v nacistickom Nemecku veľkú moc. Dôveru spojencov mal aj preto, lebo bol považovaný za menšie zlo a prijateľnejšiu alternatívu do blízkej budúcnosti. Neskôr ho chceli samozrejme vymeniť za niekoho lojálnejšieho. Himmlerov emisár dr. Carl Langbehn začal v marci a apríli roku 1943 v jeho mene vyjednávať s britskou a americkou stranou. Neskončilo to však úspechom, pretože britská správa určená Langbehnovi bola zachytená a rozšifrovaná náčelníkom gestapa Heinrichom Müllerom. Müller oboznámil priamo Hitlera a emisár bol uväznený a obvinený, že je britským agentom. Gestapo zatklo v roku 1945 aj ďalších Himmlerových dôverníkov Schellenberga a Kramera. Prvý bol spravodajský náčelník SD Ausland a bol obvinený z predávania tajných dokumentov SD, známych ako Egmontove správy britskej strane. Druhý bol Himmlerovým zvláštnym vyslancom vo Švédsku a bol obvinený z príliš blízkeho vzťahu z Britmi. Za oboch sa prihovril Himmler a zbavil ich tak obvinení.³³

Hitler odmietal akékoľvek úvahy o vyjednávaní a svojim podriadeným dôveroval. Zmena nastala až v prvých mesiacoch roku 1945, keď sa spojenci blížili k Berlínu. Hitler ich trávil vo svojom bunkri obkolesený hlavnými dôverníkmi. Svoje ilúzie ohľadne ich neoblomnej vernosti k nemu a nacistickej ideológii začal strácať až potom, ako ho jeden po druhom začali opúšťať a odchádzali z bunkra. O Himmlerovej zrade sa dozvedel prostredníctvom vysielania BBC z Londýna, ktoré zachytil technik Heinz Lorenz. Depeša hovorila o tom ako vodca SS vyjednáva s grófom Bernadottom a ako ponúkol kapituláciu nemeckých vojsk na západe Eisenhowerovi. Hitler spravidla zúril, keď obdržal správu podobného charakteru. Bolo tomu aj teraz a hľadal, koho by mohol obviniť. Výber padol na osobného zástupcu Himmlera, Hermanna Fegeleina. Bol zatknutý vo vlastnom dome a príslušníci Leibstandarte ho popravili.³⁴ Fegelein mal za manželku sestru Evy Braunovej a patril k Hitlerovým obľúbencom. Práve od neho sa Himmler dozvedal o tom, ako mu stále menej vodca dôveruje. Ríšsky vodca SS sa snažil zo všetkých síl dosiahnuť vyjednávania z angloamerickou stranou. 21. apríla 1945 požiadal splnomocnenca celosvetovej židovskej agentúry Norberta Masurta, aby mu robil sprostredkovateľa pri vyjednávaniach so spojencami. Masurt súhlasil. Sprostredkovateľa s Angličanmi a Američanmi mu robil aj spomínaný gróf Bernadott. Na poslednom stretnutí s grófom v Lübecku mu oznámil, že

³³ Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravdepodobná smrť*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 78

³⁴ Butler, R. 1996. *Černí andělé*. Praha: Columbus, 1996. s. 239

„Hitler je s najväčšou pravdepodobnosťou v tejto chvíli mŕtvy a že on má za týchto okolností voľné ruky. Ja som rozhodnutý kapitulovať na západnom fronte, aby vojská západných mocností mohli, čo najrýchlejšie postúpiť na východ. A naopak nechcem zložiť zbrane na východnom fronte. Bol som odjakživa zaprisahaný nepriateľ bolševizmu a zostanem ním navždy“.³⁵ Himmler žiadal Bernadotta, aby vyvinul aktivitu u Eisenhowera aj u švédskeho ministra zahraničných vecí, ktoré by malo do vyjednávania vziať západné mocnosti. Gróf súhlasil. Situácia však nebola vôbec priaznivá, červená armáda postupovala príliš rýchlo. Himmler sa snažil hrať proti-bolševickou kartou a využiť tak proti nim naladených Angličanov a Francúzov. Ani to však nezabralo, lebo v tom čase boli sovietske jednotky už v Berlíne.

Hitlera zradil aj Göring, keď mu poslal 23. apríla 1945 tento telegram: „*Môj vodca! Na základe Vášho rozhodnutia, zostať v Berlíne zaiste súhlasíte s tým, aby som v duchu zákona z 29. júna 1941, ako Váš nástupca prevzal do svojich rúk všeobecné riadenie ríše a aby som s úplnou voľnosťou jednal vo vnútrozemí aj za hranicami. V prípade, že nedostanem, odpoveď do desiatej večer, budem to považovať za potvrdenie toho, že nemáte možnosť slobodne rozhodovať, čím nadobúdajú platnosť podmienky, uvedené vo Vašom výnose. Budem jednať pre blaho našej zeme a nášho národa. Určite viete čo k Vám cítim v túto najkrutejšiu hodinu svojho života. Nemám slov, aby som to vyjadril. Snád' si Vás všimne Boh a bez ohľadu na čokoľvek Vás rýchle prevezie sem. Váš oddaný Göring*“³⁶. Göring sa tak pokúsil prevziať moc ešte pre Hitlerovou smrťou. Vodca na to zareagoval zbavením Göringa jeho úradu a všetkých funkcií a vydaním rozkazu na jeho zatknutie. Bormann, ktorý považoval Göringa za svojho najväčšieho rivala vydal okamžite rozkaz gestapu na jeho zatknutie. Vydaný bol aj tajný rozkaz o Göringovej poprave v prípade Hitlerovej smrti.

Samotný Hitler sa do poslednej chvíle bránil vyjednávaniu o uzavretí separátneho mieru. Ešte stále veril vo veľké víťazstvo Tretej Ríše. Situácia sa zmenila až v posledných dňoch. Na Jaltskej konferencii sa spojenecké mocnosti dohodli, že jednou z hlavných podmienok, je bezpodmienečná kapitulácia Nemecka. USA a Angličania boli ochotní tento bod porušiť a pokúsiť sa vyjednať separátny mier. V nepriaznivej situácii, v ktorej Nemecko bolo, prijalo vrchné velenie SS túto správu s nadšením. Na rokovania pristal aj Hitler. Zo spojencov bol hlavným vyjednávačom Allan Dulles, šéf rozvedky USA. Vodca poveril

³⁵ Makarenko, J. 1981. *Bílé vlajky nad Berlínem*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1981. s. 108

³⁶ Makarenko, J. 1981. *Bílé vlajky nad Berlínem*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1981. s. 105

touto dôležitou úlohou SS-Obergruppenführera Karla Wolfa. Dôvodom jeho výberu boli aj ich vzájomné stretnutia s minulosťou.

Hitler sa snažil tieto mierové rokovania využiť vo svoj prospech. Kalkuloval tak, aby Nemecko získalo čo najviac. Vedel, že ak by sa mu podarilo uzavrieť separátny mier so západnými mocnosťami, držal by tak v rukách veľký tromf proti Sovietskemu zväzu. Ako prvý prejav dobrej vôle pozastavili spojenci boje na talianskom fronte a uzavreli tu neoficiálne prímerie. Nemci zistili, že s tejto situácie môžu profitovať a snažili sa podpísanie definitívnej dohody odkladať čo najdlhšie. Ich taktika znela: „*vyčkávať a vyhrávať*“.³⁷ V záujme ZSSR bolo tieto rokovania čo najrýchlejšie prekaziť. Ľudový komisariát zahraničných vecí ZSSR požadoval vo svojej nóte, ktorú predal veľvyslancovi USA v Moskve okamžité zastavenie rokovaní medzi spojencami a Nemeckom. Rokovania však neskôr pokračovali. Ako reakciu poslal Ľudový komisariát zahraničných vecí ZSSR 22.marca veľvyslanectvu USA v Moskve list, v ktorom sovietska vláda rázne odmieta tieto rokovania. Stalin písal Rooseveltovi: „*Ja osobne, ani moji spolupracovníci, by sme v žiadnom prípade nepristúpili na tak riskantný krok, vedomí si toho, že okamžitá výhoda, aj keby bola akokoľvek veľká, bledne pred principiálnou výhodou zachovania a upevnenia dôvery medzi spojencami*“.³⁸ Rokovania boli nakoniec prerušené a taliansky front obnovený. Po týchto zlyhaniach začali Göring a Himmler rokovať so spojencami za Hitlerovým chrbtom.

1.3 Kapitulácia

Vojna bola na konci, chýbala už len jedna záležitosť, konečná kapitulácia. Prvý akt kapitulácie sa konal v Remeši vo Francúzsku. Jednania sa začali 5. Mája 1945. Zúčastnil sa na nich Jodl aj Friedeburg. Kým Friedeburg jednal s Eisenhowerom o kapitulácii na západe, Jodl v rovnakom čas negocioval kapituláciu na východnom fronte s náčelníkom Eisenhowerovho štábu Beddellom Smithom. Jodl poslal neskôr Dönitzovi tento radiogram: „*Generál Eisenhower trvá na tom, aby sme podpísali ešte dnes. Inak sa spojenecké fronty uzavrujú aj tým osobám, ktoré sa snažia jednotlivo vzdať a všetky jednania budú prerušené. Nevidím z chaosu iné východisko, ako podpísať*“.³⁹ Eisenhower takto reagoval z toho dôvodu, že Nemci sa snažili podpísanie, čo najdlhšie odkladať, aby umožnili svojim obyvateľom únik do oblastí kontrolovaných západnými spojencami.

³⁷ Makarenko, J. 1981. *Bílé vlajky nad Berlínem*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1981. s. 72

³⁸ Makarenko, J. 1981. *Bílé vlajky nad Berlínem*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1981. s. 73

³⁹ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 48

Kapitulácia bola podpísaná v budove školy v Remeši 7.mája 1945.⁴⁰ Za generála Eisenhowera bol prítomný generálporučík Walter Bedell-Smith, za generála Alphonsa-Pierrea Juina generálmajor Francois Sevez a za sovietske velenie tam bol generálmajor Ivan Susloparov. Pred svojím podpisom Jodl povedal: „*Rád by som povedal pár slov. Týmto podpisom sú nemecký ľud aj Wehrmacht vydaní na milosť a nemilosť do rúk víťazov. V tejto chvíli môžem len vyjadriť nádej, že títo víťazi s nimi naložia veľkoryso*“.⁴¹ Jodl napokon o 2 hodine 41 minúte podpísal. Ešte jeden potupný akt kapitulácie čakal Nemcov na východnom fronte. Dlhو sa viedli úvahy o tom, či sa vojna skončila 8. mája, alebo až deň po tom. Skutočnosť je však taká, že druhá kapituláčna listina bola podpísaná 9. mája 1945⁴². Za nacistické Nemecko ju podpísal generál poľný maršál Wilhelm Keitel. Prítomný boli aj maršál Žukov a minister zahraničia Andrej Vyšinskij za sovietsku stranu, maršál britského letectva sir Arthur Tedder, generál Carl Spaatz ako zástupca Eisenhowera, francúzsky generál Jean de Lattre de Tassigny. Americký vojenský spravodajca Joseph W. Grigg opísal, ako sa Keitel správal počas nemeckej kapitulácie: „*Keitel sedel hrdo a sebavedome. Mal na sebe uniformu poľného maršála a až do konca si zachoval svoju pruskú aroganciu. Maršálsku palicu hodil na stôl, sadol si a s nezúčastneným pohľadom pozeral priamo pred seba, zatiaľ čo sa okolo činili fotografi. Raz, alebo dvakrát si prešiel prstom po golieri a nervózne si oblízal pery*“.⁴³ Tretia Ríša tak ani v posledných dňoch svojej existencie nestratila svoju aroganciu a povýšenecké správanie.

Na záver tejto kapitoly je potrebné ukázať ako sa Veľká Trojka dohodla o ďalšom osude Nemecka a krajín postihnutých nacistickou agresiou. Predstavitelia USA, Spojeného kráľovstva a ZSSR sa stretli na konferencii v Nemeckom meste Postupim v čase od 17.júla do 2.augusta 1945. Krycie meno konferencie bolo *Terminal* a zúčastnili sa jej Harry Truman, Winston Churchill, neskôr nahradený Clementom Attleem a Josip Stalin. Primárnym uznesením konferencie bola Postupimská deklarácia, ktorej hlavné body boli:

1. „*Všetky nemecké anexie po roku 1937 budú vrátené späť, Rakúsko bude oddelené od Nemecka.*

⁴⁰ Deutsche Welle. 2005. *The German Capitulation Tangle*. [cit. 2010.01.10.]. Dostupné na internete: <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,1577141,00.html>

⁴¹ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group,k.s. – Ikar, 2007. s. 48

⁴² Deutsche Welle. 2005. *The German Capitulation Tangle*. [cit. 2010.01.10.]. Dostupné na internete: <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,1577141,00.html>

⁴³ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group,k.s. – Ikar, 2007. s. 49

2. *Pre spojeneckú okupáciu Nemecka boli stanovené hlavné ciele: demilitarizácia, denacifikácia, demokratizácia dekartelizácia.*
3. *Rozdelenie Nemecka a Rakúska na 4 okupačné zóny. Na čele týchto zón stála Spojenecká kontrolná rada, ktorá sa skladala z vrchných veliteľov okupačných vojsk a sídlila v Berlíne.*
4. *Niektorým štátom boli stanovené nové štátne hranice, Česko-Slovensko stratilo Zakarpatskú Ukrajinu, uznané boli západné hranice Poľska na riekach Nise a Odre.*
5. *Bola schválená požiadavka na odsun Nemcov zostávajúcich mimo nemecké hranice.*
6. *Okupačným mocnostiam bola priznaná možnosť čerpať vojnové reparácie z vlastných okupačných zón.*
7. *Druhou časťou ujednaní bola tzv. Postupimská deklarácia, ktorá vyzývala Japonsko ku kapitulácii. Deklaráciu podpísali 26. júla americký prezident Harry Truman, britský premiér Winston Churchill a čínsky vodca Čankajšek (ZSSR v tej dobe nebol s Japonskom vo vojnovom stave). V deklaráciou sa stanovili podmienky pre prípadnú japonskú kapituláciu a Japonsku jeho nepriatelia hrozili úplným zničením, pokiaľ nekapituluje.“⁴⁴*

⁴⁴ National Diet Library. *Potsdam Declaration*. [cit. 2010.01.12.]. Dostupné na internete: <http://www.ndl.go.jp/constitution/e/etc/c06.html>

2 Súdne procesy

Vojna sa skončila, sféry vplyvu medzi víťazné mocnosti boli rozdelené, o osude Nemecka a povojnovej Európy sa tiež rozhodlo. Jedinou nedoriešenou otázkou zostávalo potrestanie vojnových zločincov. Každá krajina kolaborujúca s Nemeckom sa vysporiadala so svojimi kriminálnikmi na domácej scéne s výnimkou niektorých procesov, ktoré zahŕňali príslušníkov viacerých štátov a s výnimkou hlavného medzinárodného povojnového procesu s nacistickými zločincami v Norimbergu.

2.1 Nemecko

2.1.1 Tí čo sa vyhli súdu

*„Preč z ulíc – SS pochodujú!
Úderné kolóny sú hotové
vydať sa na cestu
od otroctva ku slobode.
Sme ochotní obetovať všetko
ako pred nami naši otcovia.
Smrť nech je druhom v boji
našej čiernej kolónii.“⁴⁵*

Takto znel preklad hymny organizácie, z ktorej vzišli najväčší nacistický zločinci. V radoch SS sa nachádzali najväčší pohlavári Tretej ríše, ale aj s nacizmom kolaborujúci príslušníci iných Európskych štátov. Mnohí z nich však neboli spravodlivo postavení pred súd. Niektorí zahynuli už počas vojny, alebo si siahli na život v jej posledných dňoch, iní sa jednoducho stratili a ich osud zostal neznámi.

Druhý najvyšší muž SS, šéf RSHA a SD a ríšsky protektor protektorátu Čechy a Morava v rokoch 1941-1942 Reinhard Heydrich bol za svoje zločiny potrestaný ešte počas vojny. Bol jedným z hlavných strojcov *konečného riešenia* židovskej otázky a ako protektor českých zemí chystal ich systematické ponemčenie. Jeho plány boli prekazené 27.mája 1942, keď Čech Kubiš a Slovák Gabčík spáchali na prominentného nacistu atentát. Po výbuchu granátu, hodeného na jeho auto utrpel zranenie, ktorému neskôr podľahol. Nemecko tak prišlo o jedného zo svojich hlavných predstaviteľov nacizmu, odplata však bola krutá. Ešte v ten deň bolo popravených viac ako 1800 českých občanov. Najhorší

⁴⁵ Butler, R. 1996. *Černí andělé*. Praha: Columbus, 1996. s. 11

osud stihol obec Lidice, ktorá bola úplne zničená a jej obyvatelia popravení, alebo poslaní do koncentračných táborov.⁴⁶

Ďalším dôležitým nacistom, ktorí zomrel ešte počas vojny bol Obergruppenführer SS a generál zbraní SS Theodor Eicke. *Papa*, ako ho prezívali dohliadal na koncentračné tábory a od roku 1940 velil divízii Totenkopf. V roku 1943 bolo lietadlo, v ktorom letel zostrelené nepriateľskými jednotkami⁴⁷.

Ku koncu vojny, keď bola nemecká porážka neodvratiteľná si prominentní nacisti medzi sebou a svojimi rodinami rozdelili ampulky s kyanidom draselným, ktorý mali užiť v prípade ich dolapenia. Jednu takúto ampulku mal aj vodca a ríšsky kancelár Adolf Hitler a jeho manželka Eva Braunová. Hitler sa však rozhodol spáchať samovraždu iným spôsobom a strelil si 30. apríla 1945, deň po svojom sobáši do hlavy. Eva Braunová sa otráвила kyanidom⁴⁸.

Muž, ktorý stál po Hitlerovom boku až do poslednej chvíle sa vyhol spravodlivosti rovnakým spôsobom. Bol ním minister propagandy a vzdelania dr. Jozef Goebbels. Ako vedúci svojho úradu bol zodpovedný za propagovanie myšlienky totálnej vojny a za šírenie nacistickej a protižidovskej ideológie. Po nemeckej kapitulácii spáchal 1. mája 1945 aj so svojou manželkou samovraždu. Svoju zaslepenosť ideám fašistického režimu a vieru v nadradenosť nemeckého národa demonštroval aj otrávením svojich šiestich detí pred tým ako si na život siahol on sám.

Najdôležitejším mužom, hneď po Hitlerovi a človekom, ktorého chceli pred spravodlivosť dostať za každú cenu bol veliteľ SS Heinrich Himmler. Himmler patril medzi najvplyvnejších nacistov. Zastával niekoľko veľmi významných funkcií ako úrad ríšskeho ministra vnútra od roku 1943 a úrad šéfa RSHA, ktorému podliehali Gestapo, všetky úrady ministerstva vnútra a dokonca aj samotní velitelia koncentračných táborov. Himmler mal hlavné slovo v židovskej otázke a medzi jeho priamych poddaných patril Adolf Eichmann, ktorý bol zodpovedný za aplikovanie konečného riešenia vo všetkých, nacistami ovládaných štátoch Európy.

V posledných dňoch vojny sa snažil vylepšiť svoje postavenie pred spojeneckými krajinami snahou o vyjednanie mieru. Hitler ho za tieto činy obvinil zo zrady a od toho dňa sa Himmler skrýval a snažil sa uniknúť spravodlivosti. Jeho zatknutie a následná samovražda patria medzi najkurióznejšie spomedzi všetkých nacistov. Himmler sa

⁴⁶ Amort, Č. 1974. *Svět proti fašismu*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1974. s. 115

⁴⁷ Butler, R. 1996. *Černí andělé*. Praha: Columbus, 1996. s. 128-129

⁴⁸ Makarenko, J. 1981. *Bílé vlajky nad Berlínem*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1981. s. 130

rozhodol ukryť a ako cieľovú oblasť si vybral značne pronacistický nemecký povojnový štát Hamburg. Hamburg mu dával reálnu možnosť nepozorovane zmiznúť a pokúsiť sa o útek za hranice Nemecka. V tejto oblasti neskôr vznikali organizácie, ktoré pomáhali bývalým nacistom s odchodom do cudziny. Patrili k nim aj Bruderschaft a Stille Hilfe. Pomáhali takým zločincom ako boli Anton Malloth, jeden z najbrutálnejších terezínskych strážcov, alebo Hermine Ryanová, známa ako „majdanská Mare“⁴⁹ a Klause Barbie, známi ako „lyonský mäsiar“⁵⁰. Himmler už počas vojny pripravoval svoj útek do Švédska, kde boli smerované aj jeho snahy a mierové vyjednávania. Pri svojom odchode z Berlína 22.apríla 1945 zvažoval švédsku alternatívu, rovnako ako možnosť ostať v krajine a pokúsiť sa o udržanie určitého postavenia, pri pomoci spojencom proti ZSSR. Himmler bol nerozhodný a nevedel, čo má presne urobiť. Napriek tomu sa snažil o zachovanie svojej tvrdej povesti a 4.mája 1945 povedal: „*Nikdy ma nenájdu*“⁵¹. Pravda bola však taká, že sa nevedel odhodlať k odchodu aj keď mal k dispozícii falošné doklady, ktoré mu dávali identitu námorníka vracajúceho sa domov. Stál pred voľbou úteku do Švédska, alebo zmiznutím v nemeckom podzemí.

Pri výbere novej totožnosti na falošných dokladoch sa uvádzala aj totožnosť organizácie, ku ktorej človek patril. Každému bolo vopred jasné, ktoré organizácie na doklady neuvádzať a Feldpolizei medzi ne určite patrila. Bola to jedna z osudových chýb Himmlera. Himmler si dal vystaviť falošné papiere, ako člen Feldpolizei na meno Heinrich Hitzinger. 22.mája 1945 bol aj s ďalšími dvoma nemeckými vojakmi zatknutí hliadkou britskej armády v meste Bremervorde. Ich papiere okamžite upútali pozornosť, Himmler však ešte nebol odhalený. Traja zajatci boli neskôr odvedení k veliteľovi Selvestrovi. Snažili sa zistiť ich totožnosť a až neskôr keď si Hitzinger nasadil okuliare, začalo byť pomaly všetkým jasné o koho ide. Hitzinger si ich pomaly nasadil a povedal: „*Heinrich Himmler*“⁵². Okamžite bolo kontaktované vrchné veliteľstvo britskej armády. Pri jeho telesnej prehliadke boli objavené dve kovové puzdra malého rozmeru. Jedno obsahovalo ampulku, druhé však bolo prázdne. Každému bolo zrejmé, o aké ampulky ide a že jedna z nich je stále niekde ukrytá na Himmlerovom tele. Selvester opisuje jeho prehliadku: „*Prehľadali sme všetky jeho telesné otvory, prečesali mu vlasy a skontrolovali každú skrýš, ktorá pripadala do úvahy...Zatiaľ sme ho nepožiadali, aby otvoril ústa, predpokladal som totiž, že keby tam bola ukrytá a keby sme sa ju pokúsili vybrať, mohlo by to rýchlo spôsobiť*

⁴⁹ Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 158

⁵⁰ Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 158

⁵¹ Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 162

⁵² Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 181

niečo, čo by sme ľutovali“⁵³. Briti sa neskôr rozhodli aj pre odbornejšiu lekársku prehliadku. Vykonával ju Dr. Wells a opisuje ju a následnú samovraždu nasledovne: „Trochu zaklonil hlavu, ale len tak, ako to robia iní ľudia, keď sa im povie, aby ukázali zuby. Ten pohyb nebol nijako prehnaný. Vidím teda dovnútra. Zuby boli dosť dobré. Uvidel som ale malý modrý predmet, podobný bradavke, ktorý vykúkal z dolnej časti jeho ľavej tváre. Bolo to niečo nenormálneho. S najväčšou pravdepodobnosťou to bolo ono. Čo teraz preboha urobím?...Chvíľu sme zápolili. Vytrhol mi ruku s úst potom sa na mňa skoro s uváženým opovrhnutím pozrel, rozdrvil sklenenú kapsulu medzi zubami a zhlboka sa nadýchol. Tvár mu okamžite zmenila farbu a skrúcal sa bolesťou. Vystúpili mu krčné žily, oči mal strnulé a zrútil sa na zem...Prebehla rada spomaľujúcich vdychov y výdychov, ktoré pokračovali asi pol minúty a potom ďalšiu minútu dobiehal tep. Tomu, komu patrila vražedná ampula, tomu, kto pripravoval lieky, by pach kyanovodíku, vychádzajúci z jeho úst, pripadal neomylný“⁵⁴. Himmler sa tak vyhol spravodlivému súdu. Jeho zatknutie a samovražda však vyvolávali otázky. Hlavným dôvodom bol spôsob, akým britská armáda overovala jeho totožnosť. Tieto spôsoby vyznievajú nanajvýš nedostatočne. Jeden z hlavných dôkazov, o ktoré sa opierali bolo porovnanie jeho ucha s tým na fotografii, ktorú mali k dispozícii. Fotografia neukazovala ucho dostatočne a navyše uši neboli nikdy klasifikované a vierohodný spôsob identifikácie. Ďalšie rozpory, ktoré nastali a ktoré Britom neprekážali bolo chybné odpovedanie zajatca na otázky ohľadom jeho čísla v NSDAP a v SS. V prvom prípade len povedal, že je to niekde zo štrnásťtisícovej rady. Číslo bolo 14303. Bolo podozrivé, že muž takej dôležitosti nevie svoje číslo v strane. V druhom prípade odpovedal 169, ale v skutočnosti bolo jeho číslo v SS 168. Tieto skutočnosti umožnili špekulácie o jeho možnom prežití vojny a neznámom osude. Pochybnosti vyvolal aj Eichmann, po tom ako ho zatkli. V jednej zo svojich výpovedí pripúšťa, že Heinrich Himmler môže byť stále živý a že nespáchal samovraždu, tak ako to bolo všeobecne známe⁵⁵.

SS Gruppenführer Globocnik Odildo bol ďalším v zozname dôležitých nacistov, ktorý sa vyhol spravodlivosti. V roku 1939 sa stal vyšším úradníkom SS a veliteľom polície v oblasti Lublin. V septembri 1943 bol dosadený do rovnakej funkcie v Terste. Zohral dôležitú úlohu pri anektovaní Rakúska Treťou ríšou a pred tým bol zatknutý za účasť na vražde židovského zlatníka vo Viedni. V máji 1943 spáchal samovraždu v Terste.

⁵³ Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 181

⁵⁴ Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 192-193

⁵⁵ Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 150

Mnohí nacisti si vybrali ako miesto svojho úniku Latinskú Ameriku. Tesne po vojne tieto skutočnosti ešte neboli známe, ale uvažovalo sa aj o tejto možnosti.

Medzi najdôležitejších nacistických zločincov, o ktorých je známe, že unikli do tejto oblasti patrili Adolf Eichmann a Jozef Mengele.

Prvý spomínaný bol nacistickým funkcionárom, členom SS a bol jedným z hlavných strojcov Holokaustu. Bol vypátraný v Argentíne, kde sa ukrýval pod falošnou totožnosťou. Po náročnej operácii Mosadu bol v roku 1960 prevezený do Izraela, kde bol odsúdený na smrť a v roku 1962 popravený.

Menej úspešné bolo dolapenie tzv. *Anjela smrti*, Dr. Jozefa Mengeleho. Jeho poloha bola určená tiež v Argentíne. V dobe keď agenti Mosadu chytili Adolfa Eichmanna, sa Jozef Mengele nachádzal neďaleko nich v Buenos Aires. O tejto skutočnosti sa dozvedeli v posledných dňoch operácie Eichmann a rozhodli sa túto skutočnosť preveriť. Nemali však dostatočné množstvo voľných agentov, keďže väčšina sa venovala práve Eichmannovi. Preverili tip, ktorý dostali, vizuálny kontakt s Mengelem sa im však nepodarilo nadviazať. Z hľadiska nedostatku času sa rozhodli operáciu prerušiť a dopraviť do Izraela iba Adolfa Eichmanna. Mengele tak unikol spravodlivosti a nebol nikdy dolapený. Zomrel v roku 1979 v Sao Paulo, kde ho pri plávaní ranila mŕtvica. Anjel smrti bol známi svojimi pokusmi na Židoch, ktoré robil v koncentračnom tábore v Osvienčime⁵⁶. Ďalším nacistickým lekárom, ktorému sa podarilo uniknúť bol Aribert Heim, prezývaný ako *dr.Smrť*. Počas vojny pôsobil v koncentračných táborech v Buchenwalde, Sachsenhausene a Mauthausene v Rakúsku. K jeho praktikám patrili operácie bez anestézy, odstraňovanie orgánov zo zdravých pacientov a usmrcovanie jedovými injekciami. Heim žil určitý čas po vojne v Nemecku až sa napokon v roku 1962 dostal do Egypta. Tu si zmenil svoje meno na Tareka Husseinho Farida a konvertoval na Islam. Zomrel na rakovinu v Caire v roku 1992. Tieto informácie priniesla nemecká televízia ZDF a The New York Times. Riaditeľ Wiesenthalovho centra na chytenie nacistov Efraim Zuroff s týmito informáciami nesúhlasil. Podľa neho sa Hein nachádza v Južnej Amerike a niektoré stopy vedú konkrétne do Chile. Podarilo sa im vypátrať jeho dcéru, ktorá tu žila, Heima sa im však nájsť nepodarilo. Zuroff považuje za nepravdivé aj slová Heimovho syna Rüdiger, ktorý potvrdil, že jeho otec žil a zomrel v Egypte.

⁵⁶ Spiegel online. 2009. *The End of Dr. Death?* [cit. 2010.01.15.]. Dostupné na internete: <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,605698,00.html>

SS-Gruppenführer Heinrich Müller, bol veliteľom štvrtého oddelenia RSHA, známeho ako Gestapo a šéfom bezpečnostnej polície. Patril medzi najvýznamnejších kriminálnikov. Jeho osud však zostáva neznámi a pred súd sa nikdy nedostal⁵⁷.

V neposlednom rade treba spomenúť meno Martina Bormanna. Bol Hitlerovým osobným tajomníkom a v posledných dňoch vojny mu dôveroval najviac zo všetkých svojich podriadených. Bormann si získal Hitlerovu dôveru natoľko, že všetky jeho rozkazy išli priamo cez neho a niekedy nebolo jasné, či pochádza rozkaz od Hitlera, alebo Bormanna. Patrí medzi postavy nacizmu, ktorých osud zostáva takisto veľkou neznámou. Bormann po opustení vodcovského bunkra zmizol v ruinách Berlína. Existujú svedectvá, podľa ktorých bol zabitý, keď sa pokúšal prejsť ulicami mesta a dostať sa ku Condoru, ktorý na neho čakal v Zechline. Svedectvo o jeho zabití červenou armádou predniesli, veliteľ Hitlerovej letky generálmajor Hans Baur aj príslušník modrej divízie, Španiel Juan Pinar. Obaja podali svedectvo v roku 1955, keď sa vrátili zo sovietskeho zajatia. Hlavným svedkom v Bormannovom prípade však bol Hitlerov osobný šofér Erich Kempka, ktorý podal na Norimberskom procese v roku 1945 nasledovné svedectvo: *„Ja som ríšskeho vedúceho, vtedajšieho ríšskeho vedúceho Martina Bormanna, videl v noci z 1. na 2. mája 1945 na vlakovej stanici Friedrichstrasse, Weidendammer Brücke. Pýtal sa, aká je situácia, či je na stanici možné prejsť. Povedal som mu, že záleží na tom, či to skúsi. Prišlo tiež niekoľko tankov a PSV. Na nich, na tých tankoch boli namaľované malé hrozná. Tanky postupovali až do tankového zátarasu, na čo čelný tank, ktorého zhruba v polovici išiel Martin Bormann, dostal na ľavej strane zásah, najskôr asi pancierovou päťou z okien a potom vyletel do vzduchu. Práve tam kde išiel Martin Bormann, vyšľahol ohnivý jazyk“*⁵⁸. Keď sa Kempku opýtali ako blízko k tanku sa Bormann nachádzal, odvetil, že sa ho pridržal rukou. Svedectvá jednotlivých svedkov sa však rozchádzali v určitých detailoch a preto bol Bormann podľa mnohých považovaný za živého. Jeho osud zostal otvorený a stále figuroval na zozname Mosadu ako jeden z najhládanejších nacistických zločincov. Napriek tomu ho Medzinárodný tribunál v Norimbergu odsúdil 30.septembra 1946 na trest smrti v neprítomnosti⁵⁹.

Je známe, že Izrael používal agentov svojej tajnej služby na dolapenie nacistických zločincov. Tí, na základe získaných informácií, z rôznych výpovedí zostavili zoznam, v ktorom figurujú mená nacistov, ktorí boli podľa nich na slobode. K takýmto a do

⁵⁷ Gibbon, C.F. a kol. 2005. *KL Auschwitz seen by the SS*. Oświęcim: Cieszyńska Drukarnia Wydawnicza, 2005. s. 247

⁵⁸ Poltorak, A.I. 1973. *Norimberský proces*. 2. vyd. Praha: Naše vojsko, 1973. s. 117

⁵⁹ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 575

kolónky zmiznutí radili SS-Hauptsturmführera Theodora Danneckera a dr. Karla Klingenfussa. Obaja boli zodpovední za projekt Madagaskar, podľa ktorého mali byť Židia vysídlení na tento ostrov. Boli odsúdení, ale po prepadnutí kaucie v roku 1952 sa vytratili. Ďalší na zozname zmiznutých boli dr. Wilhelm Höttl a Franz Rademacher. Prvý bol zodpovedný za vystavovanie falošných papierov pre príslušníkov SS a druhý bol vedúci židovského úseku ministerstva zahraničných vecí. Po Eichmannovej výpovedi z roku 1961 sa do zoznamu slobodných dostal jeden z jeho pomocníkov Franz Murer. Podľa jeho slov sa vrátil zo sovietskeho zajatia do Rakúska v roku 1955⁶⁰.

Existuje ešte množstvo mien, ktoré sa nikdy nedostali pred spravodlivosť. Medzi najhlavnejších patria príslušníci SS: SS-Obersturmbannführer Joachim Caesar, ktorý zostal na slobode a žil v Nemecku, SS-Gruppenführer Richard Glücks, ktorý sa takisto dostal na slobodu a jeho ďalší osud zostal neznámi. Samovraždu spáchali SS-Obergruppenführer Ernst Robert von Grawitz, SS-Standartenführer Enno Lolling, SS-Oberführer Hans Loritz. S nejasným osudom skončili SS-Hauptsturmführer Hans Höfle, SS-Obersturmführer Georg Franz Meyer, SS-Hauptscharführer Gerhard Arno Max Palitzsch, alebo aj SS-Sturmbannführer Kurt Uhlenbrock⁶¹.

Ku kuriozitám histórie patrila aj židovská organizácia, ktorá bola vytvorená na dolapenie nacistických zločincov po vojne. Organizácia niesla názov Nokmim, známa tiež ako The Avengers. Vznikla v roku 1945 v Bukurešti a bola vedená mužom, ktorý sa volal Abba Kovner. Organizácia bola tvorená hlavne zo Židov, ktorí prežili hrôzy koncentračných táborov. Okrem nich však boli súčasťou aj členovia Židovskej brigády. Židovská brigáda patrila k britskej armáde a patrili k nej Židia z Palestíny, Južnej Afriky, Veľkej Británie a iných štátov⁶².

Nokmim bola známa svojou precíznosťou a brutalitou. Snažili sa implementovať rozsudok smrti, podobný tomu, ktorým museli v koncentračných táboroch čeliť oni sami. Chceli bývalých nacistov vešať, alebo utýrať k smrti. Považovali to za lepšie riešenie ako by títo vrahovia mali spáchať samovraždu. V *prvej loveckej sezóne*, ako ju nazvali boli niektorí nacisti zabití za zvláštnych okolností. Niektorí sa zrútili so svojimi autami do priekopy, alebo havarovali po záhadných mechanických poruchách, iní boli otrávení v nemocnici, keď im do infúzie bol primiešaný jed. Tieto činy boli jednoznačne aktom pomsty, zo

⁶⁰ Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 150

⁶¹ Gibbon, C.F. a kol. 2005. *KL Auschwitz seen by the SS*. Oświęcim: Cieszyńska Drukarnia Wydawnicza, 2005. s. 230 - 252

⁶² USHMM. 2010. *Jewish Brigade Group*. [cit. 2010.02.13.]. Dostupné na internete: <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005275>

židovskej strany. Ich dobrú organizovanosť a schopnosť udržať sa v utajení zaručovali hlavne skúsení príslušníci bývalej Židovskej brigády.

Pred spravodlivý osud sa pokúšali dostať všetkých nacistov. Nie len najdôležitejších jedincov, ale aj tých, čo robili prevádzkovali koncentračné tábory, tých, čo zatvárali dvere na plynových komorách, či tých ktorí doručovali do táborov palety s Cyklónom-B, alebo rušnovodičov vlakov smerujúcich do táborov smrti. Považovali za alarmujúce, keď z 13,2 miliónov identifikovaných nacistov bolo obvinených menej ako 3,5 milióna a z toho 2,5 milióna bolo prepustených bez zahájenia súdneho procesu⁶³.

Po vojne, keď sa štáty chceli pohnúť ďalej a nechať minulosť za sebou, keď sa USA snažila sústrediť hlavne na absorbovanie západného Nemecka, ako svojho spojenca proti narastajúcemu sovietskemu bloku, mohli títo nacistickí kriminálnici bez problémov ujsť a pohybovať sa na slobode.

Medzi svoje úspechy radí organizácia Nokmim napríklad dolapenie Alexandra Laaka. Laak bol zodpovedný za smrť viac ako 100 tisíc Židov v koncentračnom tábore Jagala v Estónsku. Vystopovali ho v Kanade vo Winnipegu a obvinili z jeho brutálnych činov. Umožnili mu odčiniť svoje skutky a dovolili mu spáchať samovraždu obesením.

Okrem vysporiadania sa s jednotlivcami uskutočnil Nokmim aj masovejší útok na bývalých nacistov. Udalosti sa odohrali v bývalom centre SS Stalag 13 v Norimbergu. Po tom ako zistili, že chlieb do centra dodáva výhradne len jedna pekáreň, dostali do pekárne jedného zo svojich mužov. Mal árijský výzor, takže sa medzi pekárov dostal bez akýchkoľvek problémov. V jedno ráno dostal za úlohu otráviť viac ako tritisíc bochníkov chleba smerujúcich do Stalag 13.

Ako výsledok bolo otrávených okolo 1900 nemeckých väzňov. Presný počet tých, ktorí podľahli otráveniu nebol známy. Počty sa pohybovali od niekoľko sto po tisíc mŕtvych.

Židia v tejto organizácii sa rozhodli pomstiť Nemcom rovnakým spôsobom ako páchali zločiny oni na nich a to masovým zabíjaním Nemcov. Plán bol otráviť vodné zásoby piatich veľkých nemeckých miest: Mníchova, Berlína, Weimaru, Norimbergu a Hamburgu. Tento plán bol rovnako diabolský a vyhladzovanie Židov Nemcami. Nokmim robil rôzne prípravy k tejto operácii. Chceli sa uistiť, že otrávení budú len Nemci. Plán bol odobrený aj Chaimom Weizmannom, ktorý sa mal stať prvým prezidentom Izraela. Nikdy sa však neuskutočnil, lebo hlavný atentátnik bol pred pokusom zatknutý britskou vojenskou políciou. Šéf organizácie Nokmim Abba Kovner zomrel v roku 1987.

⁶³ Guardian. 2008. *Revenge*. [cit. 2010.02.13.]. Dostupné na internete: <http://www.guardian.co.uk/world/2008/jul/26/second.world.war>

2.1.2 Norimberský proces

Od 20. novembra 1945 do 1. októbra 1946 sa zrak celého sveta upieral na najväčší súdny proces tej doby, ktorý sa konal v Norimbergu. Pred spravodlivosť boli postavení najväčší nacistickí kriminálnici a najdôležitejšie postavy Tretej Ríše. Obžalovaní boli: Martin Bormann, Hermann Göring, Joachim von Ribbentrop, Wilhelm Keitel, Ernst Kaltenbrunner, Alfred Rosenberg, Hans Frank, Julius Streicher, Fritz Sauckel, Alfred Jodl, Wilhel Frick, Arthur Seyss-Inquart, Rudolf Hess, Walter Funk, Erik Reader, Baldur von Schirach, Albert Speer, Konstantin von Neurath, Karl Dönitz, Hjalmar Schacht, Hans Fritsche, Franz von Papen, Gustav Krupp a Robert Ley⁶⁴. Obžaloba predvolala počas procesu 33 svedkov a obhajoba ich uviedla 80 vrátane obžalovaných⁶⁵.

Cesta k veľkému medzinárodnému tribunálu však nebola vôbec jednoduchá. Názory víťazných mocností v spôsobe potrestania nacistických zločincov sa značne rozchádzali. Veľký súdny proces chceli iba USA, ostatný nesúhlasili s tým aby mali nemecký vojnový zločinci možnosť sa slobodne obhajovať pred súdom. Určité prípravy na spoločné vysporiadanie sa s nacistami však spojenci pripravovali už počas posledných rokov vojny. Tieto kroky boli tajné a okrem najvyšších nacistických pohlavárov o nich nemecká verejnosť nič netušila. Ako opatrenie bol v Nemecku za počúvanie zahraničného rádiového vysielania trest smrti. Koncom roku 1943 varovali štáty spojeneckého bloku Nemecko rezolútnym Moskovským prehlásením: *„Nech si tí, ktorých ruky zatiaľ nie sú poškrvnené krvou nevinných dávajú pozor, aby nerozmnožili rady vinníkov, lebo tri spojenecké mocnosti bez akýchkoľvek pochybností prenasledovať aj do najtmavšieho kúta Zeme a vydajú ich žalobcom, aby bol učinená spravodlivosť“*⁶⁶. Najdôležitejší bod, ktorý bol neskôr predmetom rokovania na konferencii v Teheráne a na Jalte, hovorí o spoločnom rozhodnutí spojencov o tých vinníkoch, ktorých zločiny boli uskutočnené na území viacerých štátov.

Prvý spor ohľadne spoločného rozhodnutia vznikol, hneď o mesiac neskôr, v decembri roku 1943 na Teheránskej konferencii. Zúčastnení Roosevelt, Churchill a Stalin sa nedokázali dohodnúť na spôsobe potrestania zločincov. S najtvrdším riešením prišiel Stalin, ktorý navrhoval, aby boli nacisti jednoducho popravení bez predchádzajúceho súdneho konania. V prípitku v Teheráne navrhol aby ich bolo popravených minimálne 50

⁶⁴ UMKC. *Defendants in the Major War Figures Trial*. [cit. 2010.02.15.]. Dostupné na internete: <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/meetthedefendants.html>

⁶⁵ H.E.A.R.T. 2007. *The 1st Nuremberg Trial*. [cit. 2010.02.15.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/nurnbergtrial.html>

⁶⁶ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 115

tisíc, presne natoľko totiž odhadoval počet nemeckého vojenského velenia. Povedal: „*Nemecký generálny štáb musí byť zlikvidovaný. Celá úderná sila mocných Hitlerových armád závisí na 50 tisíc dôstojníkoch a odborníkoch. Ak ich na konci vojny zatkneme a zastrelíme, bude vojenská sila Nemecka navždy zlomená*“⁶⁷.

S týmto názorom nemohla súhlasiť Veká Británia a Churchill sa ohradil, že on na takéto riešenie nikdy nepristúpi. Považoval za krajne nedemokratické, aby boli zločinci priamo odsúdení bez práva na spravodlivú obhajobu. Rozhodli sa tento bod rokovania preskočiť a vrátiť sa k nemu neskôr. Príležitosť dostali na ďalšom spoločnom stretnutí, tento krát na Jalte. Churchill tu v otázke potrestania vojnových zločincov jednoznačne navrhol súdny proces. Proti sebe tak stáli dve alternatívy, súdny proces na strane jednej a popravy na strane druhej. ZSSR nechcela pristúpiť na zdĺhavý súdny proces s niekoľkými dôvodmi. Báli sa, že počas pojednávania môžu vyplávať na povrch skutočnosti, ktoré môžu byť nepríjemné pre samotných spojencov. Nebolo im jasné ani to, ako a kto vlastne bude obvinený. Museli tak vzniknúť úplne nové kategórie zločinov posudzované z medzinárodného hľadiska, ako sprisahanie a útočná vojna. Túto otázku na konferencii uzavreli, aj keď rozhodnutie ešte jednoznačne nepadlo⁶⁸. Myšlienka procesu nebola, okrem ZSSR populárna ani vo Francúzsku a okrem Churchilla ju nepresadzovalo ani Spojené kráľovstvo. Francúzi dokonca navrhli ako tretie riešenie, aby boli zločinci intervenovaní na nejakom ostrove. Túto možnosť nazvali plán *Napoleon*. Tento návrh sa však po ráznom vstupe USA neujal. Američania pripomenuli, že oni naďalej stoja za súdnym procesom a inú možnosť odmietajú.

Bolo to prvýkrát čo mali víťazi súdiť porazených a spojenci sa obávali, aký ohlas by takýto proces vyvolal vo svete. Uvažovali o možnosti, že by nacistov súdili neutrálne krajiny. Táto možnosť však bola z dôvodu nízkeho počtu takýchto krajín zamietnutá. Druhý variant hovoril o tom, aby boli nacisti postavení pred nemecké súdy. Aj túto možnosť však odmietli po negatívnych skúsenostiach po prvej svetovej vojne⁶⁹.

Zlomovým okamihom bolo spoločné stretnutie štyroch mocností v Londýne 26. júla 1945. Veľkú Britániu reprezentovali generálny prokurátor sir David Maxwell-Fyfe, lord kancelár Jowitt a jedenásť asistentov; USA reprezentovali vrchný sudca Robert H. Jackson, poverenec prezidenta Trumana a desať asistentov; za Francúzsko boli prítomní Robert Falco, profesor medzinárodného práva André Gros a dvaja asistenti; ZSSR reprezentoval

⁶⁷ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 118

⁶⁸ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 121

⁶⁹ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 124

generál Iola T. Nikitchenko, viceprezident najvyššieho súdu v Moskve a dvaja asistenti. Počas zdĺhavých rokovaní dospeli k štyrom závažným otázkam:

1. *„Ako sa súd bude chovať, keď bude nemecká obhajoba namietať, že aj iné krajiny viedli agresívnu vojnu a dopúšťali sa vojnových zločinov?*
2. *Akým spôsobom bude možné obžalovať a odsúdiť mužov, ktorí sa žiadnych kriminálnych deliktov nedopustili?*
3. *Nemohli by politici krajín, ktoré majú byť teraz členmi súdu, v budúcnosti postavení pred zodpovednosť podľa rovnakého práva.*
4. *Čo povedať o leteckých náletoch na obytné štvrte a bezbranné civilné obyvateľstvo?„⁷⁰*

Aby sa víťazné mocnosti vyhli týmto problémom, rozhodli sa pred súdom prebrať len tie trestné činy, ktoré spáchali samotní obžalovaní. Výsledok rokovaní sa dostavil 8. augusta 1945, keď Francúzsko, Veľká Británia, USA a ZSSR podpísali v Londýne dohodu o medzinárodnom vojenskom tribunáli. Podľa dohody mali byť obžalovaný súdení v štyroch hlavných bodoch:

1. *„Sprisahanie. Obžalovaní postupovali podľa spoločného plánu na dobitie moci a spoločne tiež páchali všetky ostatné zločiny.*
2. *Zločiny proti mieru. Obžalovaní porušili v 64 prípadoch 36 medzinárodných zmlúv, začali útočné vojny a rozpúťali svetovú vojnu.*
3. *Vojnové zločiny. Obžalovaní spôsobili nesmierne krvi preliatie, prikazovali a trpeli masové vraždenie, mučenie, otrockú prácu a hospodárske drancovanie.*
4. *Zločiny proti ľudskosti. Obžalovaní prenasledovali politických odporcov, rasové a náboženské menšiny a previnili sa vyhladzovaním celých skupín obyvateľstva.“⁷¹*

Každá z mocností mala na procese prítomného jedného hlavného a jedného zastupujúceho sudcu. ZSSR reprezentoval Iona Niktchenko ako hlavný a Alexander Volchkov ako zastupujúci sudca, za Veľkú Britániu to boli sir Geoffrey Lawrence a zastupujúci sudca sir Norman Birkett, Francis Biddle a John J. Parker za USA a napokon Henri Donnedieu de Verbes a Robert Falco za Francúzsko. Hlavný obžalobcovia boli sir Hartley Shawcross, Robert H. Jakson, Roman Andreyevich Rudenko, Francois de Menthon a Auguste Champetier de Ribes⁷².

Miesto konania medzinárodného súdneho tribunálu bolo otázkou, v ktorej mocnosti tiež neboli jednotné. Navrhovaných bolo niekoľko miest. Medzi inými aj Londýn, Moskva,

⁷⁰ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 126

⁷¹ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 132

⁷² UMKC. *The Nuremberg Trials*. [cit. 2010.02.16.]. Dostupné na internete:

<http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/nurembergACCOUNT.html>

Leipzig, Mníchov, alebo Luxemburg. Rozhodnutie napokon padlo na Norimberg a jeho takmer nepoškodený Justičný palác. Sovieti súhlasili, aby sa prvý medzinárodný proces konal tam, v tej dobe sa ešte počítalo s viacerými procesmi. Justičný palác sa javil ako to správne miesto. Napriek tomu, že prevažná časť mesta bola zničená, Justičný palác a Grant Hotel, v ktorom mali svoje východisko súdny úradníci a predstavitelia svetových médií boli takmer nedotknuté. Justičný palác navyše disponoval veľkou väznicou, do ktorej boli obžalovaní prenesení a držaní počas celého procesu.⁷³

Všetky podmienky boli pripravené a samotný proces sa mohol začať.

2.1.2.1 Dolapenie obžalovaných

Hneď po skončení vojny museli predstavitelia víťazných mocností rýchlo konať a začať hon na nacistických kriminálnikov. Mnohí sa snažili schovať, menili svoju identitu, iní sa vzdali v domnienke, že ich nestihne až taký krutý trest a niektorých zatkli len na základe úplnej náhody.

Hans Fritzsche, bývalý rozhlasový komentátor, bol zatknutý 4.mája 1945 červenou armádou, po tom ako ho vyzvali aby identifikoval mŕtvolu, ktorú objavili. Išlo Josepha Goebbelsa a jeho rodinu. Po identifikácii Sovieti Fritzcha nepustili na slobodu. Bol zadržaný a poslaný do Moskvy, odkiaľ ho neskôr previezli do Lubjanky a následne do Norimbergu.

Bývalý ríšsky maršál Hermann Göring patril v Norimbergu k hlavným obžalovaným. Po tom ako ho Hitler po jeho zrade zbavil všetkých funkcií a Bormann dal rozkaz k jeho poprave sa musel Göring skrývať. Uchýlil sa v blízkosti Rastadtu pri Zell am See. Jeho život bol v ohrození, cítil nebezpečenstvo hlavne zo strany SS a preto dospel k názoru, že bude bezpečnejšie sa vydať do rúk spojencov. 9.mája 1945 poslal za 36.divíziou 7.americkej armády⁷⁴ vo svojom mene Bernda von Brauchitcha. Von Brauchitch odovzdal brigádnemu generálovi Robertovi J. Stackovi jeho odkaz o úmysle vydať sa do rúk spojencov. Na uvedené miesto pri Zell am See išiel Stack osobne, aby Göringa zatkol. Pri kapitulácii Göringa, si s ním Stack podal ruky, čím na seba neskôr strhol veľkú vlnu kritiky.

Posledná nemecká vláda operovala vo Flensburgu, na jej čele stál veľkoadmirál nemeckého námorníctva Karl Dönitz. 23.mája 1945 dostali Dönitz, generál Jodl a von

⁷³ H.E.A.R.T. 2007. *The 1st Nuremberg Trial*. [cit. 2010.02.15.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/nurnbergtrial.html>

⁷⁴ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group,k.s. – Ikar, 2007. s. 33

Friedeburg výzvu a aby sa dostavili na odstavený nemecký parník Patria. Z príkazu generála Eisenhowera boli všetci traja menovaní obvinení ako vojnoví zločinci a zatknutí. Zatknutý bol aj Dönitzov minister hospodárstva a výroby Albert Speer. Všetci mali byť prevezení na Flensburské policajné prezídium. Ešte pred tým sa však generáladmirál Hans Georg von Friedeburg vypýtal na toaletu, kde spáchal samovraždu užitím ampulky s kyanidom⁷⁵.

O samovraždu sa 6.mája 1945 pokúsil aj nacistický právnik Hans Frank, počas svojho väznenia v americkom tábore. Frank bol prezývaný aj ako kat z Poľska. Darilo sa mu zatajiť svoju totožnosť, až do doby, keď sa pokúsil siahnúť na svoj vlastný život. Podrezal si žili na ľavej ruke, zraneniam však nepodľahol a mohol byť postavený pred spravodlivý súd. Frank sa však odsúdil už vopred, keď Američanom odovzdal svoj osobný denník. Boli v ňom úryvky ako: „*Keby som prišiel k vodcovi a povedal mu: Môj vodca, hlásim, že som zlikvidoval ďalších 150 000 Poliakov, potom by mi povedal: Dobre, keď to muselo byť.*“ „*Začali sme s tri a pól miliónmi Židov, ostatní sa - povedzme - vysťahovali.*“ „*Radi si pripomíname, že my všetci sme na zozname vojnových zločincov pána Roosevelta. Ja mám tú česť byť číslo jedna.*“⁷⁶

Franz von Papen, Hitlerov vicekancelár, dúfal, že zatknutý nebude. Ukrýval sa v horskej chate v oblasti Porúria, kde boli pod dohľadom gestapa. Po tom, ako americká 9.armáda obsadila túto oblasť, bol 10.apríla 1945 Papen zadržaný vo svojej skrýši⁷⁷. Po slovách, ktoré ho oboznamovali s jeho zatknutím, sa ohradil, že on nemá žiadnu vojenskú hodnosť a má pokročilý vek 65 rokov. Napriek tomu bol odvedený do Rùthenu a neskôr pred medzinárodný súdny tribunál v Norimbergu, kde bol obvinený z vojnových zločinov⁷⁸.

Hjalmarovi Schachtovi jeho zatknutie v podstate vyhovovalo. Bol pri tom oslobodený z nemeckého vyhladzovacieho tábora Flossenbürg, kde bol držaný ako politický väzeň. Schacht bol počas svojich najúspešnejších rokov riaditeľom Nemeckej ríšskej banky a bol zodpovedný za financovanie Hitlerových vojenských plánov. Svoj podiel na vine však jednoznačne odmietal.

⁷⁵ IMBD. 2010. *Hans Georg von Friedeburg*. [cit. 2010.02.17.]. Dostupné na internete: <http://www.imdb.com/name/nm0902261/bio>

⁷⁶ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group,k.s. – Ikar, 2007. s. 60

⁷⁷ Spartacus Educational. *Franz von Papen*. [cit. 2010.02.17.]. Dostupné na internete: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/GERpapen.htm>

⁷⁸ Britannica. 2010. *Franz von Papen*. [cit. 2010.02.18.]. Dostupné na internete: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/441917/Franz-von-Papen>

V dňoch, od 6. do 15.mája 1945 boli postupne zatknutí bývalý ríšsky protektor Čiech a Moravy Konstantin von Neurath, ríšsky minister hospodárstva Walther Funk vedúci Hlavného úradu ríšskej bezpečnosti Ernst Kaltenbruner.

7.mája 1945 bol na svojej ceste do Holandska chytený ríšsky komisár pre Holandsko Arthur Seyss-Inquart. Zatknutý bol aj generálny splnomocnenec Fritze Sauckel a šéf najväčšieho zbrojárskeho koncernu v Nemecku Gustav Krupp von Bohlen und Halbach. Krupp mal značne nalomené zdravie a o jeho účasti na norimberskom procese ešte nebolo rozhodnuté.

Dr. Robert Ley, vedúci Nemeckej pracovnej fronty a zakladateľ Werwolfu pri svojom zatknutí na chate v bavorských Alpách spočiatku skrýval svoju totožnosť. 16.mája 1945 bol prevezený 101. americkou paradesantnou jednotkou na vypočúvanie do divízneho štábu v Berchtesgadene. Ley sa dokonca preukázal falošnými dokladmi na meno dr.Ernst Distelmeyer. Prezradil ho až bývalí Ríšsky správca pokladu NSDAP Franz Xaver Schwarz, keď bol privolaný do miestnosti, v ktorej zajatec sedel a spontánne ho privítal jeho pravým menom dr.Ley.

Pri pátraní, po stále nezvestnom Heinrichovi Himmlerovi, sa Britom podarilo zatknúť autora stránickej biblie *Mýtus 20.storočia* Alfreda Rosenberga. Rosenberg pomáhal pri pláne napadnutia Nórska, vypracovával zákony germanizácie, nariaďoval segregácie Židov, ktoré viedli k ich masovému vyvražďovaniu⁷⁹. Bol zatknutý náhodou, keď si v opitosti vytkol členok a bol prevezený do školy vo Flensburgu-Murwiku, ktorá v tom čase slúžila ako nemocnica. Zatknutý bol 19.mája 1945, keď ho tu objavili pri pátraní po Himmlerovi⁸⁰.

Julius Streicher sa zase odhalil vlastnou vinou, keď mu americký major Blitt zo žartu povedal, že sa na Streichera podobá. Ten sa zháčil a opýtal, odkiaľ ho pozná. Zatknutý bol 23.mája 1945. Streicher bol známi svojou nenávisťou k Židom. Organizoval bojkot židovských obchodov v roku 1933 a v roku 1938 organizoval ničenie židovských synagóg v Norimbergu⁸¹.

Ríšsky minister zahraničia Joachim von Ribbentrop sa skryl v meste Hamburg, kde si prenajal byt. Stále živil nádeje na vzkriesenie Tretej Ríše. S týmito názormi sa zveril aj

⁷⁹ UMKC. *Defendants in the Major War Figures Trial*. [cit. 2010.02.17.]. Dostupné na internete: <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/meetthedefendants.html>

⁸⁰ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group,k.s. – Ikar, 2007. s. 67

⁸¹ UMKC. *Defendants in the Major War Figures Trial*. [cit. 2010.02.17.]. Dostupné na internete: <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/meetthedefendants.html>

jednému obchodníkovi s vínom v Hamburgu, čo sa mu stalo osudným. Jeho syn ho nahlásil na políciu a Ribbentrop bol 14.mája 1945 vo svojom byte zatknutý.

Po masovom zatýkaní nacistov sa rozhodol bývalý ríšsky vedúci mládeže Baldur von Schirach, ktorý žil pod falošným menom Richard Falk v Tirolsku , že sa sám vydá Američanom. Všetci predpokladali, že je už mŕtvy, aj preto ich jeho list prekvapil. Písal: „Vydávam sa z vlastného rozhodnutia do amerického zajatia, aby som tak mal možnosť sa zodpovedať pred medzinárodným súdom. Baldur von Schirach.“⁸²

Ako posledný, bol zatknutý veľkoadmirál Erich Reader. Reader stál počas vojny za početnými ponorkovými útokmi na neutrálne lode, čím porušil medzinárodné právo. Chytený bol 23.júna 1945 vo svojom byte v Berlíne-Babelsbergu, odkiaľ bol najprv prevezený do Moskvy a neskôr do Norimbergu.

Týmto sa hon na nacistických zločincov skončil. Príjemné podmienky ubytovania a starostlivosti si obžalovaný mohli naposledy vychutnať v hoteli Grand v Mondorf-les-Bains v Luxembursku. Bola to ich posledná zastávka pred tým, ako zasadli do lavice obžalovaných. V Mondorfe sa všetci podrobili dlhým hodinám vypočúvania a otázok. Počas predbežného vyšetrovania sa na medzinárodnej úrovni pripravoval veľký tribunál.

2.1.2.2 Samotné pojednávanie

12.augusta 1945 boli všetci obžalovaní prenesení do väznice, ktorá bola súčasťou Justičného paláca v Norimbergu. V týchto celách mali zostať až do konca procesu. Obžaloba mala 25 tisíc slov a väzni sa s ňou oboznámili 18.októbra 1945. Bola rozdelená do spomínaných štyroch hlavných bodov: *sprisahanie, zločiny proti mieru, vojnové zločiny a zločiny proti ľudskosti*. Obvinení mali k dispozícii amerického súdneho psychológa Gustava M. Gilberta, ktorý ich pozoroval a všetko zaznamenával. Podľa jeho slov niesli obvinení obžalobu veľmi ťažko a mnohí ju dokonca rezolútne odmietali, či považovali za žart. Najhoršie niesol obžalobu Robert Ley, ktorý 25.októbra 1945 spáchal na svojej cele samovraždu. Obesil sa o zips svojej armádnej bundy. Spravodlivému súdu sa vyhol nakoniec aj Gustav Krupp. Jeho zdravotný stav bol natoľko vážny, že podľa jeho rodinného lekára dr. Otta Gerkeho by nebol schopný sledovať priebeh pojednávania a reagovať na otázky. Hlavný obžalobca Jackson najprv nesúhlasil, aby bolo pojednávanie proti Kruppovi zastavené, napokon však musel súhlasiť. Podvolil sa po nastolení otázky, či je v záujme medzinárodného tribunálu, aby súdil obžalovaného, ktorý si nie je schopný

⁸² Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group,k.s. – Ikar, 2007. s. 89

zabezpečiť riadne podmienky obhajoby. Do poslednej chvíle sa pátralo aj po Martinovi Bormannovi, nakoniec však proces začal aj bez jeho prítomnosti⁸³.

Samotný proces začal 20. novembra 1945. Pojednávania zabrali 218 dní, protokol zo zasadania zabral 16 tisíc stránok, obžaloba predložila 2630 dokumentov a obhajoba 2700⁸⁴. Bol to dovedy najväčší súdny proces histórie. Vypočúvania sa zdali byť nekonečne dlhé. Niektorým obžalovaným sa ja napriek vážnosti ich obvinenia darilo šikovne manévrovať a vyvliecť sa z niektorých obvinení. Boli však aj takí, ktorí si naopak svojou výpoveďou len pohoršili. Nie všetky témy pojednávania boli pohodlné aj pre štvoricu súdiacich krajín. Medzi takéto momenty patrí aj jednoznačná porážka obžaloby v jednom konkrétnom prípade. Išlo o Katyň. Paradoxne začal o prípade hovoriť zástupca sovietskeho hlavného žalobcu, podplukovník Pokrovskij. Prehlásil: „*Chceli by som sa tu teraz zaoberať zverstvami, ktorých sa hitlerovci dopustili proti príslušníkom poľskej armády. Z obžalovacieho spisu vidíme, že jedného z najzávažnejších zločinných aktov, masových popráv poľských vojnových zajatcov, sa nemecký fašistický votrelci dopustili v katyňských lesoch u Smolenska*“⁸⁵. Počas masakry bolo zabitých okolo 22 tisíc poľských vojakov. Zo zločinov vinili najskôr nemecký štáb 537. práporu. Dôkazy však neboli dostatočne usvedčujúce a pod tlakom nemeckých obhajcov v Norimbergu sa Sovietsi rozhodli nechať tento prípad a ďalej ho nerozoberať. Už tento samotný fakt bol dostatočne podozrivý a naznačoval, že vinníkmi sú Sovietsi. Prípad sa otvoril znovu v roku 1952 a dospelo sa k názoru, že vinníkom bola sovietska NKVD. Bolo to jedno z mála víťazstiev obhajoby počas norimberského procesu⁸⁶.

Proces sa chýlil ku svojmu koncu, všetci svedkovia boli vypočutí a dôkazné materiáli predstreté. Na konci procesu Jackson zdôraznil, že obžalovaný nie sú súdený za svoje myšlienky, ale za svoje skutky.

Na rad prišli posledné prejavy obvinených. Göring vo svojich slovách odsúdil hrozné vraždy páchané na obyvateľstve a zdôrazňoval, že on sám nikdy žiaden príkaz na podobný čin nevydal. Ďalším bol Rudolf Hess, ktorý sa už počas pojednávania začal správať pomätene a ani jeho posledný prejav nedával žiaden zmysel. Ribbentrop rovnako odmietal obvinenia a odvolával sa na odlišné pomery vtedajšieho medzinárodného práva. Keitel tvrdil, že len plnil rozkazy ako poslušný vojak. Kaltenbrunner rovnako trval na tom, že len

⁸³ Poltorak, A.I. 1973. *Norimberský proces*. 2. vyd. Praha: Naše vojsko, 1973. s. 118

⁸⁴ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 150

⁸⁵ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 463

⁸⁶ Rayfeld, D. 2005. *Stalin and His Hangmen: The Tyrant and Those Who Killed for Him*. London: Random House Trade Paperbacks, 2005. s. 374-385

plnil nariadenia a vinu za vyhladzovanie Židov hádzal na svojho nadriadeného Heinricha Himmlera. Rosenberg sa od Hitlera dištancoval a jeho svedomie ohľadne židovskej genocídy bolo čisté. Frank vyjadril vernosť nemeckému národu a svoje činy priznal. Zároveň však položil súdu otázku, či bude súdiť aj tých, ktorí v tejto dobe páchajú zločiny na nemeckých občanoch. Frickovo svedomie bolo takisto ako u Rosenberga čisté. Streicher tvrdil, že ako spisovateľ a župný vedúci nespáchal žiaden zločin a rozsudok by bol v rozpore s dobrým svedomím. Za zločiny vinil Adolfa Hitlera a Heinricha Himmlera. Funk videl svoju vinu v tom, že sa nechal ľahko oklamať a tvrdil, že o vraždení nič nevedel. Schacht povedal, že sa snažil hitlerovskej politike odporovať a bol zásadne proti jej ideám. Dönitz najprv obhajoval svoje vedenie ponorkovej vojny, na záver však dodal, že prijíma všetku zodpovednosť za skutky, ktoré boli dôsledkom týchto výprav. Raeder jednal len ako vojak a slúžil svojmu národu. Za chybu považuje to, že nejednal niekedy aj ako politik. Schirach vyhlásil nemeckej mládeži, že za hitlerovské zverstvá nenesie žiaden podiel viny a v posledných slovách žiadal o vytvorenie vzájomnej úcty medzi mládežou. Sauckel sa cítil nevinný, napriek tomu bol pripravený prijať akýkoľvek rozsudok. Jodl len slúžil svojmu národu a vlasti. Papen takisto slúžil len nemeckému národu a jeho svedomie je čisté. Seyss-Inquart vyjadril rešpekt Hitlerovi a pripísal mu zásluhy za splnenie sna veľkého Nemecka. Svoje obvinenie prijal a zostával verný svojej zásade viery v Nemecko. Speer sa dovoľával zabráneniu zvrhých vojen v budúcnosti a porovnával svoju vlastnú existenciu a jej minimálny význam proti vyšším národným cieľom. Podľa posledných slov Neuratha sa vinný necítil a svoj život zasvätil pravde a čestnosti. Fritzscheho vina tkvela len v tom, že uveril Hitlerovým víziám, že si želá mier a dôveroval dementovaniu všetkých zahraničných správ o nemeckých ukrutnostiach počas vojny⁸⁷. Skoro všetci obžalovaní tak v zásade odmietli svoj podiel viny na zločinoch, z ktorých boli obvinení.

Rozsudok bol vynesенý 1.októbra 1946. Z 22 odsúdených dostali trest smrti dvanásť, traja boli obvinení zbavení, traja dostali doživotie a štyria dostali tresty od desať do dvadsať rokov⁸⁸. Okrem jednotlivcov boli súdené aj niektoré organizácie a boli označené za zločinecké. Patrili k nim napríklad aj NSDAP, SS, SD, Gestapo, Ríšsky kabinet, alebo NS Fritzsche.

Konkrétne rozsudky vyzerali nasledovne:

- Martin Bormann: vinný v bodoch tri a štyri – smrť obesením

⁸⁷ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. s. 556-573

⁸⁸ MTSU. *The Nuremberg Trials: The Defendants And Verdicts*. [cit. 2010.02.18.]. Dostupné na internete: <http://frank.mtsu.edu/~baustin/trials3.html>

- Karl Dönitz: vinný v bodoch dva a tri – odsúdený na desať rokov väzenia
- Hans Frank: vinný v bodoch tri a štyri – smrť obesením
- Wilhelm Frick: vinný v bodoch dva, tri a štyri – smrť obesením
- Hans Fritzsche: prepustený na slobodu
- Walther Funk: vinný v bodoch dva, tri a štyri – odsúdený na doživotné väzenie
- Hermann Göring: vinný vo všetkých štyroch bodoch obžaloby – smrť obesením
- Rudolf Hess: vinný v bodoch jeden a dva – odsúdený na doživotné väzenie
- Alfred Jodl: vinný vo všetkých štyroch bodoch obžaloby – smrť obesením
- Ernst Kaltenbrunner: vinný v bodoch tri a štyri – smrť obesením
- Wilhelm Keitel: vinný vo všetkých bodoch obžaloby – smrť obesením
- Konstantin von Neurath: vinný vo všetkých bodoch obžaloby – odsúdený na pätnásť rokov väzenia
- Franz von Papen: prepustený na slobodu
- Erich Raeder: vinný v bodoch jeden, dva a tri – odsúdený na doživotné väzenie
- Joachim von Ribbentrop: vinný vo všetkých bodoch obžaloby – smrť obesením
- Alfred Rosenberg: vinný vo všetkých bodoch obžaloby – smrť obesením
- Fritz Sauckel: vinný v bodoch tri a štyri – smrť obesením
- Hjalmar Schacht: prepustený na slobodu
- Baldur von Schirach: vinný v bode štyri – odsúdený na dvadsať rokov väzenia
- Arthur Seyss-Inquart: vinný v bodoch dva, tri a štyri – smrť obesením
- Albert Speer: vinný v bodoch tri a štyri – odsúdený na dvadsať rokov väzenia
- Julius Streicher: vinný v bode štyri – smrť obesením⁸⁹

Posledná kuriózna situácia, ktorá sa stala počas Norimberského procesu sa týkala Hermanna Göringa. Odsúdený čakali na vykonanie rozsudkov v svojich celách v Justičnom paláci. 15. októbra 1946, potom ako sa v liste rozlúčil so svojou rodinou spáchal na prekvapenie všetkých Göring samovraždu⁹⁰. Otrávil sa kyanovodíkom, ako mnoho ďalších nacistov. Dlhú dobu po tom sa diskutovalo, ako mohol Göring doteraz ukrývať ampulku s jedom u seba. Úvahy sa točili okolo jeho drevenej fajky, ale uvažovalo sa aj o

⁸⁹ Linder, D. 2000. *The Nuremberg Trials*. [cit. 2010.02.18.]. Dostupné na internete: <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/nurembergACCOUNT.html>

⁹⁰ Gibbon, C.F. a kol. 2005. *KL Auschwitz seen by the SS*. Oświęcim: Cieszyńska Drukarnia Wydawnicza, 2005. s. 235

možnosti, že ampulka bola v deň samovraždy prepašovaná do cely Göringa. Faktom ostáva, že sa tak bývalý ríšsky maršál vyhol spravodlivej poprave.

Popravy prišli na rad 16.októbra 1946. Ako prvý bol na šibenicu dopravený v 1:14 miestneho času Ribbentrop, postupne privádzali ostatných a ako posledný bol popravený Seyss-Inquart. Ich mŕtvoly boli prevezené do Mníchova, kde boli spálené v krematóriu. Ich popol bol neskôr vysypaný nad riekou Conwentzbach v Mníchove.

Tých, ktorí boli odsúdení k väzneniu boli prevezení do Spandau 18.júla 1947. Bolo to v tom čase jediné miesto, kde ešte všetci štyria spojenci dokázali spolupracovať. Stráže z jednotlivých krajín sa pravidelne striedali. Pre väzňov platil prísny režim, ktorý sa dodržiaval bez výnimiek. Pracovalo sa každý deň okrem nedele. S ubiehajúcimi rokmi začali postupné prepúšťať všetkých väzňov. Ako prvý bol prepustený Neurath a to 6.novembra 1954, po tom, ako si odpykal osem rokov svojho trestu. Nasledujúci rok zomrel. 26.septembra 1955 bol prepustený Erich Raeder, odpykal si deväť rokov so svojho doživotného trestu. Raeder zomrel v roku 1960. Ako ďalší bol prepustený Dönitz, konkrétne 1.októbra 1956, po desiatich rokoch trestu. Zomrel 24.decembra 1980. V roku 1957 bol prepustený ťažko chorý Walther Funk. Odsedel si jedenásť rokov a zomrel v roku 1960. 30.septembra 1960 boli prepustení dokonca dvaja väzni, Albert Speer a Baldur von Schirach. Obaja si odpykali presne dvadsať rokov. V Spandau zostal už len Hess. Hess podľa oficiálnych vyhlásení spáchal 17.augusta 1987 samovraždu na dvore väznice. Hessov advokát a syn, však túto možnosť odmietali. Uvažovalo sa aj o vražde britskou tajnou službou⁹¹.

Norimberský proces bol často kritizovaný, za to, že súdil obžalovaných za zločiny, ktoré ešte neboli jasne zadefinované. Vyčítalo sa mu, že bol v rozpore zo zásadou *nulla poena sine lege*, čo v preklade znamená *bez zákona nie je trestu*. Napriek tomu prevládal väčšinový názor, že to bola jediná cesta ako potrestať nacistických zločincov.

Norimberský proces, však mal nesmierny prínos pre medzinárodné právo. Ustanovilo sa, že všetky osoby, nezávisle na ich pozícii, alebo povolania počas života, môžu byť samostatné posudzované za skutky spáchané počas vojny. Nemôžu sa zbaviť zodpovednosti prenesením skutkov na štát, vládu, alebo organizáciu.

Ďalej sa uzákonilo, že jednotlivci sa nemôžu zbaviť zodpovednosti za vojenské zločiny, tvrdením, že poslúchali rozkazy nadriadených, ktoré museli splniť. Rozkazy, ktoré vedú k agresívnej vojne, porušovaniu zákonov, alebo popravám civilistov a vojnových zajatcov

⁹¹ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group,k.s. – Ikar, 2007. s. 620-621

sa považujú na základe Norimberských princípov za ilegálne. Medzinárodné právo sa začalo vzťahovať aj na zločiny proti mieru, zločiny proti ľudskosti a zločiny proti spojeneckým záväzkom⁹².

2.1.2.3 Ostatné norimberské procesy

Po skončení hlavného Norimberského tribunálu, sa v Justičnom paláci začal rad dvanástich amerických vojenských súdov s nacistickými zločincami. Každý zo štyroch okupantov mal na základe Kontrolného zákona číslo desať vydaného Spojeneckou kontrolnou radou 20.decembra 1945 právo zriadiť vojenský tribunál vo svojej okupačnej zóne. Súdne procesy trvali od roku 1946 do roku 1949. Obvinených bolo 185 osôb, z ktorých bolo uznaných za vinných 142. 24 ich bolo odsúdených na trest smrti a z nich bol neskôr jedenástim zmenený rozsudok na doživotie. Na doživotie bolo odsúdených ďalších dvadsať ľudí a 98 z nich dostalo tresty v rôznej výške. Oslobodených bolo 35 obžalovaných. Procesy nedokončilo osem osôb, štyri kvôli chorobe a ďalší štyria spáchali samovraždu⁹³.

Lekársky proces: Obvinených bolo 23 nacistických lekárov, za svoje experimenty na nemeckom obyvateľstve a obyvateľstve iných krajín. Proces trval od 9.decembra 1946 do 20.augusta 1947. Sedemnást z nich bolo uznaných za vinných, z toho siedmi boli odsúdení na smrť.

Proces Milch: Súdený bol bývalý poľný maršál Erhard Milch, za vraždy, kruté zaobchádzanie a účasť na lekárskech experimentoch. Proces trval od 2.januára 1947 do 16.apríla 1947. Bol odsúdený na doživotie.

Proces justície: Proces sa začal 5.marca 1947 a skončil sa 4.decembra 1947. Pred súd bolo postavených deväť členov Ríšskeho ministerstva spravodlivosti a šesť členov ľudových a špeciálnych súdov. Boli obvinení zo zneužívania právomocí, ktoré viedli k vojenským zločinom a zločinom proti ľudskosti. Odsúdených bolo desať, oslobodení štyria. Jeden účastník zomrel počas procesu a u jedného došlo k neoprávnenému obvineniu⁹⁴.

⁹² H.E.A.R.T. 2007. *The 1st Nuremberg Trial*. [cit. 2010.02.18.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/nurnbergtrial.html>

⁹³ Absolute Astronomy. 2010. *Subsequent Nuremberg Trials*. [cit. 2010.02.19.]. Dostupné na internete: http://www.absoluteastronomy.com/topics/Subsequent_Nuremberg_Trials

⁹⁴ Jewish Virtual Library. 2010. *Justice Trial*. [cit. 2010.02.19.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime32.html>

Proces Pohl/WVHA: V procese boli súdení Oswald Pohl a ďalších sedemnást' členov WVHA, za zločiny proti obyvateľom koncentračných táborov. Proces trval od 8.apríla do 3.novembra roku 1947. Z pätnástich odsúdených dostali trest smrti traja.

Proces Flick: Jednanie trvalo od 19.apríla 1947 do 22.decembra 1947. Obvinených bolo šesť členov koncernu Flick, za používanie otrockej práce, deportácie osôb do Nemeckom ovládaných území a za arizáciu židovských majetkov. Traja z nich, vrátane Friedricha Flicka boli odsúdení⁹⁵.

Proces I.G.Farben: Dvadsaťštyri členov priemyselného koncernu IG Farben bolo obvinených z plienenia a privlastňovania súkromného majetku na nemeckých okupovaných teritóriách. Trinásti boli odsúdení na niekoľkoročné väzenie. Proces sa začal 27.augusta 1947 a skončil 30.júla 1948.

Rukojemnícky proces: V procese trvajúcim od 15.júla 1947 do 19.februára 1948 bolo súdených dvanásť dôstojníkov nemeckých bojových jednotiek. Obvinenia boli obzvlášť závažné. Išlo o účasť na zabití tisícok civilistov v Grécku, Juhoslávii a Albánsku, devastácie v Nórsku a iných krajinách, ako aj vydanie rozkazov na zabitie zajatých jednotiek. Dvaja boli zbavení obvinení, ôsmy odsúdení a dvaja spáchali samovraždu pred vynesením rozsudku.

R.U.S.H.A proces: Proces trval od 20.októbra 1947 do 10.marca 1948. Štrnásť členov R.U.S.H.A. bolo obvinených zo zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a z členstva v zločineckej organizácii. Konkrétne išlo o deportácie, vraždenie, mučenie na politickom, rasovom a náboženskom podklade. Trinásť z obvinených bolo odsúdených na niekoľkoročné väzenie a jeden bol prepustený na slobodu⁹⁶.

Einsatzgruppen proces: Na začiatku bol tento proces postavený ako USA vs. Otto Ohlendorf, aby sa neskôr dostal do povedomia ako Einsatzgruppen proces. Trval od 29.septembra 1947 do 9.apríla 1948. Bol to najzávažnejší proces zo všetkých dvanástich. Zločiny a spôsoby ich prevedenia boli nevídané kruté. Obvinenia boli vznesené v troch hlavných bodoch: zločiny proti ľudskosti, vojnové zločiny a členstvo v kriminálnych organizáciách. Obžalovaní vykonávali popravy na politickom, rasovom a náboženskom podklade, vyhľadzovali a zatýkali civilné obyvateľstvo, vrátane občanov Nemecka a iných krajín. Boli členmi organizácii, ako SS, SD, alebo Gestapo. Medzi obvinenými boli aj také mená ako SS-Gruppenführer Otto Ohlendorf, vedúci Einsatzgruppe D, SS-

⁹⁵ USHMM. 2010. *Subsequent Nuremberg Proceedings, Case #5, The Flick Case*. [cit. 2010.02.19.]. Dostupné na internete: <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007076>

⁹⁶ Linder, D. 2000. *The Subsequent Nuremberg Trials: An Overview*. [cit. 2010.02.20.]. Dostupné na internete: <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/subsequenttrials.html>

Standartenführer Paul Blobel, vedúci Sonderkommando 4a Einsatzgruppe C, či SS-Brigadeführer Erich Naumann, vedúci Einsatzgruppe B. Z 24 obvinených bolo na trest smrti odsúdených štrnásť, ostatný dostali niekoľkoročné tresty. Na základe amnestie z roku 1951, sa mnohým ich tresty zmiernili, alebo boli prepustení⁹⁷.

Proces Krupp: Súdený bol Alfred Krupp a ďalších jedenásť členov priemyselného koncernu Krupp. Boli obvinení z vojnových zločinov, drancovania verejného a súkromného majetku. Proces trval od 8.decembra 1947 do 31.júla 1948. Jedenásť z nich bolo odsúdených na tresty v rôznom rozsahu trvania.

Ministerský proces: V procese trvajúcim od 6.januára 1948 do 13.apríla 1949 bolo súdených 21 členov hierarchie NSDAP, vrátane troch ríšskych ministrov. Stíhaní boli za vedenie agresívnej vojny, porušovanie medzinárodných dohôd a zo zločinov proti ľudskosti a vojnových zločinov. 19 z nich bolo odsúdených na tresty od štyroch do dvadsaťpäť rokov väzenia⁹⁸.

Proces vrchného veliteľstva: Proces trval od 5.februára 1948 do 28.októbra 1948. Pred súdom stálo štrnásť členov vrchného nemeckého vojenského velenia. Zoznam obvinených bol dlhý, patrili k nim: zločiny proti ľudskosti, účasť na invázii a vedenia agresívnej vojny, porušovanie medzinárodných dohôd, odopieranie práv, zamestnávanie za neľudských podmienok, vraždy, vyhladzovania, deportácie, popravy, ale aj konšpirácie pri zločinoch proti mieru. Jeden z účastníkov spáchal samovraždu v prvý deň procesu, dvaja dostali trest doživotného väzenia, deväť z nich dostalo tresty v rozpätí od troch do dvadsať rokov a dvaja boli oslobodení⁹⁹.

2.1.3 Ďalšie súdne procesy v Nemecku

Okrem hlavného súdneho procesu v Norimbergu, bolo Nemecko dejiskom radu ďalších dôležitých súdnych pojednávaní s prívržencami nacistického režimu. Medzi najvýznamnejšie patrili procesy s nacistami pôsobiacimi v bývalých koncentračných táboroch. Mnohý zločinci unikli, alebo si siahli na život, ale tí, ktorých sa podarili zatknúť, boli postavený pred súd a museli sa zodpovedať za svoje činy.

⁹⁷ H.E.A.R.T. 2007. *The Einsatzgruppen Trials*. [cit. 2010.02.21.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/einsatztrial.html>

⁹⁸ Jewish Virtual Library. 2010. *Wilhelmstrasse Trial*. [cit. 2010.02.21.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime63.html>

⁹⁹ USHMM. 2010. *Subsequent Nuremberg Proceedings, Case #12, The High Command Case*. [cit. 2010.02.22.]. Dostupné na internete: <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007083>

Súdny proces Sobibor

Koncentračný tábor Sobibor sa nachádzal blízko dediny Sobibor vo východnej časti Ľublinu v Poľsku. Tábor vznikol, ako druhý v poradí v programe známom ako *Aktion Reinhard*. V tábore prišlo o život okolo 150 až 250 tisíc židov¹⁰⁰.

Hlavné súdne pojednávanie s bývalými príslušníkmi SS, ktorý pôsobili v Sobibore sa konalo 6.septembra 1965 v Hagene v Nemecku. 20.decembra 1966 boli vynesené nasledovné rozsudky: spaľovač a šofér Warner Dubois - tri roky, spaľovač Karl Frenzel – doživotie, spaľovač Erich Fuchs – štyri roky, úradník Alfred Ittner – štyri roky, zdravotník Robert Juhrs – oslobodený, Erich Lachmann – oslobodený, stavebník Erwin Lambert – oslobodený, šéf úradu Heinz-Hans Schütt – oslobodený, asistent plynovej komory Heinrich Unverhau – oslobodený, fotograf Franz Wolf – osem rokov, šofér Ernst Zierke – oslobodený. Spaľovač Kurt Bolender spáchal samovraždu pred vynesením rozsudku¹⁰¹. Pred hlavným súdnym pojednávaním boli súdení aj iní členovia SS, slúžiaci v Sobibore. SS-Obercharführer Hubert Gomerski, bol súdený a prepustený na slobodu v roku 1947. Po dokázaní jeho spoluúčasti na vraždení, bol v roku 1950 odsúdený na 25 rokov väzenia. Najväčším kriminálnikom z tohto tábora bol SS-Oberscharführer Erich Bauer. Bol vedúcim plynových komôr. 8.mája roku 1950 bol odsúdený na trest smrti v Berlíne¹⁰², kde bol spozorovaný na ulici. Jeho trest však zmenili na doživotie. Zomrel v roku 1980 vo väznici Tegel v Berlíne.

Súdny proces koncentračného tábora Belzec

Belzec bol prvým koncentračným táborom plánu Aktion Reinhard a bol identifikovaný ako vôbec prvé centrum masového zabíjania v Poľsku. Proces s jeho bývalými pracovníkmi začal 18.januára a skončil 21.januára roku 1963 v Mníchove. Väčšina obvinených stála neskôr pred spomínaným súdom v procese koncentračného tábora Sobibor. V tomto procese sa žalobe nepodarili obvinenia dostatočne preukázať a všetci okrem Josefa Oberhausera boli prepustení na slobodu. Obžalovaní dokonca tvrdili, že Židia vykonávali celú operáciu sami. Vykladali obeť z transportov, strihali im vlasy, odstraňovali ich telá z plynovej komory, vytrhávali im zlaté zuby a pochovávali ich do masových hrobov, ktoré

¹⁰⁰ ARC. 2005. *Sobibor Camp History*. [cit. 2010.02.22.]. Dostupné na internete: <http://www.deathcamps.org/sobibor/sobibor.html>

¹⁰¹ H.E.A.R.T. 2007. *The Sobibor Trial*. [cit. 2010.02.22.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/sobibortrial.html>

¹⁰² ARC. 2006. *Sobibor Trials*. [cit. 2010.02.25.]. Dostupné na internete: <http://www.deathcamps.org/sobibor/sobibortrials.html>

oni sami vykopali. Hneď po vyhlásení oslobodzujúceho rozsudku však boli Dubois, Fuchs, Juhrs, Unverhau a Zierke zatknutý a obvinení z podobných zločinov spáchaných v Sobibore. Josef Oberhauser dostal ako jediný odsúdený v tomto procese trest vo výške štyri a pol roka¹⁰³.

Súdny proces koncentračného tábora Treblinka

Koncentračný tábor sa nachádzal v blízkosti dediny Treblinka na severovýchode Poľska, v zalesnenej oblasti v provincii Bialystok. Bol to tretí tábor akcie Reinhard. Procesov s bývalými pracovníkmi Treblinky bolo niekoľko. Ako prvý bol súdený Sepp Hirtreiter v roku 1951. Pred súdom stál už v roku 1945, ale bol prepustený z dôvodu nedostatku dôkazov. Na pojednávaní vo Frankfurte nad Mohanom v roku 1951, už boli známe jeho brutálne vraždy spáchané v tábore. Medzi inými bol súdený aj za to, ako zabil niekoľko detí vo veku jeden až jeden a pol roka. Pri vykladaní Židov z vlakov, ich chytal za nohy rozbíjal im hlavy o stenu vagónov. 3.marca 1951 bol odsúdený na doživotie. Ďalší proces so zamestnancami v Treblinke sa uskutočnil od 12.októbra 1964 do 24.augusta 1965. Bol známy pod pomenovaním Prvý Treblinský proces. Súdených bolo jedenásť strážnikov z koncentračného tábora. Štyria boli odsúdení na doživotie, piati dostali tresty vo výške od troch do dvanásť rokov, jeden bol oslobodený a Kurt Kuttner spáchal samovraždu ešte pred začiatkom procesu¹⁰⁴. Druhý Treblinský proces sa uskutočnil od 13.mája 1970 do 22.decembra 1970 v Düsseldorfe. Súdený bol druhý veliteľ tábora Franz Paul Stangl, za spoluúčasť pri zabití 900 tisíc ľudí, počas jeho úradovania. Bol odsúdený na doživotie, avšak zomrel už v roku 1971 v vezení. Na smrť bol v roku 1986 odsúdený Fedor Fedorenko, bývalý ukrajinský strážnik z Treblinky. Poprava sa uskutočnila v júli roku 1986.

Proces Bergen-Belsen

Tábor Bergen-Belsen slúžil pôvodne ako väzenie pre vojnových zločincov. Založený bol v roku 1940 južne od miest Bergen a Belsen, jedenásť kilometrov severne od mesta Celle v Nemecku. Jeho status sa zmenil na koncentračný tábor až po príchode SS-

¹⁰³ H.E.A.R.T. 2007. *The Belzec Trials*. [cit. 2010.02.25.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/belzectrials.html>

¹⁰⁴ Jewish Virtual Library. 2010. *Treblinka Trial*. [cit. 2010.02.27.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime61.html>

Hauptsturmführera Josefa Kramera v roku 1943¹⁰⁵. Väzni v tomto tábore zomierali pomalou smrťou od hladu, alebo na týfus. Súdny proces so zamestnancami sa začal 17.augusta 1945 a trval do 17.októbra rovnakého roku. Pred súd v Lüneburgu sa postavilo 45 obvinených, medzi nimi boli aj také mená, ako Josef Kramer, Irma Grese, Franz Hossler, dr. Fritz Klein alebo Elisabeth Volkenrath. Odsúdený boli obvinení v dvoch bodoch: zločiny spáchané v koncentračnom tábore Bergen-Belsen a zločiny spáchané počas ich pôsobenia v koncentračnom tábore Auschwitz Birkenau. V oboch bodoch boli obvinení len dvanásť, zo všetkých obžalovaných: Josef Kramer, dr. Fritz Klein, Peter Wiengartner, George Kraft, Franz Hossler, Juana Bormann, Elisabeth Volkenrath, Hertha Ehler, Irma Grese, Ilse Lothe, Hilde Lohbauer a Heinrich Schreirer. Dvaja z nich boli zbavení všetkých obvinení.

Za najväčších zločincov boli považovaní Josef Kramer, vedúci tábora a dr. Fritz Klein. Boli obvinení zo selekcie Židov, ktorí boli následne posielaní do plynových komôr. Svoju vinu popierali, ale pripustili existenciu plynových komôr a aj to, že v nich boli Židia splyňovaní. Obaja boli uznaní za vinných a dostali trest smrti obesením. Rozsudok bol vykonaný vo väznici Hamelin 13.decembra 1945¹⁰⁶.

Na trest smrti bola odsúdená aj Irma Grese. Grese bola obávanou strážkyňou, známa svojou brutalitou. Mnoho svedkov z tábora potvrdilo, že chodievala vo vysokých kožených topánkach, v ruke mala bič upletený z celofánu a spoločnosť jej robil v mnohých prípadoch pes. Bola dôsledná a brutálna pri každom porušení poriadku. Väzňov bila do bezvedomia a podľa mnohých jej to spôsobovalo sexuálne uspokojenie. Podľa určitého svedectva, boli u nej na izbe nájdené lampy, vyrobené z kože troch zabitých židoviek. Hlavné obvinenie, ktoré bolo proti nej vznesené, bola pravidelná účasť na selekciách Židov, ktoré robil dr.Mengele. Bola odsúdená na smrť obesením. Popravená bola 13.decembra 1945¹⁰⁷.

Zo 45 súdených bolo tridsať uznaných za vinných, z toho bolo jedenásť odsúdených na trest smrti a devätnásť dostalo tresty vo výške od troch rokov po doživotie¹⁰⁸.

Proces Bergen-Belsen 2

¹⁰⁵ Bülow, L. 2010. *Bergen-Belsen KZ camp*. [cit. 2010.03.02.]. Dostupné na internete: <http://www.auschwitz.dk/Bergenbelsen.htm>

¹⁰⁶ Scrapbookpages. 1998. *The Belsen Trial*. [cit. 2010.03.03.]. Dostupné na internete: <http://www.scrapbookpages.com/BergenBelsen/BergenBelsen09.html>

¹⁰⁷ Military History. 2006. *Irma Grese Beast of Auschwitz*. [cit. 2010.03.03.]. Dostupné na internete: http://militaryhistory.suite101.com/article.cfm/irma_grese_beast_of_auschwitz

¹⁰⁸ Jewish Virtual Library. 2010. *Bergen-Belsen Trial*. [cit. 2010.03.04.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime6.html>

Proces sa uskutočnil v Nemeckom meste Wuppertal medzi 16.májom 1946 a 30.májom 1946. Z piatich súdených úradníkov koncentračného tábora Bergen-Belsen boli štyria odsúdený na smrť a jeden dostal pätnásť rokov väzenia. Rozsudky boli vykonané 11.októbra 1946. Neskôr, od 13. do 18.júna bol pred britským vojenským súdom v meste Lüneberg v Nemecku súdený poľský Kapo Kazimierz Cegielsky. Kapovia podliehali priamo pod SS a vykonávali v tábore ich rozkazy. Väčšinou to boli politický väzni, alebo kriminálnici. Cegielsky, bol obvinený za krutosť a vraždy, ďalej za pravidelné bitie väzňov drevenou palicou, alebo žrdou. Pred súdom priznal, že jeho skutočné meno je Kasimir-Alexander Rydzewski. Bol odsúdený na trest smrti 18.júna 1946. Rozsudok bol vykonaný vo väznici Hameln 11.októbra 1946¹⁰⁹.

Súdny proces Buchenwald

Koncentračný tábor Buchenwald sa nachádzal v Nemeckom meste Weimar a založený bol v roku 1937. Odhadovaný počet obetí sa uvádza okolo 56 tisíc¹¹⁰. Súdny proces s bývalými zamestnancami sa konal od 11.apríla 1947 do 14.augusta 1947 v Dachau, pred americkým vojenským súdom. Za vinných bolo uznaných tridsaťjeden obžalovaných a z toho dvadsaťdva dostalo trest smrti, z nich však ôsmim trest znížili. Ostatní odsúdení dostali tresty od desiatich rokov po doživotie.

Súdny proces Dachau

Koncentračný tábor Dachau bol založený v roku 1933. Bol situovaný v časti mestečka Dachau, asi desať míľ od Mníchova. Život tu stratilo viac ako 28 tisíc väzňov. Súdny proces s bývalými zamestnancami prebiehal v meste Dachau pred americkým vojenským súdom. Súdených bolo 42 bývalých zamestnancov, pričom všetci boli uznaní za vinných. Tridsaťšesť z nich dostalo trest smrti 13.decembra 1945. Dvadsaťtri z nich bolo popravených 28. a 29.mája 1946. Ostatní dostali tresty v rozsahu desať rokov. Medzi popravenými boli aj také mená ako vedúci tábora Martin Weiss a dr. Karl Schilling¹¹¹.

¹⁰⁹ Jewish Virtual Library. 2010. *Second Bergen-Belsen Trial*. [cit. 2010.03.04.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime7.html>

¹¹⁰ Jewish Gen. 2010. *Buchenwald (Germany)*. [cit. 2010.03.04.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishgen.org/ForgottenCamps/Camps/BuchenwaldENG.html>

¹¹¹ Jewish Virtual Library. 2010. *Dachau Trial*. [cit. 2010.03.04.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/Warcrime13.html>

Proces Auschwitz II

Prvý proces s úradníkmi a strážcami s koncentračného tábora Auschwitz sa uskutočnil v roku 1946 v Poľsku. Tento proces, známi ako proces Auschwitz II sa konal v čase od 10.decembra 1963 do 10.augusta 1965 pred súdom vo Frankfurte. Súdených bolo dvadsaťdva osôb, z ktorých osemnásť bolo uznaných za vinných. Rozsudky sa pohybovali od troch rokov po doživotie.

Tretí proces koncentračného tábora Majdanek

Bol to v poradí tretí proces s bývalými zamestnancami koncentračného tábora Majdanek, ktorí sa nachádzal v Ľubline v Poľsku. Tento krát sa uskutočnil v Nemecku, konkrétne pred západonemeckým súdom v Düsseldorfe. Trval od 26.novembra 1975 do 30 júna 1980. Zo šestnástich obvinených bolo uznaných za vinných osem. Dostali tresty od troch rokov až po doživotie. Päť väzňov bolo oslobodených, dvaja boli prepustení z dôvodu choroby a jeden skonal počas procesu¹¹². Medzi odsúdenými bola aj Hermine Brunsteiner, prezývaná aj *majdanská Mare*. Známa bola svoju krutosťou ako svojim koňom ukopávala väzňov k smrti¹¹³.

Proces koncentračného tábora Mauthausen

Pred americký vojenský súd bolo postavených 61 bývalých zamestnancov koncentračného tábora Mauthausen, ktorý vznikol v roku 1938 v Rakúsku. Počet obetí zavraždených v tomto koncentračnom tábore bol okolo 95 tisíc¹¹⁴. Súdne konanie prebehlo v Dachau od 29.marca do 13.mája 1946. Na trest smrti bolo odsúdených až 58 obžalovaných a ostatní dostali trest na doživotné odňatie slobody. Z 58 rozsudkov smrti bolo deväť dodatočne zmiernených na doživotné tresty. Popravy sa uskutočnili 27. a 28.mája 1947. Obesený bol aj bývalý veliteľ Totenkopf Viktor Zoller¹¹⁵.

Druhý proces koncentračného tábora Mauthausen

¹¹² Jewish Virtual Library. 2010. *Third Majdanek Trial*. [cit. 2010.03.05.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime40.html>

¹¹³ Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 158

¹¹⁴ USHMM. 2010. *Mauthausen*. [cit. 2010.03.05.]. Dostupné na internete: <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005196>

¹¹⁵ Jewish Virtual Library. 2010. *Mauthausen Trial*. [cit. 2010.03.05.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime42.html>

Proces sa konal pred americkým vojenským súdom v Dachau medzi 6. a 21. augustom 1947. Z ôsmich súdených bol jeden oslobodený, štyria dostali trest smrti a ostatní tresty vo výške od dvoch rokov po doživotie¹¹⁶.

Proces s Josefom Müllerom

Josef Müller mal od roku 1942 zodpovednosť za koncentračné tábory v Plaszowe, Prokoczime a v Bieszanowe. Všetky tri spadali pod velenie NSDAP. Od 5. marca 1944 bol v sovietskom zajatí. Vystriedal niekoľko miest, ako Nowosibirsk, Moskau, alebo Stallinogorsk. V roku 1955 ho prepustili a vrátil sa do Nemecka, kde býval so svojou rodinou v Limbachu. Pred súd v Mossbachu ho postavili 24. apríla 1961. Bol obvinený z vraždy v 22 prípadoch, z podnecovanie vražd v 58 prípadoch, spoluúčasti na vraždách v 5 prípadoch a zo zabitia v štyroch prípadoch. Súd bral pri rozsudku v úvahu jeho dlhé väznenie v sovietskom zajatí a navrhol trest vo výške pätnásť rokov. Müller však stratil svoje práva ako občan do konca života¹¹⁷.

Proces Cyklón B

Obvinení boli Bruno Tesch, Karl Weinbacher a dr. Joachim Drosihn, všetko bývalí zamestnanci firmy Tesch a Stabenow, ktorá produkovala látku Cyklón B. Súd prebiehal v Hamburgu od 17. septembra do 15. novembra 1945. Dvaja dostali trest smrti a jeden bol prepustený na slobodu. Poprava sa uskutočnila 16. mája 1946.

Niektoré súdne procesy sa uskutočnili až v 21. storočí. Medzi ne patrí súdny proces s bývalým úradníkom SS Juliusom Vielom. Bol odsúdený na dvanásť rokov 3. apríla 2001 pred súdom v Nemeckom Ravensburgu. Obžaloba chcela za jeho vraždu siedmich Židov počas druhej svetovej vojny doživotie. Viel mal v dobe súdneho konania 83 rokov. Jeho proces bol jeden z posledných procesov s nacistickými zločincami a to z toho dôvodu, že ostatní nacisti sú buď mŕtvi, alebo príliš chorí na priebeh procesu.

11. augusta 2009 bol v Mníchove odsúdený bývalý nacistický úradník Josef Scheungraber. Na doživotie bol odsúdený za desaťnásobnú vraždu a za vydanie rozkazu na zabitie talianskych civilistov, ako odplatu za zabitie dvoch nemeckých vojakov talianskymi

¹¹⁶ Scrapbookpages. 1998. *Dachau Trials*. [cit. 2010.03.05.]. Dostupné na internete: <http://www.scrapbookpages.com/mauthausen/KZMauthausen/Trials/trials02.html>

¹¹⁷ H.E.A.R.T. 2008. *Josef Müller Trial Decision*. [cit. 2010.03.07.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/josefmueller.html>

partizánmi. Za tento zločin už bol odsúdený v roku 2006 v Taliansku, neodsedel si tam však ani jeden rok zo svojho trestu.¹¹⁸

Okrem týchto súdnych procesov konaných na území Nemecka, treba spomenúť aj ďalšie:

- *Súdny proces Stangl* – proces sa konal v roku 1970 v západnom Nemecku. SS-Hauptsturmführer Franz Stangl bol odsúdený na doživotný trest odňatia slobody.
- *Súdny proces Stalag Luft III*. – 18 bývalých úradníkov SS bolo súdených pred britským vojenským súdom v Hamburgu v roku 1947. 15 z nich dostalo trest smrti a ostatní dostali trest vo výške od 10 rokov po doživotie.
- *Súdny proces Tilburg Lynching* – proces sa konal od 11. do 26. júna 1946 pred britským vojenským súdom v Essene. Z desiatich bývalých úradníkov SS bolo päť uznaných za vinných a odsúdených na trest smrti. Zvyšní piati boli oslobodení.
- *Súdny proces Natzweiler* – pred súdom stál veliteľ Natzweilera Fritz Hartjenstein a jej päť ďalších členov. V procese, ktorý trval od apríla do mája 1946 vo Wuppertale boli všetci uznaní za vinných, z toho traja dostali trest smrti a ostatní rozdielne tresty od desať do pätnásť rokov.
- *Súdny proces Sachsenhausen* – pred sovietsky vojenský tribunál v Berlíne sa v októbri 1947 postavilo pätnásť bývalých dozorcov a jeden väzeň z koncentračného tábora Sachsenhausen. Všetci šesťnásť boli uznaní za vinných a pätnásť z nich dostalo doživotný trest odňatia slobody. Posledný bol odsúdený na pätnásť rokov. Boli medzi nimi aj také mená ako veliteľ tábora Anton Kaindl alebo Kapo Paul Sakowski, ktorý pracoval ako popravca.
- *Súdny proces Neuengamme* – veliteľ tábora Neuengamme Max Pauly a ďalších trinásť členov bolo súdených pred britským vojenským súdom v Hamburgu v roku 1946. Jedenásť z nich dostalo trest smrti a ostatní boli odsúdení na trest odňatia slobody vo výške od desať do dvadsať rokov.
- *Súdny proces La Grande Fosse* – osem zo štrnástich bývalých úradníkov SS bolo uznaných za vinných pred britským vojenským súdom vo Wuppertale v roku 1946.
- *Súdny proces Dalag Luft* – traja z piatich bývalých členov Luftwaffe boli uznaní za vinných pred britským vojenským súdom vo Wuppertale v roku 1945.
- *Súdny proces Nordhausen* – pred súdom stálo devätnásť bývalých členov koncentračného tábora Nordhausen. Pätnásť z nich bolo uznaných za vinných a dostali tresty vo výške od

¹¹⁸ Jewish Virtual Library. 2010. *Zyklon-B Trial*. [cit. 2010.03.07.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime64.html>

piatich rokov po doživotie. Na trest smrti bol odsúdený iba vedúci tábora Hans –Karl Moser. Proces sa uskutočnil pred americkým súdom pre vojnové zločiny v Dachau v roku 1947.

- *Súdny proces Dreierwalde* – osem bývalých zamestnancov aerodrómu Dreierwalde bolo odsúdených na trest smrti pred súdom vo Wuppertale v roku 1946.
- *Súdny proces Elten Lynching* – päť bývalých príslušníkov obranných síl Elten bolo uznaných za vinných pred britským vojenským súdom v Eltene v roku 1946. Jeden dostal trest smrti.
- *Súdny proces Gaggenhau* – desať z jedenástich bývalých zamestnancov bezpečnostného kempu Gaggenhau bolo uznaných za vinných pred súdom vo Wuppertale v roku 1946. Päť z nich dostalo trest smrti.
- *Súdny proces Gross Rosen* – súdne pojednávanie sa uskutočnilo pred sovietskym vojenským súdom od augusta do októbra 1948. Obvinení boli traja bývalí zamestnanci koncentračného tábora Gross Rosen. Jeden bol odsúdený na trest smrti, neskôr znížený na doživotie. Ostatní dostali priamo doživotné tresty¹¹⁹.

2.2 Rakúsko

Rakúsko sa po anektovaní v marci roku 1938 stalo súčasťou Nemeckej ríše a podporovalo nacistický režim. Po vojne sa Rakúsko snažilo dištancovať od nacistickej ideológie a sľubovalo potrestanie všetkých vojnových zločincov a zbavenia sa zvyškov fašizmu v krajine. Napriek tomu mnoho bývalých nacistov zostalo na slobode a mohli viesť nerušený život. Rakúsko bolo dokonca známe ako raj nacistických zločincov v Európe. Prebehli len procesy s jednotlivcami a ani jeden veľký súdny proces.

K významnejším procesom patril prípad Franza Novaka. Bol bývalým členom SS a pobočníkom Adolfa Eichmanna, zodpovedný za deportácie desiatok tisíc Židov. Novak bol súdený v rokoch 1964, 1966, 1969 a aj v roku 1972. V prvom procese dostal trest na osem rokov odňatia slobody, v druhom bol oslobodený, aby následne dostal deväť a konečne sedem rokov odňatia slobody.

Ďalším pobočníkom Eichmanna bol Erich Raja Rajakowitsch, zodpovedný za deportácie desiatok tisíc holandských Židov bol odsúdený iba na dva a pol roka odňatia slobody.

Franz Murer, ktorý niesol zodpovednosť za vraždy Židov z Vilny, bol dokonca oslobodený súdom v Grazi.

¹¹⁹ Jewish Virtual Library. 2010. *Gross Rosen Trial*. [cit. 2010.03.08.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime26.html>

Spravodlivému súdu unikol aj bývalý srbský zamestnanec koncentračných táborov Sachsenhausen a Trawniki Josias Kumpf. V Trawnikoch participoval na zabití osemtisíc Židov. Jeho úlohou bolo doraziť tých, ktorí neboli okamžite zabití. Po vojne unikol do USA, kde bol v roku 2005 objavený a v roku 2008 zbavený amerického občianstva. V roku 2009, po tom ako ho deportovali do Rakúska, však bol prepustený na slobodu. Rakúsko sa odvolalo, že nemôže byť súdený kvôli uplynutiu zákonnej lehoty a aj preto lebo Kumpf nikdy nebol rakúsky občan. Doteraz žije ilegálne v Rakúsku¹²⁰.

2.3 Slovensko

Slovenský štát, ktorý vznikol 14.marca 1939 patril rovnako medzi nemecké satelity. Nemecká menšina získavala na Slovensku čoraz silnejšie postavenie a štátny sekretár pre nemeckú menšinu na Slovensku Franz Karmasin pôsobil ako priamy sprostredkovateľ medzi Berlínom a Bratislavou. Za hlavných kolaborantov sa považovali príslušníci radikálneho krídla HSĽS, ale aj hlava Slovenského vojnového štátu Jozef Tiso, ktorý patril k umiernenému krídlu hlinkovej strany. Po vojne boli členovia slovenskej vlády postavený pred súd.

Retribučné ľudové súdnictvo vzniklo na Slovensku po vojne v roku 1945. Rozdeľovalo sa na miestne ľudové súdy, okresné ľudové súdy a Národný súd. Mali rôzne právomoci, kým miestne a okresné súdy riešili lokálne prípady, Národný súd prejednával najzávažnejšie zločiny na celoštátnej úrovni. Na miestnej a okresnej úrovni musel pôsobiť len jeden sudca z povolania. Zvyšok, takzvaných sudcov z ľudu mohol tvoriť každý občan nad 21 rokov, mravne zachovalý a zo znalosťou písma¹²¹. Slovensko sa deklaráciou Charty medzinárodného vojenského tribunálu z augusta roku 1945 zaviazalo, že bude stíhať všetky vojnové zločiny, ktoré boli spáchané Nemeckom a jeho kolaborantmi. Od začiatku pôsobenia ľudových súdov na Slovensku v roku 1945 až do konca roku 1947, bolo pred nimi odsúdených 8055 osôb, z čoho v 65 prípadoch bol udelený trest smrti¹²².

Pred začiatkom hlavného procesu s Tisom, Ďurčanským a Machom, prebehlo niekoľko pojednávaní s ďalšími nacistickými kolaborantmi.

¹²⁰ Jewish Virtual Library. 2010. *Crystallization of the Principles of International Criminal Law*. [cit. 2010.03.10.]. Dostupné na internete:

http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0020_0_20618.html

¹²¹ Letz, R. 1994. *Slovensko v rokoch 1945-1948: na ceste ku komunistickej totalite*. Bratislava: Ústredie slovenskej kresťanskej inteligencie, 1994. s. 81

¹²² Kmeťko, K. a kol. 1996. *Zamĺčaná pravda o Slovensku 2. diel*. Bratislava: S-G-T PLUS s.r.o., 1996. s. 274

Dôstojník armády Slovenského štátu Ján Šmigovský bol 25.septembra 1945 odsúdený na trest smrti za zločin zrady na Slovenskom národnom povstaní a popravený 9.októbra rovnakého roku.

Na trest smrti obesením bol odsúdený 25.júla 1945 aj bývalý prednosta štrnásteho oddelenia ministerstva vnútra Anton Vašek¹²³. Štrnásteho oddelenie bolo známe ako židovské oddelenie. Proti Vaškovi svedčil aj berátor pre židovskú otázku na Slovensku Dieter Wisliceny¹²⁴. Odsúdený bol za spoluúčasť pri organizovaní deportácií slovenských Židov do koncentračných táborov, za rozkrádanie ich majetku a kupčenie s ľudskými životmi, ako aj za propagáciu nacistických ideí a kolaborantstvo. Rozsudok bol vykonaný 30.júla 1946.

Za zradu a rozbíjanie ČSR, ako aj za podporovanie nacistických ideológií a spoluúčasť na deportáciách slovenských Židov bol súdený predstaviteľ radikálneho krídla HSĽS Vojtech Tuka¹²⁵. Tuka pôsobil počas Slovenského štátu ako predseda vlády od októbra 1939 a od roku 1940 aj ako minister zahraničných vecí. Bol známy zavádzaním fašistického autoritatívneho režimu na Slovensku a patril medzi hlavných zástancov rozbitia ČSR. K jeho hlavným heslám patrilo „*aj za cenu republiky*“¹²⁶. Celý proces sa odohrával od 19.júla do 14.augusta 1946 pred Národným súdom. Tuka patril medzi hlavných iniciátorov, ktorí vyradňovali Židov z hospodárskeho a verejného života a neskôr prispel k ich deportáciám. V roku 1942 dokonca uzavrel z Treťou ríšou dohodu, podľa ktorej malo Slovensko platiť za každého vyvezeného Žida 500 Ríšskych Mariek¹²⁷. Po vynesení rozsudku trestu smrti 14.augusta 1946 bol 20.augusta 1946 popravený v Bratislave¹²⁸.

Otomar Kubala, pôvodným povoláním učiteľ, vstúpil do politiky po vytvorení samostatného Slovenského štátu. V roku 1940 bol menovaný za zástupcu veliteľa HG a neskôr za náčelníka štábu HG. Kubala sa aktívne podieľal na radikálnych opatreniach a opatreniach riešiacich židovskú otázku. Bol považovaný za jedného z hlavných zradcov, čo dokázal aj pri SNP, keď prebral najvyššie velenie HG a zároveň sa stal vedúcim ÚŠB. Tieto pozície mu dávali plnú moc aj nad SD a Sipo, ktoré dal plne k dispozícii pre

¹²³ Daxner, I. 1961. *Ľudáctvo Pred Národným Súdom 1945-1947*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1961. s. 50

¹²⁴ Hradská, K. 1999. *Prípady Wisliceny*. Bratislava: Academic Electronic Press, 1999. s. 79

¹²⁵ Slovenský Národný Archív. 1946. *Obžaloba dr.V.Tuku zo 17.6.1946, 7/46-20, A 919, 101*. Bratislava: Národný súd, 1946.

¹²⁶ Daxner, I. 1961. *Ľudáctvo Pred Národným Súdom 1945-1947*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1961. s.65

¹²⁷ Slovenský Národný Archív. 1946. *Obžaloba dr.V.Tuku zo 17.6.1946, 7/46-20, A 919, 101*. Bratislava: Národný súd, 1946.

¹²⁸ Slovenský Národný Archív. 1946. *Rozsudok NS nad dr. V.Tukom zo 14.8.1946, 7/46-34, A 919, 102*. Bratislava: Národný súd, 1946.

nemeckú stranu. Kubala bol po vojne odsúdený na trest smrti zastrelením v auguste roku 1946¹²⁹.

Súdení boli aj dvaja bývalí šéfovia ÚŠB Ján Ambra a Peter Starinský. Obaja boli členmi HSĽS a HG a vykonávali všetky protikomunistické a protižidovské rozkazy. Starinský patril aj medzi slovenských arizátorov. 9. decembra 1946 boli obaja uznaní za vinných, pričom Starinský bol odsúdený na trest smrti a Ambra na dvanásť rokov odňatia slobody¹³⁰.

Za hlavný proces s nacistickými kolaborantmi sa považovalo pojednávanie s Jozefom Tisom, Ferdinandom Ďurčanským a Alexandrom Machom. Zloženie senátu Národného súdu bolo nasledovné: predsedom bol JUDr. Igor Daxner, obžalobu zastupovali JUDr. Ľudovít Rigan, JUDr. Jiří Šujan a pplk. JUDr. Anton Rašla, k obhajcom patrili JUDr. Martin Grečo a JUDr. Ernest Žabkay za dr. Tisu, JUDr. Július Kšiňan za A. Macha a JUDr. Štefan Král za neprítomného dr. Ďurčanského¹³¹.

V tomto procese sa od začiatku vyformovali dva protipóly, jeden na čele s demokratickou stranou žiadali spravodlivý proces a druhý ovládaný komunistickou stranou, ktorý chceli rozsudok smrti ešte pred začiatkom riadneho pojednávania. K zaujatým, čo sa mu aj často vyčítalo, patril taktiež predseda súdu Igor Daxner, ktorý mal blízke vzťahy s komunistickou stranou. Za trest smrti bol dokonca aj prezident Edvard Beneš, ktorý povedal: „*Já myslím, že zaslouží smrt, ale je to věci neodvislého soudu*“¹³². V takomto duchu sa niesol celý proces s bývalým prezidentom Slovenského štátu a členom HSĽS. Tisovi obhajcovia sa pokúsili uplatniť proti Daxnerovi námietku predpojatosti, tá však bola Národným súdom zamietnutá a SNR zamietla aj ďalší pokus o jeho odvolanie. To sa podarilo až mesiac po Tisovej poprave. Všetci traja obvinení boli súdení za rozbitie ČSR, za podporovanie fašistického režimu a podpory nemeckého vojnového vedenia, marenie SNP a zločiny proti ľudskosti¹³³. Konkrétne išlo napr. o odstránenie demokratického poriadku v ČSR, vyzbrojovanie HG, zavedenie fašistického režimu na Slovensku, podpora Nemecka pri prepadaní Poľska, marenie bojov slovenského národa proti okupantom a zradcom, podporovanie záujmov nacistického Nemecka, verejné pobudzovanie

¹²⁹ Daxner, I. 1961. *Ľudáctvo Pred Národným Súdom 1945-1947*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1961. s. 87

¹³⁰ Daxner, I. 1961. *Ľudáctvo Pred Národným Súdom 1945-1947*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1961. s. 96

¹³¹ Kmeťko, K. a kol. 1996. *Zamlčaná pravda o Slovensku 2. diel*. Bratislava: S-G-T PLUS s.r.o., 1996. s. 300

¹³² Letz, R. 1994. *Slovensko v rokoch 1945-1948: na ceste ku komunistickej totalite*. Bratislava: Ústredie slovenskej kresťanskej inteligencie, 1994. s. 47

¹³³ Slovenský Národný Archív. 1946. *Plán obžaloby proti dr. J. Tisovi a spol., 8/46 – 18, A 908-909, 83*. Bratislava: Národný súd, 1946.

k nenávisti a nepriateľským činom proti Židom, ich vyradovanie z hospodárskeho a sociálneho života, ako aj ich deportácie do koncentračných táborov¹³⁴. Pri deportácii Židov je známi aj Tisov prejav z 15. augusta 1942, po tom, čo boli deportácie pozastavené: „Ešte by som sa zmienil o jednej otázke, ktorá sa spomína a to o otázke židovskej...vraj či je to kresťanské, čo sa robí? Je to ľudské? Nie je to rabovka? Ale pýtam sa ja: je to kresťanské, keď slovenský národ sa chce zbaviť svojho večného nepriateľa Žida? Je to kresťanské? Láska k sebe je príkazom božím a tá láska k sebe mi prikazuje, aby som odstránil všetko to, čo mi škodí, čo mi ohrozuje život...V tomto zmysle robíme a budeme robiť ďalšie poriadky...“¹³⁵.

Tiso však vo svojej obhajobe odmieta tvrdenia, že povoľoval deportácie z nenávisti k Židom. Riešenie židovskej otázky považoval za ďalší bod, okrem rozpustenia komunistickej strany a kultúrnej autonómii nemeckej menšiny, preventívnej ochrany proti Nemecku. Tieto kroky podnikol, len kvôli tomu, aby nemecká strana nemala dôvod k zásahom proti Slovensku¹³⁶. Vstup Slovenska do vojny obhajuje Tiso tým, že bolo lepšie situáciu riadiť vlastným úsilím za predpokladu, že ujmy po vojne budú takto menšie, ako keby sme boli kontrolovaní Nemeckom¹³⁷.

Proces pred Národným súdom začal 2. decembra 1946¹³⁸ a rozsudky nad Tisom a Ďurčanským boli vynesené 15. apríla 1947. Mach bol odsúdený až 15. mája 1947¹³⁹. Mach bol vyňatý z trestného konania kvôli zhoršujúcemu sa zdravotnému stavu. V skutočnosti však malo oddialenie jeho rozsudku politické pozadie. Komunistická strana sa nažila všemožne rozbiť svojho najväčšieho oponenta DS. Komunisti boli presvedčení o tom, že demokratov rozštiepi iba Tisova poprava. Nechceli preto dopustiť, aby boli rozsudky nad Tisom a Machom vynesené v rovnakom čase. Dôvod bol jednoznačný. V prípade, že by obaja boli odsúdení na trest smrti a požiadali o milosť, existovala väčšia pravdepodobnosť, že pri rozhodovaní medzi nimi dvoma bude milosť udelená práve Tisovi.

¹³⁴ Slovenský Národný Archív. 1946. *Obžaloba na dr. J. Tisu, dr. Ferdinanda Ďurčanského a A. Macha z 31.10.1946, 8/46-18, A 908-909, 83*. Bratislava: Národný súd, 1946.

¹³⁵ Daxner, I. 1961. *Ľudáctvo Pred Národným Súdom 1945-1947*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1961. s. 165

¹³⁶ Slovenský Národný Archív. 1947. *Obhajobná reč dr. J. Tisu prednesená 17 a 18.3.1947, 8/46-23, A 911-912, 88*. Bratislava: Národný súd, 1947.

¹³⁷ Kmeťko, K. a kol. 1996. *Zamlčaná pravda o Slovensku 2. diel*. Bratislava: S-G-T PLUS s.r.o., 1996. s. 45

¹³⁸ Slovenský národný súd. 1947. *Pred súdom národa*. Bratislava: Povereníctvo informácií, 1947. s. 182

¹³⁹ Slovenský národný súd. 1947. *Pred súdom národa*. Bratislava: Povereníctvo informácií, 1947. s. 133

Bývalý prezident Slovenského štátu Jozef Tiso a bývalý minister zahraničia Ferdinand Ďurčanský boli odsúdený 15. apríla 1947 na trest smrti¹⁴⁰. Ďurčanského odsúdili za neprítomnosti. Po vojne ušiel na západ a zomrel až v roku 1974 v Mníchove. Tiso sa hneď po vynesení rozsudku odvolal a žiadal o udelenie milosti. Právo udeliť milosť mal Beneš, ten sa však zodpovednosti zbavil a vyhlásil: „*Osoba Tisova nechť padne do hlubiny plne zasluženého zapomění*“¹⁴¹. Žiadosť bola zamietnutá a Tiso bol 18. apríla 1947 popravený vo väznici Krajského súdu v Bratislave.

Bývalý minister vnútra veliteľ HG Alexander Mach bol napokon odsúdený 15. mája 1947 na tridsať rokov väzenia¹⁴².

Názory na postavu Jozefa Tisu sa dodnes rozchádzajú. Niektorí ho považujú za najväčšieho vojnového zločinca Slovenska a iní za nevinného prezidenta prvého Slovenského štátu. 6. mája 1995 dokonca vyšiel v Národnej Obrode apel na rehabilitáciu Tisovej osoby¹⁴³.

Procesu s Jozefom Tisom sa vyčíta mnoho bodov. Medzi inými k nim patria :

- Spochybnenie platnosti retribučného nariadenia č. 33/45 Zb. n. SNR.
- Nepripustenie niektorých svedkov, konkrétne bývalých partizánov Bagoša, Mičáka, Motýľa, Foltýna a iných k vypovedaniu pred súdom.
- Porušenie právnej zásady *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*, čo znamená žiaden čin a trest mimo zákona.
- Neobjektívnosť Dr. Igora Daxnera.
- Nepredloženie dokumentu, ktorý by dokladal, že sa Tiso nachádzal na listine vojnových zločincov.
- Obžalovaný nemal povolený priami styk so svojimi obhajcami bez prítomnosti úradnej osoby.
- Klasický proces, kde víťaz trestá porazeného a chýba zmysel pre objektivitu.¹⁴⁴

¹⁴⁰ Slovenský Národný Archív. 1947. *Originál rozsudku nad dr. J. Tisom a dr. F. Ďurčanským z 15.4.1947, 8/46-25, A 913, 91.* Bratislava: Národný súd, 1947.

¹⁴¹ Letz, R. 1994. *Slovensko v rokoch 1945-1948: na ceste ku komunistickej totalite.* Bratislava: Ústredie slovenskej kresťanskej inteligencie, 1994. s. 48

¹⁴² Slovenský Národný Archív. 1947. *Originál rozsudku nad A. Machom z 15.5.1947, 8/46-26, A 913, 92.* Bratislava: Národný súd, 1947.

¹⁴³ Hoffmann, G. a kol. 1996. *Zamlčaná pravda o Slovensku.* Partizánske: GARMOND, 1996. s. 407

¹⁴⁴ Kmeťko, K. a kol. 1996. *Zamlčaná pravda o Slovensku 2. diel.* Bratislava: S-G-T PLUS s.r.o., 1996. s. 307-309

K významným procesom patrí aj pojednávanie s bývalým nemeckým berátorom pre židovskú otázku na Slovensku Dieterom Wislicenym. Wisliceny bol priamym podriadeným Eichmanna a do Bratislavy pricestoval v roku 1940. Neskôr svoju funkciu zastával aj v Grécku a Maďarsku, až bol napokon povolaný aby vykonával funkciu prednostu úradu IV v Berlíne. Po vojne bol zadržaný a 22.júna 1946 bol prevezený z Norimbergu do Bratislavy. Wisliceny bol obvinený z pomáhania zavádzanie rôznych protižidovských opatrení podľa nacistického vzoru na Slovensku. Za vytváranie pracovných táborov pre Židov, ich zhromažďovanie a deportácie, ako aj brania úplatkov na výmenu za ich životy. Proces sa uskutočnil od 24. do 27.februára 1948. Jeho obhajcom bol Dr. Jamnický a obžalobcom bol Dr. Gerő. 27.februára bol vyneseny rozsudok smrti. Wisliceny sa proti nemu odvolal, avšak žiadosť o milosť bola zamietnutá. Popravený bol 4.mája 1948. Wisliceného posledným želaním bolo aby jeho telo pochovali vedľa E.Ludina. Ludin bol v decembri 1947 odsúdený na trest smrti Národným súdom, ich telá sú však pochované na rozdielnych miestach¹⁴⁵.

19.decembra 2005 bol zbavený pred Mníchovským súdom viny bývalý člen organizácie Edelweiss Ladislav Nižňanský. Nižňanský bol obvinený zo zabitia niekoľkých desiatok Slovákov v dedinách Ostrý Grúň a Kľak, ktoré vydrancovali a domy spálili. Zodpovedný bol a za nariadenie popravy osemnástich Židov v obci Kšinná. Za tieto zločiny bol v neprítomnosti odsúdený na trest smrti v roku 1962 pred Krajským súdom v Banskej Bystrici. Po vojne sa usadil v Nemecku a v roku 1996 získal nemecké občianstvo. Zatkli ho na začiatku roku 2004 a v septembri rovnakého roku sa začal súdny proces pred Krajským súdom v Mníchove¹⁴⁶. Nižňanský mal v tom čase 88 rokov. Pre nedostatok dôkazov ho súd napokon zbavil obvinení v decembri 2005. Rozsudok nadobudol platnosť v júny 2006. V tom istom roku bol zmenený aj niekdajší rozsudok banskobystričského súdu z trestu smrti na doživotie.

2.4 Čechy a Morava

V Čechách vznikli retribučné sudy podpísaním malého dekrétu v roku 1945. Ich činnosť trvalo do roku 1947. Prípady, ktoré zostali neprejednané sa tak dostali pred klasické občianske sudy. Z 38316 obžalovaných bolo odsúdených 21342 osôb. Rozsudok smrti bol vyneseny v 713 prípadoch a trest doživotného odňatia slobody v 741 prípadoch.

¹⁴⁵ Hradská, K. 1999. *Prípady Wisliceny*. Bratislava: Academic Electronic Press, 1999. s. 82

¹⁴⁶ Jewish Virtual Library. 2005. *Former Nazi Accused of Massacre in Slovakia*. [cit. 2010.03.08.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/niznansky.html>

V Česku sa dokonca konali aj verejné popravy, ako to bolo v prípade bývalého štátneho tajomníka pre Čechy a Moravu K.H.Franka, alebo protektorátneho starostu Prahy Jozefa Pitznera¹⁴⁷. Aj toto je dôkaz o tvrdom prístupe českého retribučného súdництва. Pripísať to môžeme aj existencii mimoriadnych trestných súdov počas nemeckej okupácie.

Bývalý predseda vlády Protektorátu Čechy a Morava Rudolf Beran bol po vojne, v máji 1945 zatknutý a obvinený z kolaborantstva s Nemeckom. Zomrel vo väzení v roku 1954, v ktorom si odpykával dvadsať ročný trest odňatia slobody.

V Česku bol za neprítomnosti odsúdený na trest smrti aj jeden z najkrutejších a najobávanejších strážnikov z koncentračného tábora v Terezíne Anton Malloth. Mallothovi po vojne pomáhala uniknúť organizácia Stille Hilfe¹⁴⁸.

Českým symbolom nacistickej krutosti sa stala dedinka Lidice, ktorú nacisti vypálili ako odvetu za usmrtenie protektora Čiech a Moravy Reinharda Heydricha. V júny 1942 boli jej obyvatelia vyvraždení a dedina spálená¹⁴⁹.

2.5 Maďarsko

Maďarsko bolo krajinou, ktorá sa rozhodla vstúpiť do aliancie s Nemeckom, radšej ako proti nemu viesť vojnu. Maďarská armáda sa zúčastnila okupácie Československa v rokoch 1938 a 1939 a v roku 1941 stála po boku nemeckej armády pri útoku na Juhosláviu a Sovietsky zväz¹⁵⁰. Maďarsko, ktoré bolo kráľovstvom bez kráľa, adaptovalo nacistický režim na svojom území, napriek tomu však došlo k deportáciám maďarských Židov až v roku 1944. Po vojne bolo pred súd postavených okolo 27 tisíc osôb, obvinených z vojnových zločinov, zločinov proti štátu a zločinov proti ľudskosti. Do marca roku 1948 bolo na smrť odsúdených 322 zločincov, z toho 146 bolo popravených, vrátane štyroch bývalých premiérov, dvoch ministrov vnútra, ministra financií a šesť ďalších členov maďarského vládneho kabinetu¹⁵¹.

Medzi najzaujímavejšie postavy vojnového Maďarska bezpochyby patrí Miklós Horthy. Horthy sa stal v roku 1920 vládcom Maďarského kráľovstva, čo z neho robilo viac ako konštitučného monarchu v západnom ponímaní sveta, ale menej ako diktátora, za ktorého

¹⁴⁷ Letz, R. 1994. *Slovensko v rokoch 1945-1948: na ceste ku komunistickej totalite*. Bratislava: Ústredie slovenskej kresťanskej inteligencie, 1994. s. 83

¹⁴⁸ Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. s. 158

¹⁴⁹ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group,k.s. – Ikar, 2007. s. 491

¹⁵⁰ Kubišta, V. a kol. 1974. *Fakty o druhej svetovej vojne*. 1. vyd. Bratislava: Ústredný výbor Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, 1974. s. 45

¹⁵¹ Deák, I. – Gross, J.T. – Judt, T. 2000. *The politics of retribution in Europe*. Princeton: Princeton University Press, 2000. s. 233

bol často považovaný. Horthy bol rozporuplná osobnosť. Napriek tomu, že bol zodpovedný za rozpútanie krvavého režimu v Maďarsku a za prijatie protižidovských zákonov, odmietal deportácie Židov do koncentračných táborov až do roku 1944¹⁵². Mnohí Židia ho dokonca pokladali za ochrancu proti fašizmu a Hitlerovi. Z jeho povolením dokonca došlo k pokusu o tajné vyjednávanie so západnými spojencami pod vedením protinacistického premiéra Miklósa Kállaya. V marci 1944, potom ako Nemci vtrhli do Maďarska, však zostavil čisto pronemecký kabinet a prijal radikálne riešenie židovskej otázky. Ako dôsledok bolo vyše 500 tisíc Židov z maďarského vidieka poslaných do koncentračného tábora Auschwitz. Horthy tvrdil, že nevedel o pravom účele deportácií, čo však nebola pravda. Pod silným tlakom a protestmi po celom svete, za zastavenie deportácií sa rozhodol Horthy spomaliť deportácie. Podarilo sa tak zachrániť okolo 40% maďarských Židov, najmä z hlavného mesta Budapešť¹⁵³. Horthyho režim padol 15.októbra 1944. Nemci uniesli jeho syna a prinútili ho podpísať kus papiera, ktorý ustanovil veliteľa Šípových krížov Ferencza Szálasiho za jeho nástupcu¹⁵⁴. Horthy bol zajatý nemeckými parašutistami v októbri 1944. V roku 1945 bol oslobodený americkou armádou. Po vojne nebol postavený pred súd, ale nemohol sa vrátiť na územie Maďarska¹⁵⁵. Svoj život dožil v Portugalsku, kde 9.februára 1957 zomrel. Jeho pozostatky boli prevezené do Maďarska v roku 1993. Horthy bol napokon rehabilitovaný a pochovaný so všetkými poctami¹⁵⁶.

Ľudové sudy v Maďarsku boli zostavené zo skúsených profesionálnych sudcov, pochádzajúcich z antifašistických strán. Rozsudky sa vydávali na základe väčšinového hlasovania. Rozsudok smrti musel byť potvrdený aj Spojeneckou kontrolnou komisiou, ktorá reprezentovala vojenské zložky okupujúce Maďarsko. Hlavnou úlohou tejto komisie bolo sledovať skutočnosť, či odsúdený na trest nie je potrebný ako svedok v súdnych procesoch v Norimbergu. Sudy boli často kritizované za nedostatočne tvrdé tresty. Kritika zasiahla hlavne Národnú radu ľudového súdu. Vinili ju z toho, že zabudla na svoj hlavný cieľ. Ľud žiadal potrestanie tých, ktorí boli zodpovední za ich trápenie a zničenie ich krajiny. Jeden zo žalobcov ľudového súdu vyjadril svoju nespokojnosť, keď do 20.augusta

¹⁵² Holokauszt Magyarországon. *Ki kicsoda?* [cit. 2010.03.10.]. Dostupné na internete:

http://www.holokausztmagyarorszagon.hu/index.php?section=1&type=portrait&change_toc=2

¹⁵³ Deák, I. – Gross, J.T. – Judt, T. 2000. *The politics of retribution in Europe*. Princeton: Princeton University Press, 2000. s. 54

¹⁵⁴ Deák, I. – Gross, J.T. – Judt, T. 2000. *The politics of retribution in Europe*. Princeton: Princeton University Press, 2000. s. 55

¹⁵⁵ Holokauszt Magyarországon. *Ki kicsoda?* [cit. 2010.03.10.]. Dostupné na internete:

http://www.holokausztmagyarorszagon.hu/index.php?section=1&type=portrait&change_toc=2

¹⁵⁶ Hoffmann, G. a kol. 1996. *Zamlčaná pravda o Slovensku*. Partizánske: GARMOND, 1996. s. 407

1945 bolo vydaných 3893 verdiktov, z toho len 64 bolo trestov smrti, 46 doživotných trestov, 2377 rozsudkov v rôznej dĺžke trvania a 1014 oslobodzujúcich rozsudkov¹⁵⁷.

Ako prvého v sérii súdnych pojednávanií, chceli pred súd postaviť bývalého veliteľa Šípových krížov Szálasiho a všetkých členov jeho vlády. Očakávalo sa, že súdne pojednávanie sa začne 15.októbra, na výročie prebratie moci Szálasim, v budove štátneho divadla. Napriek tomu sa rozhodlo inak. S blížiacimi sa voľbami, sa komunisti a sociálny demokrati obávali prehry a rozhodli sa, že prvý proces bude s Lászlom Bárdossym, ktorý bol všeobecne považovaný za nevinného. Komunisti tým chceli ukázať, že sú schopní vytiahnuť akékoľvek zbrane v ceste k moci. Proces sa začal 29.októbra 1945. Počas jeho vlády bol prijatý tretí protižidovský zákon a funkciu zastával aj po prebratí moci Nemcami. Bárdosy bol odsúdený na smrť a popravený 10.januára 1946¹⁵⁸.

O desať dní neskôr sa začal súdny proces s Bélom Imrédym. Imrédy bol premiérom v rokoch 1938 a 1939 a šéfom Maďarskej národnej banky. Počas doby jeho vládnutia bol prijatý prvý a vypracovaný druhý protižidovský zákon. Po nemeckej okupácii dostal miesto v Sztójajihó kabinetu ako minister hospodárstva. Bol odsúdený na trest smrti zastrelením 4.februára 1946 a popravený 28.februára toho istého roku¹⁵⁹.

Szálasí Ferenc bol považovaný za najväčšieho maďarského zločinca vojnovéj éry. Bol zakladateľom strany Šípových krížov a bol predstaviteľom krajnej pravice. V rokoch 1938 a 1940 bol väznený. K moci ho dostali až Nemci po okupácii Maďarska. Po donútení Horthyho k odstúpeniu, prebral jeho funkciu národného vodcu. Počas jeho pôsobenia bolo deportovaných okolo 430 tisíc Židov¹⁶⁰. 3.októbra 1945 bol Američanmi vydaný do Maďarska. Súdne pojednávanie sa začalo 5.februára 1945 a 1.marca 1946 bol odsúdený na trest smrti za vojenské zločiny a zločiny proti ľudskosti. Popravený bol 12.marca 1946¹⁶¹. V roku 2008 boli zverejnené informácie, podľa ktorých bolo v roku 1946 sfalšované jeho meno v úmrtnom liste a že v skutočnosti je pochovaný v cintoríne Rákoskeresztúri pod menom Lukács Ferenc na parcele číslo 298. Počas jeho procesu padli aj návrhy na jeho oslobodenie, k čomu sa vyjadril predsedajúci sudca rady ľudového súdu Béla Ernő Bojta.

¹⁵⁷ Deák, I. – Gross, J.T. – Judt, T. 2000. *The politics of retribution in Europe*. Princeton: Princeton University Press, 2000. s. 237

¹⁵⁸ Holokauszt Magyarországon. *Ki kicsoda?* [cit. 2010.03.10.]. Dostupné na internete: http://www.holokausztmagyarorszag.hu/index.php?section=1&type=portrait&change_toc=2

¹⁵⁹ REV. 2000. *Imrédy Béla (1891–1946)*. [cit. 2010.03.11.]. Dostupné na internete: <http://www.rev.hu/sulinet45/szerviz/kislex/biograf/imredy.htm>

¹⁶⁰ Deák, I. – Gross, J.T. – Judt, T. 2000. *The politics of retribution in Europe*. Princeton: Princeton University Press, 2000. s. 234

¹⁶¹ Szálasí Ferenc. *Szálasí Ferenc a „Népbírószág” Elött*. [cit. 2010.03.11.]. Dostupné na internete: http://m.1asphost.com/hardenberg/index_elemei/okt15/1946febr7.htm

Povedal, že Szálasiho prepustenie by bolo urážkou nielen Maďarska, ale aj celého sveta, lebo obžalovaný je považovaný za zločinca ako v národnom meradle, tak aj v medzinárodnom.

K významným súdnym pojednávaniam vojnového Maďarska patril aj proces s Dömem Sztójayim. Sztójay bol niekdajší maďarský predseda vlády, minister zahraničia a od roku 1935 ministrom pre Nemecko. Po tom ako sa stal hlavou kolaborantskej vlády, bol zodpovedný za deportácie vidieckeho židovstva. Jeho antisemitizmus bol známy, dokonca on sám sa v roku 1942 deklaroval za maďarského antisemitu. Okrem iných protižidovských zákonov podpísal aj ten o nosení žltej hviezdy. Na konci vojny utiekol do Nemecka, ale po tom, čo bol chytený americkou armádou, ho dopravili do Maďarska. V roku 1946 ho odsúdili na smrť a popravili.

Spoločne boli súdení v roku 1945 v Budapešti Endre László a Baky László. Obaja boli odsúdení za zločiny proti ľudskosti a zločiny proti maďarským záujmom na trest smrti a popravení obesením 29.3.1946. Endre bol antisemita, jeden z hlavných organizátorov deportácií Židov. Hral kľúčovú úlohu v komunikácii s nacistickým Nemeckom a Eichmann ho považoval za svojho dobrého priateľa. Baky bol rovnako jedným z organizátorov deportácií a patril k šípovým krížom. Po obsadení krajiny Nemcami sa stal vedúcim kancelárie národnej bezpečnosti¹⁶².

Na smrť boli po vojne odsúdení aj bývalý minister financií a človek zodpovedný za odovzdanie všetkých právomocí maďarského štátneho majetku do nemeckých rúk Reményi –Schneller Lajos, ako aj Ferenczy László a Feketehalmy-Czeyedner Ferenc. Ferenczy bol počas Szálasiho éry ministrom vnútra a referentom židovských záležitostí. Osobne riadil deportácie vidieckeho židovstva. Po deportáciách vyhľadával kontakt z vrcholnými Židmi a vydával sa za židovského priateľa. Po prebratí moci šípovými krížmi však opäť organizoval hon na Židov. Popravený bol v roku 1946 v Budapešti. Feketehalmy bol od roku 1945 člen SS a šéf maďarských zložiek SS. Po vojne bol odsúdený na smrť, neskôr vydaný do Juhoslávie, kde ho znovu odsúdili na smrť a popravili¹⁶³.

¹⁶² Holokauszt Magyarországon. *Ki kicsoda?* [cit. 2010.03.10.]. Dostupné na internete: http://www.holokausztmagyarorszagon.hu/index.php?section=1&type=portrait&change_toc=2

¹⁶³ USHMM. 2010. *War Crimes Trials*. [cit. 2010.03.11.]. Dostupné na internete: <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005140>

2.6 Poľsko

Napadnutím Poľska nemeckou armádou 1.septembra 1939 sa začali písať dejiny druhej svetovej vojny¹⁶⁴. Poľsko bolo jednou z najpostihnutejších krajín počas vojny, pričom jeho hlavné mesto Varšava bolo úplne zničené. V roku 1944 bol v Poľsku vydaný dekrét o potrestaní fašisticko-hitlerovských zločincov a zradcov poľského národa¹⁶⁵. Nemci tu zriadili mnoho koncentračných táborov, do ktorých boli privádzaní Židia a iní väzni z celej Európy. Nachádzala sa tu aj najväčšia továreň na smrť koncentračný tábor Auschwitz-Birkenau. Vznikol v roku 1941 a bol to hlavný nemecký vyhladzovací tábor, v ktorom zahynulo približne 1,1 milióna ľudí. Po vojne sa ako prvý postavil pred súd bývalý veliteľ Auschwitz-Birkenau SS-Obersturmbannführer Rudolf Höss. Pred tým ako sa dostal do poľského koncentračného tábora, pôsobil v táboroch Dachau a Sachsenhausen. Po vojne sa skrýval pod menom Franz Lang až kým ho 11.mája 1946 nezadržali v blízkosti Flensburgu¹⁶⁶. Neskôr bol na základe Moskovskej deklarácie z roku 1943, v ktorej sa spojenci dohodli, že nemeckí vojnoví zločinci budú súdení v štátoch, v ktorých páchali svoje zločiny, odovzdaní do poľských rúk. Súdny proces sa konal od 11.marca 1947 do 29.marca 1947 pred Špeciálnym poľským kriminálnym súdom v Krakove. Höss bol uznaný za vinného a odsúdený na trest smrti. Poprava bola uskutočnená na pôde bývalého koncentračného tábora Auschwitz I. 16.apríla 1947¹⁶⁷. Po Hössovej poprave nasledoval ďalší súdny proces s bývalými zamestnancami koncentračného tábora Auschwitz. Pojednávanie sa konalo v Krakove medzi 24.novembrom 1947 a 22.decembrom 1947. Obvinených bolo 41 ľudí, z ktorých 23 bolo odsúdených na trest smrti a zvyšní dostali tresty od troch rokov po doživotie. Oslobodený bol len jeden súdený a to SS Dr. Hans Münch. Z 23 trestov smrti bolo napokon vykonaných len 21. Dvomi lekármi koncentračného tábora Johannovi Paulovi Kremerovi a Arthurovi Breitweiserovi znížili tresty na doživotné odňatie slobody. Popravy sa uskutočnili 28.januára 1948 a medzi usmrtenými boli také mená ako Hössov nástupca vo

¹⁶⁴ Kubišta, V. a kol. 1974. *Fakty o druhej svetovej vojne*. 1. vyd. Bratislava: Ústredný výbor Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, 1974. s. 28

¹⁶⁵ Rašla, A. 1969. *Ľudové súdy ako forma mimoriadneho súdництва*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1969. s. 65

¹⁶⁶ Gibbon, C.F. a kol. 2005. *KL Auschwitz seen by the SS*. Oświęcim: Cieszyńska Drukarnia Wydawnicza, 2005. s. 239

¹⁶⁷ Gibbon, C.F. a kol. 2005. *KL Auschwitz seen by the SS*. Oświęcim: Cieszyńska Drukarnia Wydawnicza, 2005. s. 240

funkcii veliteľa Arthur Liebehenschel, Maximilian Grabner, vedúci kempu Hans Aumeier, alebo vedúca ženského kempu Maria Mandel¹⁶⁸.

Napriek všetkým snahám sa nepodarilo postaviť pred spravodlivosť dostatočné množstvo zločincov pôsobiacich v koncentračnom tábore Auschwitz. Od roku 1941 do roku 1945 tu pracovalo približne 7200 pracovníkov a mnohí zostali nepotrestaní.

Šesť bývalých zamestnancov koncentračného tábora Majdanek bolo 2.decembra 1944 uznaných vinnými a odsúdených na trest smrti. Rozsudok vyniesol Sovietsko-poľský špeciálny kriminálny súd v Lubline. Po vynesení rozsudku spáchal jeden z nich samovraždu a ostatní boli 3.decembra 1944 obesení.

K významným súdnym procesom konaným v Poľsku patrí aj prípad bývalého člena Waffen SS Amona Leopolda Götha. Göth bol v roku 1942 pridelený k riaditeľstvu SS pre Operáciu Reinhard v Lubline. V roku 1943 sa stal veliteľom pracovného tábora Plaszow, ktorý sa neskôr stal koncentračným táborom. Medzi jeho úlohy patrilo aj likvidovanie malých get a pracovných táborov. Medzi inými riadil aj likvidáciu geta Podgorze, Tarnow, alebo pracovného tábora v Szebnie¹⁶⁹. Göth bol zatknutý Gestapom 13.septembra 1944 za kradnutie majetku väzňov. Z väznice vo Vroclave bol napokon kvôli cukrovke prepustený. Druhýkrát bol zajatý spojencami v roku 1945. Bol postavený pred Najvyšší národný súd Poľska v Krakove od 27.augusta 1946 do 5.septembra 1946. Bol súdený za smrť osem tisíc ľudí v koncentračnom tábore Plaszow, likvidáciu geta v Krakove, Tarnowe, ako aj pracovného tábora v Szebnie a za kradnutie majetku obetiam likvidácie. Hlavným svedkom, ktorý proti nemu vypovedal bol jeho bývalý stenograf a väzeň z Plaszowa Mietek Pemper. Göth bol odsúdený na trest smrti a popravený 13.septembra 1946 v Krakove¹⁷⁰.

Spomenúť treba aj súdne procesy Stutthof I-IV. Stutthof bol koncentračný tábor v Poľsku, založený v roku 1939. Počet obetí sa odhaduje na 85 tisíc¹⁷¹. V štyroch súdnych procesoch, ktoré sa konali v termínoch od 25.apríla do 31.mája 1946, od 8.januára do 31.januára 1947, od 5.novembra do 10.novembra 1947 a od 19.novebra do 29.novembra 1947 pred Poľským špeciálnym kriminálnym súdom v meste Gdaňsk bolo dokopy súdených 84 bývalých

¹⁶⁸ Jewish Virtual Library. 2010. *Auschwitz Trial*. [cit. 2010.03.12.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime4.html>

¹⁶⁹ Scrapbookpages. 2009. *Amon Goeth, Plaszow Commandant*. [cit. 2010.03.12.]. Dostupné na internete: <http://www.scrapbookpages.com/Poland/Plaszow/Plaszow03A.html>

¹⁷⁰ Bülov, L. 2009. *The Nazi Butcher Amon Goeth*. [cit. 2010.03.13.]. Dostupné na internete: <http://www.auschwitz.dk/Goeth.htm>

¹⁷¹ Jewish Gen. *Stutthof - Sztutowo (Poland)*. [cit. 2010.03.13.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishgen.org/ForgottenCamps/Camps/StutthofEng.html>

zamestnancov koncentračného tábora Stutthof. V prvom procese bolo na smrť odsúdených a popravených jedenásť súdených a zvyšní dostali tresty vo výške troch až piatich rokov odňatia slobody. Popravený bol aj veliteľ tábora Johann Pauls. V druhom procese bolo odsúdených na smrť desať zločincov a ostatní dostali tresty od troch rokov po doživotie. Počas tretieho pojednávania bol jeden súdený oslobodený a ostatní dostali tresty od troch do dvanásť rokov. Vo štvrtom procese bol rovnako jeden súdený oslobodený a ostatní dostali tresty od troch do pätnásť rokov odňatia slobody¹⁷².

2.7 Rumunsko

Rumunsko bolo ďalšou krajinou, ktorá sa stala nacistickým satelitom a našli sa tu vrcholní štátni predstavitelia, ktorí inklinovali k tejto ideológii. V Rumunsku vznikli ľudové súdy v apríli roku 1945 vydaním zákona číslo 312/45 o stíhaní vojnových zločincov a osôb zodpovedných za katastrofu krajiny¹⁷³. Hlavný proces sa týkal Iona Antonesca. V roku 1940 sa stal premiérom krajiny s neobmedzenou právomocou. Rumunsko sa pod jeho vedením stalo vojenskou diktatúrou a Antonescu otvorene podporoval fašistickú organizáciu *Železná stráž*¹⁷⁴. Bol známym antisemitom a antikomunistom. Jeho pričinením boli rozhodnutia prijaté na konferencii vo Wannsee, známe ako konečné riešenie aplikované na Židoch v Rumunsku. V roku 1942 vydal nariadenie povoľujúce deportáciu Židov do koncentračných táborov v Poľsku. Išlo o Židov z oblasti Besarábie, Bukoviny a Transnistrie. Antonescu vydal aj priamy rozkaz na masaku v Odese. Išlo o kolektívny trest za usmrtenie 67 ľudí výbuchom na Rumunských riaditeľstvách v Odese. Antonescu obviňoval Židov a dal ich ako odplatu zavraždiť vyše 50 tisíc aj keď v čase výbuchu už boli nahnaní v getách. Ion Antonescu bol za vojnové zločiny, zločiny proti mieru a ľudskosti súdený pred ľudovým tribunálom v Rumunsku v máji 1946. Na smrť bol odsúdený 17. mája 1946 a poprava prebehla 1. júna vo väznici Jilava v Bukurešti, kde bol zastrelený¹⁷⁵.

¹⁷² Jewish Virtual Library. 2010. *Fourth Stutthof Trial*. [cit. 2010.03.13.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime59.html>

¹⁷³ Rašla, A. 1969. *Ľudové súdy ako forma mimoriadneho súdництва*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1969. s. 66

¹⁷⁴ Britannica. 2010. *Ion Antonescu*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/28749/Ion-Antonescu>

¹⁷⁵ Heroes & killers of the 20th century. 2006. *Ion Antonescu*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.moreorless.au.com/killers/antonescu.html>

2.8 Juhoslávia

Najznámejší súdny proces s nacistickými zločincami bývalého nemeckého satelitu Juhoslávie sa uskutočnil od 29.mája 1947 do 7.júna 1947. Pred juhoslovanským vojenským súdom v Záhrebe stálo šesť chorvátskych kolaborantov a nemecký ambasádor dr. Siegfried Kashe. Všetci boli odsúdení na trest smrti a popravení v Záhrebe 7.júna 1947. V roku 1947 bol v Juhoslávii odsúdený na trest smrti a popravený veliteľ Luftwaffe Alexander Löhr.

V rovnakom roku bol odsúdený na smrť v Belehrade aj bývalý člen Waffen SS Karl Ferdinand Reichsritter von Oberkamp. V roku 1947 bol do juhoslovanských rúk odovzdaný aj Friedrich Rainer. Juhoslovanský vojenský tribunál ho uznal za vinného zo zločinov proti ľudskosti a odsúdil ho na trest smrti 19.júla 1947¹⁷⁶.

30.augusta 1946 bol odsúdený na trest smrti bývalý člen SS Erwin Rosener. Počas pôsobenia v Juhoslávii bojoval proti partizánom, nariaďoval vraždy civilistov, rukojemníkov a väzňov. Po vojne ušiel do Rakúska, odkiaľ bol britskou armádou vrátený do Juhoslávie. Bol popravený obesením 4.septembra 1946 v Ljubljane. V Belehrade bol vo februári 1947 popravený aj bývalý člen SS August Schmidhuber.

2.9 Ukrajina

Ukrajina bola známa svojim krutým prístupom k Židom a iným väzňom. Súdny proces, známi ako proces Kharkov sa uskutočnil od 15. do 18.decembra 1943. Súdení boli členovia Gestapa z Kharkova, konkrétne Hans Rietz, Wilhelm Langfeld a Reinhard Retzlaff. Všetci traja boli pred sovietskym vojenským súdom v Kharkove v Ukrajine odsúdení na trest smrti a obesení 19.decembra 1943. Najznámejší prípad ukrajinskej krutosti bol prípad Ivana Demjanjuka, ktorý bol súdený v Izraeli.

2.10 Taliansko

Taliansko vstúpilo do vojny po boku Nacistického Nemecka 10.júna 1940¹⁷⁷. Jeho armády sa zúčastnili na bojoch proti Francúzsku na Balkáne, bojov v severnej Afrike a ťaženíu proti Sovietskemu zväzu.

Benito Amilcare Andrea Mussolini bol považovaný za dôverného Hitlerovho spojenca. 25.júla 1943, keď bol Mussolini zvrhnutý a zatknutý a Taliansko ohrozovali spojenci sa

¹⁷⁶ Jewish Virtual Library. 2010. *Collaborators Trial*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime11.html>

¹⁷⁷ Kubišta, V. a kol. 1974. *Fakty o druhej svetovej vojne*. 1. vyd. Bratislava: Ústredný výbor Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, 1974. s. 44

Hitler rozhodol podniknúť všetky kroky k jeho oslobodeniu. Do Talianska bola vyslaná Leibstandarte na čele s Ottom Skorzenym a Duceho oslobodili. Po svojej záchrane sa mu už nepodarilo nastoliť silnú vládu ako pred tým. Nevrátil sa ani do Ríma a žil v izolácii v Rocca delle Caminate¹⁷⁸ pod Hitlerovou ochranou. Mussolini bol chytený spolu so svojou družkou Clarretou Petacci talianskymi partizánmi 28.apríla 1945, keď sa pokúšal dostať do Chiavenny kde ho čakalo lietadlo smerujúce do Švajčiarska. Boli na mieste zastrelení a na druhý deň boli ich telá zavesené na Piazzale Loreto v Miláne¹⁷⁹.

Medzi 8. a 10.októbrom 1945 americkým vojenským súdom v Ríme odsúdený na smrť bývalý generaloberst Wehrmachtu Anton Dostler. Popravený bol 12.októbra rovnakého roku.

Rozsudok smrti, ktorý bol neskôr zmiernený na doživotie dostal aj bývalý člen Luftwaffe Albert Kesslering. Pred britským vojenským súdom v Benátkach stál od februára do mája roku 1947.

Na pätnásť rokov bol v roku 1997 odsúdený bývalý kapitán SS Erich Priebke, po tom, čo ho v roku 1996 talianske súdy oslobodili. Bol obvinený z masakry 335 ľudí počas vojny v blízkosti Ríma. Po vojne emigroval do Argentíny, kde bol objavený televíznou stanicou ABC news a v roku 1995 dopravený do Talianska¹⁸⁰.

22.júna 2005 bolo v neprítomnosti odsúdených desať bývalých členov SS. Talianske súdy ich odsúdili za masakru päťsto ľudí v Sant Anna di Stazzema na severe Talianska na doživotné odňatie slobody. Nemecko ich však ešte nevydalo a robí opatrenia na uskutočnenie súdneho pojednávania na nemeckej pôde.

Rovnako v neprítomnosti bolo odsúdených aj deväť bývalých členov SS, ktorý boli obvinení z masakry v Toskánsku. V neprítomnosť boli súdení kvôli ich vysokému veku, ktorý sa pohyboval od 84 do 90 rokov. Rozsudok odňatia slobody na doživotie bol vynesenej vojenským súdom v Ríme 27.júna 2009¹⁸¹. Súd nariadil aj finančné odškodnenie príbuzných obetí.

2.11 Lotyšsko

¹⁷⁸ Butler, R. 1996. *Černí andělé*. Praha: Columbus, 1996. s. 126

¹⁷⁹ Jewish Virtual Library. 2010. *Benito Amilcare Andrea Mussolini*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/Mussolini.html>

¹⁸⁰ SHOAH Resource Center. *Priebke Trial*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: http://www1.yadvashem.org/odot_pdf/Microsoft%20Word%20-%205750.pdf

¹⁸¹ Jewish Virtual Library. 2010. *The Sant'Anna di Stazzema Massacre*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/Stazzema.html>

Nacisti mali svojich kolaborantov aj vo východnej Európe. Konkrétnym prípadom je Lotyšsko kde boli od 26.januára do 3.februára 1946 súdení bývalí členovia vojenského dištriktu v Rige. Pred sovietskym vojenským súdom stáli Friedrich Werther, Bronislav Pavel, Fridrich Jeckeln, Wolfgang von Ditfurt, Siegfried Ruff, Hans Kupper a Albrecht Graf Digeon von Montenen. Všetci boli odsúdení na smrť a popravení v Rige 3.februára 1946.¹⁸²

Pred súd sa nikdy nedostal jeden z najznámejších Litovských vojnových zločincov Herbert Cukurs. Bol členom obávaného Arajs Kommando a participoval na vraždení lotyšských Židov. Zúčastnil sa aj na vypaľovaní židovských synagóg v Rige. Po vojne utiekol do Južnej Ameriky, kde bol neskôr objavený. Pred súd sa však nedostal a bol zavraždený židovskou tajnou službou Nokmim v roku 1965 v Montevideu.

2.12 Sovietsky zväz

Prvý súdny proces s nacistickými zločincami sa konal ešte pred ukončení vojny v roku 1943. Súd zasadal v Krasnodare v Sovietskom zväze od 14.júla do 17.júla 1943. Obžalovaných bolo trinásť sovietskych občanov, ktorý boli členmi Einsatzgruppe D. Trest smrti dostalo osem z nich a traja dostali trest vo výške dvadsiatich rokov.

Trest smrti dostalo aj dvanásť bývalých členov ruskej oslobodzovacej armády, ktorý boli súdený pred sovietskym tribunálom v Moskve od júla do augusta roku 1946¹⁸³.

2.13 Kanada

V roku 1945, od 18. do 28.decembra prebehol súdny proces bývalým príslušníkom Waffen SS Brigadeführerom Kurtom Meyerom pred kanadským vojenským súdom v Aurichu. Meyer bol odsúdený na trest smrti, ktorý mu neskôr znížili na doživotie¹⁸⁴.

2.14 Izrael

V Izraeli sa konali dva veľké súdne procesy. Prvý s hlavným vykonávateľom konečného riešenia židovskej otázky Adolfom Eichmannom, o ktorom si viac povieme v tretej kapitole a druhý sa týkal Ivana Demjanjuka, prezývaného tiež *Ivan Hrozný*.

¹⁸² Jewish Virtual Library. 2010. *Riga Trial*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime50.html>

¹⁸³ Jewish Virtual Library. 2010. *Moscow Show Trial*. [cit. 2010.03.14.]. Dpstupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime45.html>

¹⁸⁴ Jewish Virtual Library. 2010. *Abbaye Ardennes Trial*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime1.html>

Ivan Demjanjuk bol po vojne obvinený zo zločinov, ktoré mal spáchať v koncentračnom tábore Treblinka a zo spoluúčasti na vyvraždení 28 tisíc väzňov v koncentračnom tábore Sobibor. Po skončení vojny žil niekoľko rokov v Nemecku až sa napokon v roku 1952 odsťahoval do Clevelandu v USA, kde získal o šesť rokov neskôr americké občianstvo. V USA bol objavený vďaka svojmu antikomunistickému postoj, keď ho vypátral novinár komunistických novín *Ukrainian News* Michal Hanusiak. Hanusiak tvrdil, že disponuje svedectvom istého Danilčenka, ktorý pozná Demjanjuka zo Sobiboru a neskôr z Flossenburgu. Trvalo niekoľko rokov, kým sa Ivana Hrozného podarilo zbaviť amerického občianstva a deportovať ho v roku 1986 do Izraela pre súd. Pred súdom vypovedalo aj päť svedkov, ktorí boli presvedčení, že ide o Ivana Demjanjuka. Ich svedectvá sa však netýkali jeho pôsobenia v Sobibore, či Flossenburgu, ale v koncentračnom tábore Treblinka. Súd mal k dispozícii aj preukaz príslušníka SS na meno Ivan Demjanjuk. Ten ho však nijak nespájal z Treblinkou, lebo bol vydaný v koncentračnom tábore Trawniki. Demjanjuk bol hlavne na základe svedeckých výpovedí odsúdený na trest smrti obesením 18. apríla 1988¹⁸⁵. Jeho obhajcovia sa však odvolali a z dôvodu nedostatku dôkazov, že pôsobil v Treblinke a že je Ivan Hrozný sa ho rozhodol izraelský súd prepustiť. Ivan Demjanjuk sa mohol vrátiť do USA v septembri 1993. Demjanjuka sa podarilo dostať pred súd ešte raz a to za spoluúčasť na vyvraždení 28 tisíc Židov v Sobibore. Proces sa začal 30. novembra 2009¹⁸⁶. Demjanjukovo zdravie však bolo značne naložené a nebol schopný proces sledovať. Efraim Zuroff riaditeľ centra Simona Wiesenthala na chytenie nacistov ho obvinil, zo simulovania choroby.

2.15 Belgicko

Belgicko bolo s pod nemeckej okupácie oslobodené v septembri roku 1944. Situácia bola pomerne pokojná a prípady pomsty proti nemeckým kolaborantom neboli častým javom, ako napríklad vo Francúzsku. Belgické authority, vracajúce sa z Londýna zostavili štruktúru vojenských súdov na potrestanie vojnových zločincov. Do roku 1946 bolo odsúdených 57 254 zločincov, z ktorých trest smrti dostalo 2940 a trest doživotného odňatia slobody 2340¹⁸⁷. V porovnaní s Francúzskom odsúdilo Belgicko viac kolaborantov

¹⁸⁵ Jewish Virtual Library. 2010. *The Demjanjuk Case Factual and Legal Details*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/Demjanuk2.html>

¹⁸⁶ BBC. 2009. *John Demjanjuk Nazi crimes trial starts in Munich*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8385577.stm>

¹⁸⁷ Deák, I. – Gross, J.T. – Judt, T. 2000. *The politics of retribution in Europe*. Princeton: Princeton University Press, 2000. s. 134

a ich tresty boli tvrdšie. Kým vo Francúzsku pripadlo na 100 tisíc obyvateľov 309 odsúdených v Belgicku to bolo 963. Francúzsko malo v tej dobe 42 miliónov obyvateľov, kým Belgicko len 8,3 milióna¹⁸⁸.

V Belgicku bola často nastolená aj otázka legitimacy súdov. Hlavným problémom bolo, čo urobiť s tými, ktorí sa stali členmi niektorej belgickej parlamentnej strany ešte pre vojnu a zostali jej členmi aj po máji roku 1940. Otázkou bolo, či išlo o politickú aktivitu alebo trestný čin. Belgická exilová vláda rozhodla, že ide o trestný čin, v dôsledku čoho boli desiatky tisícov ľudí potrestaní za čisto politické správanie. Za trestné sa považovalo aj členstvo vo Waffen SS, Gestapo, Flámsko-valónskej légii, SS-Flámsko a Feldgendarmerie. Niektoré súdne procesy však boli uskutočnené čisto na základe politickej agendy a neboli úplne legálne.

K významným súdnym procesom patril proces s dvadsaťtri bývalými zamestnancami koncentračného tábora Breendonck. Odohral sa medzi 6.marcom a 7.májom 1946 pred Belgickým súdom. Jeden obvinení bol prepustený, sedemnást' bolo odsúdených na trest smrti, z čoho dvaja v neprítomnosti. Ostatní dostali tresty vo výške od dvadsať rokov po doživotie¹⁸⁹.

2.16 Holandsko

V Holandsku bol koniec vojny a nacistickej okupácie vnímaný veľmi intenzívne. Dôkazom sú aj udalosti jedného malého mestečka Winschoten. Ešte pred liberáciou mesta občania vytiahli svojho starostu z jeho kancelárie a spolu s portrétmi Adolfa Hitlera a vedúceho holandskej nacistickej strany Antona Musserta ho hodili do najbližšieho kanála. Po tom, ako sa mu podarilo vyškriabať von, bol okamžite zatknutý. Mussert patril k vrcholným národným socialistom už pred vojnu a svoju pozíciu si vďaka nemeckej pomoci udržal aj počas nej. Známa je aj jeho spolupráca s nacistickým Gestapom, aby zastavil odpor holandského ľudu proti okupantom z Nemecka. Na jeho príkaz bola v septembri roku 1940 založená Nederlandsche SS. Mussert bol zatknutý 7.mája 1945 v Haagu. Jeho proces trval od 28.novembra do 12.decembra 1945 keď bol za vlastizradu odsúdený na trest smrti. Poprava sa uskutočnila 7.mája 1946 zastrelením vo

¹⁸⁸ Deák, I. – Gross, J.T. – Judt, T. 2000. *The politics of retribution in Europe*. Princeton: Princeton University Press, 2000. s. 161

¹⁸⁹ Jewish Virtual Library. 2010. *Breendonck Trial*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime9.html>

Waalsdorpervlakte, čo je miesto, kde bolo holandským nacistickým režimom zabitých stovky ľudí¹⁹⁰.

Holandské vojenské súdnictvo potrestalo v priemere 1216 zločincov na 100 tisíc obyvateľov, pričom v tej dobe malo okolo 9,3 milióna obyvateľov¹⁹¹.

Spomenúť treba aspoň súdny proces Almelo. Pred súdom v Almele v Holandsku stáli od 24. do 26.novembra 1945 štyria bývalí členovia SS. Všetci boli uznaní vinnými a dvaja z nich dostali trest smrti. Ostatní boli odsúdení na trest odňatia slobody vo výške pätnásť rokov. Popravu sa uskutočnili 13.decembra 1945¹⁹².

2.17 Francúzsko

Francúzsko sa dostalo pod nemeckú okupáciu už začiatkom vojny v roku 1940. Mnohí Francúzi boli prinútení vstúpiť do nemeckej armády, alebo do SS. Niektorí však vstupovali do nemeckých radov dobrovoľne, za vidinou nemeckého víťazstva. Veľa z nich zahynulo vo vojne, alebo sa po nej začali skrývať.

Spravodlivosti ušlo aj mnoho z tých, ktorý boli zodpovední za jednu z najväčších masakier vo Francúzsku. Išlo o malé francúzske mestečko Oradour sur Glane, ktoré bolo 10.júna 1944 vypálené a jeho obyvatelia pozabíjaní. Mnohí zo zúčastnených na tejto masacre zahynuli v Normandii, alebo sa ukrývali po vojne v iných krajinách. Pred súd sa podarili postaviť 66 z nich. Boli to bývalí členovia divízií SS a z nich štrnásť boli Francúzi pochádzajúci z Alsaska. Niektorí z nich v čase týchto udalostí nedovŕšili ani osemnásť vek života. Keď vtrhli jednotky SS do Oradour, prikázali obyvateľom, aby si nastúpili na trhovisku do radov. Následne boli rozdelení do skupín a pozatváraní do stodôl. Ženy a deti boli zavreté v kostole. Najskôr boli zastrelení všetci muži a napokon prišli na rad aj ženy s deťmi. Všetky budovy vrátane kostola boli potom zapálené. Masakru prežila len jedna žena, ktorá bola zranená a vydávala sa za mŕtvu. Tím, čo mali to šťastie a neboli v ten deň doma sa naskytol pri návrate strašný pohľad, keď našli obhorené telá mužov žien aj detí¹⁹³. Obyvatelia Oradour nechceli po vojne na tieto udalosti zabudnúť a domáhali sa spravodlivosti. Na druhej strane francúzska vláda chcela radšej zabudnúť na nepríjemnú minulosť a neotvárať staré rany. Mnoho kolaborantov bolo prepustených z väzení po

¹⁹⁰ Azarja, R. 2002. *Anton Mussert*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://everything2.com/title/Anton+Mussert>

¹⁹¹ Deák, I. – Gross, J.T. – Judt, T. 2000. *The politics of retribution in Europe*. Princeton: Princeton University Press, 2000. s. 161

¹⁹² Jewish Virtual Library. 2010. *Almelo Trial*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime2.html>

¹⁹³ Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group,k.s. – Ikar, 2007. s. 492

vojne. Prepúšťanie podporovali svojimi amnestiami všetci povojnoví prezidenti, de Gaulle, Gouin, Bidault aj Auriol. V roku 1951 zostalo zo 40 tisíc kolaborantov uväznených len 4 tisíc. Po prijatí druhého zákona o amnestii v roku 1956 ich zostalo vo väzení už len 62. Zločinci z Oradour neboli súdení len ako jednotlivci, čo by spôsobovalo mnohé problémy, ale na základe zákona z 15.septembra 1948 o kolektívnej vine bola súdená celá jednotka SS Der Führer a všetci jej členovia boli považovaní za vinných.

Proces sa začal 12.januára 1953 pred vojenským tribunálom v Bordeaux. Obhajcovia zločincov z Alsaska, odmietali kolektívnu vinu, ktorá ich klientov stavala bok po boku z nacistami. 27.januára sa im nakoniec podarilo pre národným zhromaždením počtom hlasov 365 ku 238 vyňať kolektívnu vinu zo zákona. Nesúhlasila s tým ani verejnosť, ani sám prezident Auriol, ktorý bol zhnusený z tohto rozhodnutia. Rozsudok bol napokon vynesený 13.februára 1953. Najvyššie postavený nemecký vojak dostal trest smrti. Štyria ďalší Nemci dostali tresty od desať do dvanásť rokov ťažkej práce. Jeden z Nemcov bol oslobodený. Alsanania dostali ľahšie tresty. Na smrť bol odsúdený len jeden, ktorý vstúpil do SS dobrovoľne. Deväti dostali tresty od piatich do dvanásť rokov ťažkej práce. Ostatní Francúzi dostali trest vo výške od päť do osem rokov odňatia slobody¹⁹⁴. Obyvatelia Oradour však nedostali zadosťučinenie na dlho. V roku 1958 boli už všetci z odsúdený z masakry v Oradour prepustení na základe amnestií a v roku 1964 nezostal vo väzbe už žiaden z kolaborantov. Tento proces jasne dokazuje, že nie vždy a všade boli nacistickí kolaboranti riadne potrestaní.

Dôležitý je aj súdny proces s bývalým SS Hauptsturmführerom Klausom Barbiem, známy ako Lyonský proces. Uskutočnil sa od 11.mája do 3.júla 1987 pred francúzskym súdom v Lyone. Jeho úlohou počas vojny bolo bojovať proti komunistom a Židom a odraziť veškerý protinacistický odpor v Lyone. Bol známy svojou surovosťou a krutosťou pri vykonávaní rozkazov. Po vojne pracoval najskôr pre Britov a neskôr pre Američanov, hlavne kvôli jeho skúsenostiam z protikomunistického boja. Za pomoci Američanov unikol pred odsúdením do Južnej Ameriky v roku 1950, kde žil pod menom Klaus Altmann. V roku 1971 bol objavený v Bolívii a v roku 1983 prevezený do Francúzska na súdne pojednávanie. 4.júla 1987 bol Klaus Barbie prezývaný aj *mäsiar z Lyonu* odsúdený na

¹⁹⁴ Deák, I. – Gross, J.T. – Judt, T. 2000. *The politics of retribution in Europe*. Princeton: Princeton University Press, 2000. s. 201

doživotie za zločiny proti ľudskosti. Zomrel vo väzení o štyri roky neskôr. Na svedomí mal smrť tisícok ľudí¹⁹⁵.

Maurice Papon zodpovedný za deportácie 1560 Židov bol postavený pred súd 8.októbra 1997. Proces trval až do 2.apríla 1998. Bol odsúdený na desať rokov väzenia v roku 1998. Odišiel do Švajčiarska, kde bol chytený a 22.októbra 1999 dopravený do väznice La Santé v Paríži. V roku 2000 podal žiadosť o prepustenie, kvôli zlému zdraviu, ktorú prezident Jacques Chirac zamietol. Napokon bol prepustený v septembri roku 2002, keď mal 92 rokov. Zomrel vo februári 2007 po operácii srdca¹⁹⁶. Pochovaný bol aj so všetkými insígniami.

V roku 1946 bolo na trest smrti odsúdených šesť bývalých úradníkov pred francúzskym súdom Štrasburgu. Prípadoch bol známy ako Alsaský proces. Popravení boli v auguste rovnakého roku¹⁹⁷.

¹⁹⁵ Jewish Virtual Library. 2010. *Lyons Trial*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime38.html>

¹⁹⁶ Institute for Historical Review. 1998. *The Papon Trial*. [cit. 2010.03.16.]. Dostupné na internete: http://www.ihr.org/jhr/v17/v17n3p14_Faurisson.html

¹⁹⁷ Jewish Virtual Library. 2010. *Alsace Trial*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime3.html>

3 Adolf Eichmann

3.1 Ricardo Klement

Adolf Eichmann bol v očiach Židov jeden z najväčších židobijcov všetkých čias a jeho proces v Izraeli mal priniesť zadosťučinenie celému židovskému svetu . Bol členom NSDAP pod číslom 899895 a do SS vstúpil pod číslom 45326¹⁹⁸. Napriek tomu aká bola ideológia SS a akú úlohu neskôr Eichmann zohrával, vstúpil do SS úplnou náhodou. Bol tam dotlačený protekciou Ernsta Kaltenbrunnera a neveril v niečo ako čistota rasy. Eichmann sa často chválil schopnosťami, ktoré neovládal a medzi sadistickými zabijakmi z SS sa mu podarilo vybudovať povesť vzdelaného človeka. V roku 1933 bol povýšený na hodnosť SS-Scharführer a pracoval pre Sicherheitsdienst oddelení pre rasu a presídlenie v sekcii II 112. Zaoberal sa aj bojom proti marxizmu a slobodomurárstvu. Od roku 1937 mal na starosti vtedy malé a bezvýznamné oddelenie SD zaoberajúce sa emigráciou Židov. Postupom času však naberalo na dôležitosť a rovnako aj Eichmannova osoba. V roku 1938 bol prevelený do Viedne, kde sa stal vedúcim Centrálnej kancelárie pre židovskú emigráciu¹⁹⁹. Po okupácii Čiech a Moravy Nemcami bol prevelený do Prahy. V tej dobe ho už považovali za odborníka na židovskú otázku a poverili ho organizáciou emigrácie československých Židov. Eichmann vykonával svoju prácu dobre a o rok neskôr bol poverený Heinrichom Himmlerom, aby viedol oddelenie zodpovedné za deportáciu poľského obyvateľstva z teritórií anektovaných Treťou Ríšou. Toto oddelenie sa nachádzalo priamo v centrále Hlavnej ríšskej bezpečnostnej kancelárie v Berlíne a bolo známe ako oddelenie IV D4, neskôr IV B4. Eichmann bol povýšený každý rok až v roku 1941 dosiahol hodnosť SS-Obersturmbannführera. Napriek svojmu postupu Eichmann nebol cieľavedomý a karieristický človek. Nevynikal ani zvláštnymi schopnosťami, či fyzickým zjavom. Nemal žiadnu kvalifikáciu, možno práve preto bol na túto prácu ideálny. Bol typickým poslušným pracovníkom, ktorý počúval rozkazy. Jeho bývalý podriadený Wisliceny o ňom na súde v Bratislave povedal: „*Bol typom subalterného úradníka, pedantný a poriadkumilovný. O každom rozhovore si robil záznamy, aby sa kryl. Vždy sa skrýval za autoritu svojich predstavených*“²⁰⁰. Do vypuknutia Krišťáľovej noci vykazoval

¹⁹⁸ Gibbon, C.F. a kol. 2005. *KL Auschwitz seen by the SS*. Oświęcim: Cieszyńska Drukarnia Wydawnicza, 2005. s. 232

¹⁹⁹ Mňačko, L. 1961. *Ja, Adolf Eichmann...* 1. vyd. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1961. s. 26

²⁰⁰ Mňačko, L. 1961. *Ja, Adolf Eichmann...* 1. vyd. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1961. s. 8

pri rokovaniach s predstaviteľmi Židov isté porozumenie a správval sa zdvorilo. Nezaujímali ho ani peniaze, pretože po vojne bol rovnako nemajetný ako pred ňou. Všetko čo robil, robil ako svedomitý byrokrat, ktorý si len plní svoju prácu. Jeho oddelenie IV B4 nadobudlo najväčšiu dôležitosť po 20.januári 1942, keď sa konala konferencia vo Wannsee. Konferenciu viedol Reynhard Heydrich a nacistický pohlavári sa na nej dohodli o konečnom riešení židovskej otázky. Eichmann bol neskôr poverený aj deportáciou maďarských Židov a v roku 1943 odišiel do Budapešti. Druhýkrát sa tam vrátil v októbri roku 1944 a nakázal vedúcemu zástupcovi Židov Rudolfovi Kastnerovi aby zhromaždil 50 tisíc Židov a poslal ich na nútené práce do Nemecka. Tento krát však mali ísť peši. Deportácie začali 20.októbra a to aj napriek tomu, že sovietská armáda už bol na juhu Maďarska²⁰¹ a napriek Himmlerovmu príkazu zastaviť deportácie. 10.apríla 1945 pri svojej poslednej návšteve Terezína, Eichmann vyhlásil, že môže spokojne skočiť do hrobu, lebo vie, že tam s ním bude aj päť miliónov nepriateľov štátu²⁰².

Po vojne Eichmann najprv odmietal falošné papiere a chcel zomrieť pri páde Berlína. Napokon sa však rozhodol, pre fingovanú smrť v Prahe. 30.apríla mal byť zastrelený a jeho mŕtvolu potvrdil bývalý kapitán československej armády Karel Lukas. Lukas však bol v skutočnosti jeho švagor. Eichmann sa potom hlásil v máji u Kaltenbrunnera v hornom Rakúsku, kde sa stiahli, poslední vysoko postavení nacisti. Neskôr sa dostal do kapucínskeho kláštora v Ríme a odtiaľ napokon v roku 1950 do Južnej Ameriky s pasom na meno Ricardo Klement²⁰³. Jeho žena pod menom Veronika Lieblová a deti za ním prišli v roku 1952.

Záujem o Eichmanna sa obnovil v roku 1957. Tento záujem prišiel zo strany izraelskej tajnej služby Mosad a jej veliteľa Issera Harela. Mosad dostal informácie od doktora Fritza Bauera, ktorý bol štátnym zástupcom v západonemeckej spolkovej zemi Hasensko o tom, že Eichmann sa nachádza v Argentíne. Podľa zdrojov v Argentíne sa mal nachádzať na adrese Chacabuco 4216, Olivos v Buenos Aires v chudobnom dome. Aj to bolo jasným signálom, že zostal po vojne rovnako nemajetný ako pred ňou. Bauerovým informátorom v Buenos Aires bol istý Lothar Hermann. O Eichmannovi sa dozvedel prostredníctvom svojej dcéry, ktorá sa pozná s chlapcom pod menom Nicolas Eichmann. Domnieval sa, že ide syna Adolfa Eichmanna. Hermann, chcel spolupracovať s Mosadom, javil sa však ako nespoľahlivý a kontakt s ním bol postupne prerušený. Mosad síce poznal adresu, ale

²⁰¹ Gilbert, M. 1987. *The Holocaust*. London: Fontana Press, 1987. s. 752

²⁰² Gilbert, M. 1987. *The Holocaust*. London: Fontana Press, 1987. s. 792

²⁰³ Mňačko, L. 1961. *Ja, Adolf Eichmann...* 1. vyd. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1961. s. 142

nevedeli pod akým menom by sa mohol ukrývať. Dom na ulici Chacabuco vo vlastníctve istého Nemca Schmidta. Ukázalo sa, že dom naozaj vlastní, ale Schmidt na tejto adrese nebýva. Bauer prišiel s novou informáciou, ktorá bola pre Harela veľmi dôležitá. Eichmann sa podľa všetkého po vojne dostal do Argentíny s novým medzinárodným pasom Červeného kríža na meno Ricardo Klement²⁰⁴. Agenti Mosadu sa znovu rozhodli preskúmať dom na ulici Chacabuco. Dom bol už v tej dobe prázdny a robotníci, ktorých tam našli potvrdili, že tu býval človek menom Ricardo Klement, ktorý bol Nemec, ale že sa odsťahoval a presnú adresu nepoznajú. Mal sa nachádzať niekde v San Fername v provincii Tucuman. Harel poslal do Argentíny komando, ktoré tvorilo dokopy 30 agentov. Skupinu, ktorá tvorila užšie komando a mali priamo uniesť Eichmanna tvorilo jedenásť agentov. Veliteľom bol Rafi Ejtan a jeho zástupcom Avrum Šalom. Rozhodli sa sledovať Eichmannovho tretieho syna Dietera, ktorý robil neďaleko ulice Chacabuco. *Tito*, ako ho prezývali ich doviezol až na Garibaldiho ulicu²⁰⁵. V tom čase ešte agenti nevedeli, či v dome býva aj Adolf Eichmann. Ako získavali stále viac dôkazov, musel Harel vyriešiť aj otázku jeho dopravenia do Izraela. Harel požiadal riaditeľa leteckej spoločnosti El Al Jehudu Šimoniho, o zriadenie špeciálneho letu do Buenos Aires. Ten mu vyšiel vo všetkom v ústrety. Let mal dopraviť Izraelskú delegáciu na výročné slávnosti do Argentíny a vrátiť sa s Eichmannom na palube. Kapitánom letu mal byť jeden z najskúsenejších letcov Cvi Tohar.

Agentom Mosadu sa podarilo prvýkrát zbadat' Eichmanna 27.apríla 1960, keď vystupoval o siedmej hodine a štyridsiatej minúte z autobusu číslo 203 zo San Fernanda. Ďalším pozorovaním sa zistilo, že Ricardo Klement sa vracia každý deň rovnakým autobusom a v rovnakom čase z práce. Zistili, že aj trasa, ktorou ide k domu, je stále rovnaká. Agenti medzitým zháňali konšpiračné domy, v ktorých by pôsobili a v ktorých by napokon mohli ukryť Eichmanna. Podarilo sa im ich získať niekoľko a dostali mená Tira, Eleazar, Maoz, Ramim, Moledet a Kohelet²⁰⁶. Miestom kam napokon mali ukryť Eichmanna sa stal dom pod menom Tira, čo znamená Palác²⁰⁷. Dátum Eichmannovho únosu bol určený na 11.mája 1960. V ten večer čakali na mieste dve autá podľa dohodnutého plánu. Klement však neprišiel ako obvykle o sedem štyridsať. Agenti sa rozhodli čakať aj napriek možnému ohrozeniu operácie. Prišlo už niekoľko autobusov, ale Klement nevystupoval.

²⁰⁴ H.E.A.R.T. 2009. *Adolf EichmannHis Escape and Capture in Argentina*. [cit. 2010.03.16.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/eichmanntrialcapture.html>

²⁰⁵ Harel, I. 2008. *Mosad: operace Eichmann*. Praha: LEDA spol. s.r.o., 2008.s. 87

²⁰⁶ Harel, I. 2008. *Mosad: operace Eichmann*. Praha: LEDA spol. s.r.o., 2008.s. 156

²⁰⁷ Harel, I. 2008. *Mosad: operace Eichmann*. Praha: LEDA spol. s.r.o., 2008.s. 137

Až napokon o ôsmej hodine a piatej minúte vystúpil z autobusu číslo 203. Keď zabočil na Garibaldiho ulicu, kde bol jeho domu agenti ho vtiahli do auta a odviezli do Tiry.

Keď sa Klementa agenti pýtali na jeho skutočné meno povedal, že sa volá Otto Haninger. Neskôr však priznal svoje číslo SS aj číslo v NSDAP a napokon aj svoje pravé meno Adolf Eichmann.

Eichmann sa snažil spolupracovať a vychádzať vo všetkom v ústrety. Dokonca aj podpísal vyhlásenie, že z vlastnej vôle pôjde do Izraela, kde sa bude spovedať za svoje činy pred súdom. Let v ktorom previezli Eichmanna do Izraela sa napokon uskutočnil v noci z 20. na 21. mája 1960²⁰⁸. Niektorí agenti zostali v Argentíne aby zahladili stopy a niektorí sa len cestou v lietadle dozvedeli o pravom účele tohto letu. Eichmann bol konečne v Izraeli a bolo všetko pripravené na súdny proces.

3.2 Rozsudok „trest smrti“

Hneď ako sa izraelský ľud dozvedel o Eichmannovom zajatí a jeho prítomnosti v Jeruzaleme, začali sa schádzať davy protestujúcich pred väznicou, v ktorej ho držali. Žiadali, aby im bol vydaný a mohli ho potrestať sami. Izraelská vláda sa však rozhodla dopriať mu viac spravodlivosti, ako dožičil on svojim obetiam. Izraelská verejná mienka zašla dokonca až tak ďaleko, že obvinili kapitána Avnera Lessa, ktorý ho sedem týždňov vypočúval, z vlastizrady. Počas týchto dlhých týždňov vypočúvania, sa snažili prinútiť Eichmanna, aby sa doznal k svojej vine za vyhlásenie miliónov Židov. Napriek tomu, že bol ochotný spolupracovať, neustále tvrdil, že bol len malým kolieskom veľkého stroja a nemohol nič ovplyvniť.

Po rozšírení správ o jeho zadržaní, sa začali ozývať aj niektoré krajiny, kde Eichmann pôsobil. Žiadali, aby sa proces uskutočnil na ich pôde, alebo aby mohli byť súčasťou tribunálu v Izraeli. V Maďarsku bola v júny 1960 vydaná žiadosť oddelením zahraničných záležitostí, v ktorej sa domáhali, aby sa Eichmann za svoje zločiny vykonané na maďarských Židoch spovedal na pôde Maďarska. Ak by v tejto veci Izrael nevyhovelo, žiadalo sa ďalej aby bol Eichmann postavený pred súd, skladajúci sa zo sudcov krajín, kde pôsobil. Ak by sa ani v tejto veci nevyhovelo, žiadali účasť na procese s Eichmannom²⁰⁹. Maďari sa odvolávali na Moskovskú deklaráciu, podpísanú v roku 1943 spojeneckými mocnosťami, podľa ktorej, tí zločinci, ktorí nie sú súdení pred medzinárodným tribunálom, sa majú zodpovedať pred súdom v krajine, v ktorej pôsobili. Shmuel Mikunis, generálny

²⁰⁸ Harel, I. 2008. *Mosad: operace Eichmann*. Praha: LEDA spol. s.r.o., 2008.s. 240

²⁰⁹ Kovács, A. 2006. Research Project. In *Jewish Studies at the CEU IV*. Budapest: CEU, 2006. s. 215

sekretár komunistickéj strany v Izraeli potvrdil pre maďarskú stranu, že Eichmann na základe zákona prijatého izraelským parlamentom len kvôli jeho procesu, bude na súde vypočúvaný výhradne svojím právnikom a žalobcami vlády prezidenta Bena Guriona. Potvrdil pri tom obavy, že možno niektoré udalosti nebudú zodpovedané, jedna vec je však jasná a to fakt, že vojnový zločinci už neudržiavajú kontakt so svetovým zionistickým hnutím, ako počas vojny. Typickým príkladom bol prípad Rezső Kesztnera, ktorý bol maďarským zionistom. Počas Eichmanovho pôsobenia v Maďarsku s ním udržoval osobný kontakt a on vyberal ľudí na deportácie. Na záchranu niekoľko tisíc Židov zabezpečil nemeckej strane nákladné vozy, ktoré boli nedostatkové. Kesztner na tejto výmene zarobil určité percentá zo zisku. V rokoch 1948 až 1949 bol súdený a uznaný vinným. V rokoch 1953 až 1954 požiadal o obnovenie procesu a bol ochotný hovoriť o konkrétnych menách z Izraela, od ktorých dostával príkazy. Bol znovu uznaný vinným a rozhodol sa hovoriť ešte otvorenejšie. Bol však zavraždený a existuje podozrenie, že k tomu došlo z dôvodu Kesztnerovej ochoty hovoriť o konkrétnych menách²¹⁰. Čo sa týka informovania médií v rôznych krajinách počas procesu, bol ich prístup rozdielny. Poľský denník *Kurier Polski* napísal, že ide o historickú udalosť a Izrael má plné právo Eichmanna súdiť. Československé médiá, konkrétne denník *Rudé Právo* sa zaoberal len spojitost'ou Eichmanna s vysokými predstaviteľmi Západného Nemecka a upozorňovali na prítomnosť bývalých nacistov v jeho vláde a spojitost' vojnových zločincov s Vatikánom²¹¹. Rumunsko a Bulharsko nevenovali procesu veľkú pozornosť. Eichmann bol obvinený v pätnástich bodoch obžaloby. Medzi inými z vraždy miliónov Židov, ich sterilizácie, deportácií v neľudských podmienkach, deportácií 14 tisíc Slovincov, ako aj tisícov cigáňov, popravy Židov na rasovom, národnom a náboženskom podklade, ale ja za členstvo v zločineckých organizáciách ako SS, SD a Gestapo²¹². Súd sa skladal z troch sudcov, Mosheho Landaua, Dr. Benjamina Halevya a Dr. Yitzhaka Raveha, pričom všetci hovorili plynulou nemčinou. Tím obhajcov pracoval pod vedením uznávaného právnik Dr. Roberta Servatiusa. Servatius pôsobil ako obhajca aj v Norimberskom procese. Aby so ho Eichmann mohol dovoliť, musela mu Izraelská vláda odsúhlasiť 30 tisíc dolárov na jeho zaplatenie.

Keďže bolo nemožné poprieť skutky, ktoré sa stali, bola taktika obhajoby zameraná na popieranie Eichmannovej účasti na týchto zločinoch, poprípade jeho malý význam v celej

²¹⁰ Kovács, A. 2006. Research Project. In *Jewish Studies at the CEU IV*. Budapest: CEU, 2006. s. 239

²¹¹ Kovács, A. 2006. Research Project. In *Jewish Studies at the CEU IV*. Budapest: CEU, 2006. s. 251

²¹² H.E.A.R.T. 2007. *The Trial of Adolf Eichmann*. [cit. 2010.03.16.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/eichmanntrial.html>

záležitosti. Servatius sa sporil aj o legitimitu súdneho pojednávania, nestrannosť sudcov, ako aj o fakt, že Izrael v dobe zločinov ešte neexistoval. Snažil sa presvedčiť súd, že Eichmann nemohol odmietnuť rozkazy a hral malú rolu vo vyhladzovaní Židov²¹³. Servatius dokonca naznačil, že na začiatku deportácií konal Eichmann tak, aby z toho mali Žida osoh.

Súdny proces začal 11. apríla 1961 v budove divadla Beit-Ha'am v Jeruzaleme a trval až do 15. decembra 1961, keď bol uznaný vinným vo všetkých pätnástich bodoch a odsúdený na trest smrti²¹⁴. Medzi hlavných svedkov, ktorý proti nemu svedčili patril aj jeho podriadený Dieter Wisliceny, ktorý síce tvrdil, že rozkazy prišli od Hitlera a on aj Eichmann iba plnili tieto nariadenia, napriek tomu bolo jeho svedectvo jedno z kľúčových²¹⁵. Rozsudok smrti obesením bol vykonaný 31. mája 1962. Eichmannove posledné slová na súde boli: „*Nech žije Nemecko! Nech žije Rakúsko! Nech žije Argentína! Dĺžim týmto krajinám mnoho a nikdy na ne nezabudnem. Musel som sa riadiť pravidlami vojny a mojej zástavy!*“²¹⁶.

Na súde sa rozhodlo aj o tom, že Eichmann nebude pochovaný v hrobe, ktorý by sa mohol stať miestom stretávania nacistických sympatizantov a uctievania nacizmu, ale jeho popol bol rozsypaný nad medzinárodných vodách Stredozemného mora. Proces so židovským nepriateľom číslo jeden bol týmto uzavretý.

²¹³ Mňačko, L. 1961. *Ja, Adolf Eichmann...* 1. vyd. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1961. s. 147

²¹⁴ Bilsky, L. 2010. *Eichmann Trial*. [cit. 2010.03.16.]. Dostupné na internete: <http://www.enotes.com/genocide-encyclopedia/eichmann-trial>

²¹⁵ Hradská, K. 1999. *Prípady Wisliceny*. Bratislava: Academic Electronic Press, 1999. s. 78

²¹⁶ H.E.A.R.T. 2007. *The Trial of Adolf Eichmann*. [cit. 2010.03.16.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/eichmanntrial.html>

4 Záver

Od pádu nacistického Nemecka ubehlo 65 rokov. Nikto, z tých čo prežili hrôzy koncentračných táborov nepredpokladali, že niektoré súdne procesy sa budú konať ešte aj v 21. storočí, alebo, že mnohí z vojnových zločincov dožijú svoje životy na slobode a vyhnú sa spravodlivosti. Pri formovaní Norimberského súdneho tribunálu sa uvažovalo aj iných možnostiach. Nie všetky víťazné mocnosti dávali prednosť súdnemu procesu. Na konferencii v Teheráne v roku 1943, kde sa zúčastnili Roosevelt, Churchill a Stalin sa názory výrazne rozchádzali. Stalin navrhoval rovnaké zaobchádzanie, ako sa dostalo nacistickým obetiam. Podľa jeho slov malo byť zastrelených minimálne 50 tisíc príslušníkov nemeckých ozbrojených zložiek. Proti takémuto riešeniu sa však postavil Churchill. Istý čas sa uvažovalo aj o internovaní nacistických zločincov na ostrov. Plán niesol názov Napoleon. Do sporu však vstúpilo razantne USA a konečným riešením bol medzinárodný súdny tribunál v Norimbergu. Víťazné mocnosti tak vyslali jasnú správu celému svetu a rozhodli sa dopriať vojnovým zločincovi viac spravodlivosti, ako poskytlí oni svojim obetiam. Rovnaký princíp sa rozhodli rešpektovať aj Izraelské súdy keď po prevezení Adolfa Eichmanna v máji roku 1960 do Jeruzalema, ho postavili pred súdny tribunál. Mnohé krajiny, kde Eichmann počas vojny pôsobil protestovali proti tomu, aby sa súd konal v Izraeli, alebo žiadali aspoň účasť na tomto konaní. Súd sa však uskutočnil a rozsudok znel trest smrti. Zaujímavý je fakt, že niektorí členovia izraelskej tajnej služby Mosad, pôsobili kedysi v židovskej organizácii zvanej Nokmim, ktorá doslova poľovala na nacistov a namiesto ich postavenia pred súd uprednostňovali ich zabitie. Rozporuplným momentom histórie bol aj súdny proces s prvým prezidentom Slovenského vojnového štátu Dr. Jozefom Tisom. O jeho vine na deportáciách slovenských Židov niet pochyb, avšak súdne pojednávanie s jeho osobou pripomínalo skôr boj o politickú moc, ako snahu o spravodlivosť. Komunistická strana vyvíjala rôzne nátlaky, ktoré viedli napokon k jeho odsúdeniu na smrť. V procese sa vyskytlo mnoho otáznikov, ako napríklad zaujatosť predsedu Národného súdu JUDr. Igora Daxnera a iné.

Každá krajina pristupovala, k potrestaniu nacistických zločincov individuálne. V niektorých, ako Nemecko, či Poľsko, bol trest smrti bežným rozsudkom, naopak v štátoch ako Francúzsko, alebo Rakúsko bolo mnoho zločincov prepustených po amnestii, či neboli vôbec odsúdení. Nacistickí sympatizanti existujú dodnes, preto je dôležité o tejto téme hovoriť a odsúdiť verejne túto ideológiu. Je povinnosťou každého Európana nezabudnúť na hrôzy holokaustu.

Zoznam bibliografických odkazov

Absolute Astronomy. 2010. *Subsequent Nuremberg Trials*. [cit. 2010.02.19.]. Dostupné na internete: http://www.absoluteastronomy.com/topics/Subsequent_Nuremberg_Trials

Amort, Č. 1974. *Svět proti fašismu*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1974. 304s.

ARC. 2005. *Sobibor Camp History*. [cit. 2010.02.22.]. Dostupné na internete: <http://www.deathcamps.org/sobibor/sobibor.html>

ARC. 2006. *Sobibor Trials*. [cit. 2010.02.25.]. Dostupné na internete: <http://www.deathcamps.org/sobibor/sobibortrials.html>

Azarja, R. 2002. *Anton Mussert*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://everything2.com/title/Anton+Mussert>

BBC. 2009. *John Demjanjuk Nazi crimes trial starts in Munich*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8385577.stm>

Bilsky, L. 2010. *Eichmann Trial*. [cit. 2010.03.16.]. Dostupné na internete: <http://www.enotes.com/genocide-encyclopedia/eichmann-trial>

Britannica. 2010. *Franz von Papen*. [cit. 2010.02.18.]. Dostupné na internete: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/441917/Franz-von-Papen>

Britannica. 2010. *Ion Antonescu*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/28749/Ion-Antonescu>

Butler, R. 1996. *Černí andělé*. Praha: Columbus, 1996. 267 s. ISBN 80-85928-41-8

Bülow, L. 2010. *Bergen-Belsen KZ camp*. [cit. 2010.03.02.]. Dostupné na internete: <http://www.auschwitz.dk/Bergenbelsen.htm>

Bülow, L. 2009. *The Nazi Butcher Amon Goeth*. [cit. 2010.03.13.]. Dostupné na internete: <http://www.auschwitz.dk/Goeth.htm>

Daxner, I. 1961. *Ludáctvo Pred Národným Súdom 1945-1947*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1961. 299 s.

Deák, I. – Gross, J.T. – Judt, T. 2000. *The politics of retribution in Europe*. Princeton: Princeton University Press, 2000. 337 s. ISBN 0-691-00954-6

Deutsche Welle. 2005. *The German Capitulation Tangle*. [cit. 2010.01.10.]. Dostupné na internete: <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,1577141,00.html>

Gibbon, C.F. a kol. 2005. *KL Auschwitz seen by the SS*. Oświęcim: Cieszyńska Drukarnia Wydawnicza, 2005. 254 s. ISBN 83-88526-29-4

Gilbert, M. 1987. *The Holocaust*. London: Fontana Press, 1987. 959 s. ISBN 0-00-637194-9

Guardian. 2008. *Revenge*. [cit. 2010.02.13.]. Dostupné na internete: <http://www.guardian.co.uk/world/2008/jul/26/second.world.war>

Hanula, 2005. M. *Jaltská konferencia*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://encyklopedia.sme.sk/c/1916303/jaltska-konferencia.html>

Harel, I. 2008. *Mosad: operace Eichmann*. Praha: LEDA spol. s.r.o., 2008. 262 s. ISBN 978-80-7335-150-2

H.E.A.R.T. 2007. *The 1st Nuremberg Trial*. [cit. 2010.02.15.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/nurnbergtrial.html>

H.E.A.R.T. 2007. *The Belzec Trials*. [cit. 2010.02.25.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/belzectrials.html>

H.E.A.R.T. 2007. *The Einsatzgruppen Trials*. [cit. 2010.02.21.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/einsatztrial.html>

H.E.A.R.T. 2007. *The Sobibor Trial*. [cit. 2010.02.22.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/sobibortrial.html>

H.E.A.R.T. 2007. *The Trial of Adolf Eichmann*. [cit. 2010.03.16.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/eichmanntrial.html>

H.E.A.R.T. 2008. *Josef Müller Trial Decision*. [cit. 2010.03.07.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/josefmueller.html>

H.E.A.R.T. 2009. *Adolf Eichmann His Escape and Capture in Argentina*. [cit. 2010.03.16.]. Dostupné na internete: <http://www.holocaustresearchproject.org/trials/eichmanntrialcapture.html>

Heroes & killers of the 20th century. 2006. *Ion Antonescu*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.moreorless.au.com/killers/antonescu.html>

Heydecker, J.J. – Leeb, J. 2007. *Norimberský proces*. Praha: Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2007. 734 s. ISBN 978-80-249-0940-0

Hickmann, K. *World War II: Tehran Conference*. [cit. 2010.03.12.]. Dostupné na internete: <http://militaryhistory.about.com/od/militarystrategies/p/tehran.htm>

Hoffmann, G. a kol. 1996. *Zamlčaná pravda o Slovensku*. Partizánske: GARMOND, 1996. 811 s. ISBN 80-85587-04-1

Holokaust Magyarországon. *Ki Kicsoda?* [cit. 2010.03.10.]. Dostupné na internete: http://www.holokaustmagyarorszagon.hu/index.php?section=1&type=portrait&change_to_c=2

Hradská, K. 1999. *Prípád Wisliceny*. Bratislava: Academic Electronic Press, 1999. 133 s. ISBN 88880-29-7

IMBD. 2010. *Hans Georg von Friedeburg*. [cit. 2010.02.17.]. Dostupné na internete: <http://www.imdb.com/name/nm0902261/bio>

Institute for Historical Review. 1998. *The Papon Trial*. [cit. 2010.03.16.]. Dostupné na internete: http://www.ihr.org/jhr/v17/v17n3p14_Faurisson.html

Jewish Gen. 2010. *Buchenwald (Germany)*. [cit. 2010.03.04.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishgen.org/ForgottenCamps/Camps/BuchenwaldENG.html>

Jewish Gen. 2010. *Stutthof - Sztutowo (Poland)*. [cit. 2010.03.13.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishgen.org/ForgottenCamps/Camps/StutthofEng.html>

Jewish Virtual Library. 2005. *Former Nazi Accused of Massacre in Slovakia*. [cit. 2010.03.08.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/niznansky.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Abbaye Ardennes Trial*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime1.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Almelo Trial*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime2.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Alsace Trial*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime3.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Auschwitz Trial*. [cit. 2010.03.12.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime4.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Benito Amilcare Andrea Mussolini*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/Mussolini.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Bergen-Belsen Trial*. [cit. 2010.03.04.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime6.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Breendonck Trial*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime9.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Collaborators Trial*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime11.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Crystallization of the Principles of International Criminal Law*. [cit. 2010.03.10.]. Dostupné na internete: http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0020_0_20618.html

Jewish Virtual Library. 2010. *Dachau Trial*. [cit. 2010.03.04.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/Warcrime13.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Fourth Stutthof Trial*. [cit. 2010.03.13.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime59.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Gross Rosen Trial*. [cit. 2010.03.08.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime26.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Justice Trial*. [cit. 2010.02.19.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime32.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Lyons Trial*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime38.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Mauthausen Trial*. [cit. 2010.03.05.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime42.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Moscow Show Trial*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime45.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Riga Trial*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime50.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Second Bergen-Belsen Trial*. [cit. 2010.03.04.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime7.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *The Demjanjuk Case Factual and Legal Details*. [cit. 2010.03.15.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/Demjanuk2.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *The Sant'Anna di Stazzema Massacre*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/Stazzema.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Third Majdanek Trial*. [cit. 2010.03.05.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime40.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Treblinka Trial*. [cit. 2010.02.27.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime61.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Wilhelmstrasse Trial*. [cit. 2010.02.21.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime63.html>

Jewish Virtual Library. 2010. *Zyklon-B Trial*. [cit. 2010.03.07.]. Dostupné na internete: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/WarCrime64.html>

Kmeťko, K. a kol. 1996. *Zamľčaná pravda o Slovensku 2. diel*. Bratislava: S-G-T PLUS s.r.o., 1996. 419 s. ISBN 80-85587-05-X

Kovács, A. 2006. Research Project. In *Jewish Studies at the CEU IV*. Budapest: CEU, 2006. 299 s.

- Kubišta, V. a kol. 1974. *Fakty o druhej svetovej vojne*. 1. vyd. Bratislava: Ústredný výbor Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, 1974. 172 s.
- Kulkov, E.N. – Ržeševskij, O.A. – Čelyšev, I.A. 1985. *Pravda a lež o druhé světové válce*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko. 1985. 329 s. ISBN 28-055-85
- Letz, R. 1994. *Slovensko v rokoch 1945-1948: na ceste ku komunistickej totalite*. Bratislava: Ústredie slovenskej kresťanskej inteligencie, 1994. 245 s. ISBN 80-85293-03-X
- Linder, D. 2000. *The Nuremberg Trials*. [cit. 2010.02.18.]. Dostupné na internete: <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/nurembergACCOUNT.html>
- Linder, D. 2000. *The Subsequent Nuremberg Trials: An Overview*. [cit. 2010.02.20.]. Dostupné na internete: <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/subsequenttrials.html>
- Lipscher, L. 1992. *Židia v slovenskom štáte 1939-1945*. Banská Bystrica: Print-servis, 1992. 254 s. ISBN 8090047025
- Makarenko, J. 1981. *Bílé vlajky nad Berlínem*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1981. 245 s. ISBN 52-038-81
- Military History. 2006. *Irma Grese Beast of Auschwitz*. [cit. 2010.03.03.]. Dostupné na internete: http://militaryhistory.suite101.com/article.cfm/irma_grese_beast_of_auschwitz
- Mňačko, L. 1961. *Ja, Adolf Eichmann...* 1. vyd. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1961. 165 s.
- MTSU. *The Nuremberg Trials: The Defendants And Verdicts*. [cit. 2010.02.18.]. Dostupné na internete: <http://frank.mtsu.edu/~baustin/trials3.html>
- National Diet Library. *Potsdam Declaration*. [cit. 2010.01.12.]. Dostupné na internete: <http://www.ndl.go.jp/constitution/e/etc/c06.html>
- Operation Overlord. *D-Day: The assault*. [cit.2010.03.14.]. Dostupné na internete: http://www.6juin1944.com/assaut/en_index.html
- Poltorak, A.I. 1973. *Norimberský proces*. 2. vyd. Praha: Naše vojsko, 1973. 376 s. ISBN 52-055-73
- Rašla, A. 1969. *Ľudové súdy ako forma mimoriadneho súdnictva*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1969. 165 s. ISBN 71-048-69
- Rayfeld, D. 2005. *Stalin and His Hangmen: The Tyrant and Those Who Killed for Him*. London: Random House Trade Paperbacks, 2005. 592 s. ISBN 0375757716
- REV. 2000. *Imrédy Béla (1891–1946)*. [cit. 2010.03.11.]. Dostupné na internete: <http://www.rev.hu/sulinet45/szerviz/kislex/biograf/imredy.htm>

Scrapbookpages. 1998. *Dachau Trials*. [cit. 2010.03.05.]. Dostupné na internete: <http://www.scrapbookpages.com/mauthausen/KZMauthausen/Trials/trials02.html>

Scrapbookpages. 1998. *The Belsen Trial*. [cit. 2010.03.03.]. Dostupné na internete: <http://www.scrapbookpages.com/BergenBelsen/BergenBelsen09.html>

Scrapbookpages. 2009. *Amon Goeth, Plaszow Commandant*. [cit. 2010.03.12.]. Dostupné na internete: <http://www.scrapbookpages.com/Poland/Plaszow/Plaszow03A.html>

SHOAH Resource Center. *Priebke Trial*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: http://www1.yadvashem.org/odot_pdf/Microsoft%20Word%20-%205750.pdf

Slovenský Národný Archív. 1947. *Obhajobná reč dr. J.Tisu prednesená 17 a 18.3.1947, 8/46-23, A 911-912, 88*. Bratislava: Národný súd, 1947.

Slovenský Národný Archív. 1946. *Obžaloba na dr. J. Tisu, dr. Ferdinanda Ďurčanského a A. Macha z 31.10.1946, 8/46-18, A 908-909, 83*. Bratislava: Národný súd, 1946.

Slovenský Národný Archív. 1946. *Obžaloba dr.V.Tuku zo 17.6.1946, 7/46-20, A 919, 101*. Bratislava: Národný súd, 1946.

Slovenský Národný Archív. 1946. *Plán obžaloby proti dr. J.Tisovi a spol., 8/46 – 18, A 908-909, 83*. Bratislava: Nrodný súd, 1946.

Slovenský Národný Archív. 1947. *Originál rozsudku nad A. Machom z 15.5.1947, 8/46-26, A 913, 92*. Bratislava: Národný súd, 1947.

Slovenský Národný Archív. 1947. *Originál rozsudku nad dr. J.Tisom a dr. F.Ďurčanským z 15.4.1947, 8/46-25, A 913, 91*. Bratislava: Národný súd, 1947.

Slovenský Národný Archív. 1946. *Rozsudok NS nad dr. V.Tukom zo 14.8.1946, 7/46-34, A 919, 102*. Bratislava: Národný súd, 1946.

Slovenský národný súd. 1947. *Pred súdom národa*. Bratislava: Povereníctvo informácií, 1947.

SNP. *Historický kalendár udalostí od 4. augusta do 31. augusta 1944*. [cit.2010.03.13.]. Dostupné na internete: <http://www.snp.sk/index.php?id=historia3>

Spartacus Educational. *Franz von Papen*. [cit. 2010.02.17.]. Dostupné na internete: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/GERpapen.htm>

Spiegel online. 2009. *The End of Dr. Death?* [cit. 2010.01.15.]. Dostupné na internete: <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,605698,00.html>

Szálasi Ferenc. *Szálasi Ferenc a „Népbírószág” Előtt*. [cit. 2010.03.11.]. Dostupné na internete: http://m.1asphost.com/hardenberg/index_elemei/okt15/1946febr7.htm

ThinkQuest. *Conference in Jalta and its results*. [cit.2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://library.thinkquest.org/11369/jalta.htm>

ThinkQuest. *Yalta: The Beginning of the End*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://library.thinkquest.org/10826/yalta.htm>

Thomas, H. 2007. *Heinrich Himmler: Nepravděpodobná smrt*. Praha: BB/art.s.r.o., 2007. 311 s. ISBN 978-80-7381-217-1

UMKC. *Defendants in the Major War Figures Trial*. [cit. 2010.02.15.]. Dostupné na internete: <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/meetthedefendants.html>

UMKC. *Defendants in the Major War Figures Trial*. [cit. 2010.02.17.]. Dostupné na internete: <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/meetthedefendants.html>

UMKC. *The Nuremberg Trials*. [cit. 2010.02.16.]. Dostupné na internete: <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/nuremberg/nurembergACCOUNT.html>

USHMM. 2010. *Jewish Brigade Group*. [cit. 2010.02.13.]. Dostupné na internete: <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005275>

USHMM. 2010. *Mauthausen*. [cit. 2010.03.05.]. Dostupné na internete: <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005196>

USHMM. 2010. *Subsequent Nuremberg Proceedings, Case #5, The Flick Case*. [cit. 2010.02.19.]. Dostupné na internete: <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007076>

USHMM. 2010. *Subsequent Nuremberg Proceedings, Case #12, The High Command Case*. [cit. 2010.02.22.]. Dostupné na internete: <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007083>

USHMM. 2010. *War Crimes Trials*. [cit. 2010.03.11.]. Dostupné na internete: <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005140>

Weider History Group. 2010. *Operation Varsity: Allied Airborne Assault Over the Rhine River*. [cit. 2010.02.15.]. Dostupné na internete: <http://www.historynet.com/operation-varsity-allied-airborne-assault-over-the-rhine-river.htm>

Worldwar2database. 2007. *The Ardennes Offensive December 16, 1944 - January 30, 1945*. [cit. 2010.03.14.]. Dostupné na internete: <http://worldwar2database.com/html/ardennes.htm>